

Technical University of Lodz
Institute of Electronics

Układy elektroniczne 2

dr inż. Marcin Kociołek
Zakład Elektroniki Medycznej
Łódź 2011

Informacje ogólne

Wykładowca:
Dr inż. Marcin Kociołek
adiunkt w Instytucie Elektroniki PŁ

Kontakt:
mail: kociolek@p.lodz.pl
<http://www.eletel.p.lodz.pl/kociolek>
telefon: +48 42 631 26 38
pokój: 205 (II piętro) B9

Konsultacje:
sprawdzać w kalendarzu:
<http://www.eletel.p.lodz.pl/kociolek/timetable2010.html>

2

Informacje o zajęciach

3 punkty ECTS - 75 ÷ 90 g. pracy
(1 ECTS – 25 ÷ 30 h)

Wykład:
15 g (9 g studia niestacjonarne)

Laboratorium:
15 g (9 g studia niestacjonarne)

Praca własna
45 ÷ 60 (15 tyg. semestru i 3 tyg. sesji)
57 ÷ 72 (9 zjazdów w semestrze i 3 w sesji)

3

Zaliczenia - wykład

- 1) 5 kolokwiumów cząstkowych, 20 min co trzecie zajęcia pierwsze na 3 zajęciach. (studia niestacjonarne 4 kolokwia na zjazdach od 2 do 5)
  - Z każdego kolokwium można otrzymać 0÷6 punktów.
  - Ocena końcowa to suma punktów uzyskanych ze wszystkich kolokwiumów podzielona przez 5 (przez 4 na studiach niestacjonarnych).
  - Ocena ≥ 4 zalicza przedmiot.
  - Pierwsze kolokwium można poprawić.
  - Osoba, która do godziny 8.00 w dniu pisania kolokwium, poinformuje mnie mailowo o niemożności uczestniczenia na zajęciach, na których odbywa się kolokwium, ma prawo do napisania takiego kolokwium w terminie dodatkowym.
  - W ostatnim tygodniu semestru lub pierwszym tygodniu sesji będzie wyznaczony termin uzupełniający na poprawę pierwszego kolokwium lub/i uzupełnienie brakujących kolokwiumów dla uprawnionych studentów. W tym terminie student ma może napisać maksymalnie 2 kolokwia.

4

Zaliczenia - wykład

2) Rozbójnik (kolokwium z całości materiału) dwa terminy w sesji + jeden w sesji poprawkowej. Ocena 3 za uzyskanie ilości punktów > połowy maksymalnej liczby punkt na teście

Uwagi:

- Wyniki kolokwiumów będą umieszczone na mojej stronie internetowej w ciągu 5 dni roboczych po kolokwium.
- Prace będą dostępne do wglądu w godzinach moich konsultacji przez 5 dni roboczych po publikacji wyników. (dla studiów niestacjonarnych na godzinach przyjęć przed wykładem na kolejnym zjeździe)

Laboratorium:
Ustalają prowadzący z zakładu Układów Elektronicznych i Termografii

5

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy
3. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych
4. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone
10. Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

6

Pan laboratorium

Laboratorium: 15h (L215, B9)
(9h na studiach niestacjonarnych)

- zasilacz liniowy
- wzmacniacz mocy
- korektor barwy
- odbiornik FM
- przedwzmacniacz mikrofonowy

7

UWAGA !

Prezentowane na wykładzie slajdy nie zawierają całej wiedzy potrzebnej do zaliczenia przedmiotu elektronika. Wiedza przekazywana jest na wykładzie. Warto prowadzić notatki. Zalecane jest również sięganie do wskazanej literatury.

8

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy
3. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych
4. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone
10. Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

9

Szumy układów elektronicznych

Literatura:

Józef Boksa, Analogowe układy elektroniczne, BTC, Warszawa 2007

Waldemar Nawrocki, Krzysztof Arnold, Krzysztof Lange, Układy Elektroniczne, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1999

Stanisław Kuta, Wykład układy Elektroniczne, szumy w układach elektronicznych, AGH

<http://student.agh.edu.pl/~mborowka/UE/wyklad/R1.17.ppt>

Fabrizio Bonani, Giovanni Ghione, Noise in Semiconductor Devices: Modeling and Simulation Springer (Kindle Edition - 6 Sep 2001)

10

Szumy układów elektronicznych

Szum

Zakłócenie

Zniekształcenie

11

Szumy układów elektronicznych

Szum:

Niepożądany sygnał o przypadkowo zmieniających się w czasie parametrach generowany w elementach urządzenia elektronicznego

Zakłócenie:

Niepożądany sygnał zewnętrzny, zaburzający pracę urządzenia elektronicznego

Zniekształcenie:

Przewidywalna zmiana przebiegu sygnału użytecznego wprowadzana przez urządzenie elektroniczne wynikająca z właściwości danego urządzenia

12

Szumy układów elektronicznych

Szum to niepożądane zakłócenie użytecznego sygnału. Nazwa pochodzi z analogii do szumu słyszanego.

Szum może blokować, zakłócać lub zmieniać znaczenie informacji niesionej przez sygnał.

Sygnał o przypadkowo zmieniających się w czasie parametrach generowany w elementach urządzenia elektronicznego

[http://en.wikipedia.org/wiki/Noise_\(electronics\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Noise_(electronics))
<http://en.wikipedia.org/wiki/Noise>

13

Szumy układów elektronicznych

Rodzaje szumu:

- termiczny (cieplny),
- śrutowy,
- $1/f$,
- wybuchowy,
- magnetyczny,
- jonowy,
- lawinowy,
- generacyjno rekombinacyjny,
- ...

14

Szum termiczny (cieplny)

Jest to główne źródło zakłóceń w układach elektronicznych. Za ich powstawanie odpowiada ruch elektronów swobodnych oraz ich oddziaływanie (zderzenia) z drgającymi jonami w sieci krystalicznej materiału. Szumy termiczne występują w każdym materiale przewodzącym o niezerowej rezystancji.

Przewidziany przez A. Einsteina w 1907r
 Zaobserwowany przez J. B. Johnsona z Bell Labs w 1928
 Opisany wzorem przez H Nyquista z Bell Labs

15

Szum termiczny (cieplny)

Wartość średniokwadratową napięcia szumu termicznego na zaciskach opornika

$$\bar{v}^2 = 4k_B TR\Delta f \quad \text{wzór Johnsona-Nyquista}$$

gdzie:

R – rezystancja [Ω]
 Δf – pasmo częstotliwości szumu [Hz],
 k_B – stała Boltzmanna = $1,38 \times 10^{-23}$ [J/K]
 T – temperatura [K].

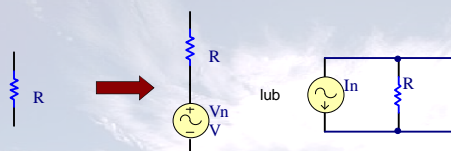
Moc szumu termicznego

$$P = \frac{\left(\frac{\bar{v}}{2}\right)^2}{R} = k_B T \Delta f$$

16

Szum termiczny (cieplny)

Gęstość widmowa

$$g_n = \frac{dP}{df} = kT$$

17

Szum termiczny (cieplny)

Główne właściwości szumu termicznego:

- jego występowanie dotyczy elementów o niezerowej rezystancji,
- jest skutkiem pobudzenia termicznego elektronów,
- jego widmo jest w równomiernie rozłożone w częstotliwości (przybliżenie poprawne w zakresie od 0 do ok. 10^{13} Hz),
- jego moc jest proporcjonalna do temperatury i szerokości pasma

18

Szum  rutowy

Są to fluktuacje prądu elektrycznego, związane z ziarnistą natur  ładunku elektrycznego. Powstają w przypadku przepływu nośników przez barier  potencjału, dlatego też można je zaobserwowa  w z l czu p-n. Szum śrutowy jest szumem białym i charakteryzuje się normalnym rozk ladem wartości chwilowych oraz stałą gęstością widmową energii.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Szum_%C5%9Brutowy

19

Szum  rutowy

Wartość skuteczną fluktuacji prądu

$$I_{SZ} = \sqrt{2eI\Delta f} \quad \text{wzór Schottky'ego:}$$

Gdzie:

e - ładunek elektronu $1,6 \times 10^{-19}$ [C],
 I - wartość średnia prądu [A],
 Δf - pasmo częstotliwości szumu [Hz]

http://pl.wikipedia.org/wiki/Szum_%C5%9Brutowy

20

Szum  rutowy

G wne w lciwo ci szumu śrutowego:

- jego występowanie dotyczy elementów posiadających barier  potencjałów (np. z l cza p-n),
- jest skutkiem kwantowej struktury prądu,
- jego widmo jest w równomiernie rozk l one w częstotliwości,
- jego pomiary pozwalają na wyznaczenie wielkości ładunku elementarnego

21

Szum typu 1/f (ma oc stotliwo ciowy)

Szum ten obserwowany jest we wszystkich rodzajach elementów elektronicznych

Przyczyna powstawania szumu 1/f jest na razie niewyjaśniona.

Jedna z hipotez gęsi, że jest on spowodowany fluktuacjami przewodności na styku pomiędzy dwoma materiałami w elemencie elektronicznym. Ta hipoteza wyjaśnia dlaczego ten szum występuje w elementach elektronicznych o zróznicowanej budowie

Inna teoria gęsi że jest on rezultatem kilku róznych mechanizmów fizycznych w których dominuje generacja i rekombinacja ładunków w defektach struktury krystalicznej p lprzewodnika

22

Szum typu 1/f (ma oc stotliwo ciowy)

Gęstość widmowa szumu 1/f :

$$S(f) = k \frac{1}{f^\alpha}$$

Wartość współczynnika α jest zwykle bliska 1 zawiera się w zakresie (0,7 – 2).

Szum 1/f dla:

$\alpha = 1$ nazywany jest szumem r zowym

$\alpha = 2$ nazywany jest szumem czerwonym

23

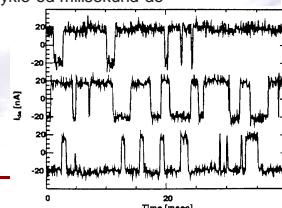
Szum wybuchowy

Występuje w postaci impulsów o zazwyczaj stałej amplitudzie, przypadkowej częstotliwości i czasie trwania.

Jest on spowodowany przez wady w materiale elementu elektronicznego (np. defekt w z l czu p-n)

W lciwo ci:

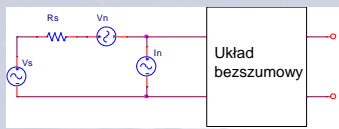
- Czas trwania impulsów wynosi zwykle od milisekund do kilkadziesi ciu sekund
- Częstotliwość mniejsza od 1kHz
- Amplituda o jeden lub dwa rz dy wielkości większa od amplitudy szumu termicznego

Parametry szumowe

$$SNR = \frac{P_s}{P_n}$$

$$SNR_{out} = SNR_{in} \quad \text{Dla układu bezszumowego}$$

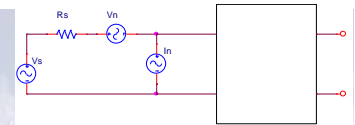
$$SNR_{out} = F \times SNR_{in} \quad \text{Dla układu rzeczywistego}$$

Gdzie: F współczynnik szumów układu $F > 1$

25

Parametry szumowe

$$V_{n\_total}^2 = V_n^2 + R_s^2 I_n^2 + V_{ns}^2 + 2c V_n I_n R_s$$

Gdzie:

V_{n_total} – całkowite zastępcze napięcie szumów sprowadzone do wejścia układu

V_{ns} – napięcie szumu generowanego przez źródło sygnału

c – współczynnik korelacji między V_n i I_n

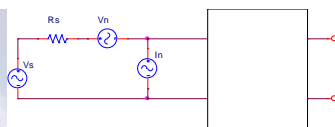
Gdy $c = 0$:

$$V_{n\_total}^2 = V_n^2 + R_s^2 I_n^2 + V_{ns}^2$$

26

Współczynnik szumów

$$F = \frac{V_{n\_total}^2}{V_{ns}^2} = \frac{V_n^2 + R_s^2 I_n^2 + V_{ns}^2}{V_{ns}^2}$$

$$F[dB] = 10 \log_{10} \frac{V_n^2 + R_s^2 I_n^2 + V_{ns}^2}{V_{ns}^2}$$

27

Szumy elementów biernych

Rezystor:

- Szum cieplny
- Szum nadmiarowy (o charakterze $1/f$) powodowany przepływem prądu przez niejednorodną ziarnistą strukturę materiału rezystywnego

Kondensator

- Pomijalny szum cieplny
- Szum nadmiarowy ($1/f$)
- Szumy kondensatora filtruje pojemność kondensatora włączona równolegle do ich źródła

Cewka

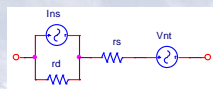
- Szum cieplny
- Szum Barkhausena (w cewkach z rdzeniem) powstający z fluktuacji pola magnetycznego w rdzeniu

28

Szumy diod półprzewodnikowych

- Szum cieplny
- Szum śrutowy

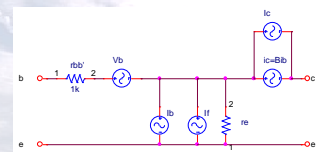

29

Szumy tranzystorów BJT

- Szum cieplny rezystancji rozproszenia bazy
- Szum śrutowy prądu bazy
- Szum śrutowy prądu kolektora
- Szum $1/f$

30

Szumy w układach elektronicznych

- http://www.national.com/analog/power/ldo#low_noise
- <http://www.national.com/ds/LM/LM340.pdf>
- <http://focus.ti.com/lit/ds/symlink/ina114.pdf>

31

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. **Układy scalone wzmacniaczy mocy**
3. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych
4. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone
10. Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

32

Układy scalone wzmacniaczy mocy

Literatura:

Józef Boksa, Analogowe układy elektroniczne, BTC, Warszawa 2007
Zbigniew Nosal, Jerzy Baranowski, Układy Analogowe Liniowe, Wydawnictwa Naukowo Techniczne Warszawa 2003
Douglas Self, Audio Power Amplifier Design Handbook, Elsevier 2006
G. Randy Slone, High-Power Audio Amplifier Construction Manual McGraw-Hill 1999

33

Układy scalone wzmacniaczy mocy

1. Zagadnienia związane ze wzmacniaczami mocy
2. Klasy wzmacniaczy mocy
3. Przykłady układów scalonych wzmacniaczy mocy

34

Wzmacniacze mocy

- Układ elektroniczny którego zadaniem jest dostarczenie żądanej mocy do obciążenia
- Ostatni wzmacniacz w szeregu bloków funkcyjnych (stopień wyjściowy)
- Sprawność jednym z najważniejszych parametrów charakteryzujących wzmacniacz mocy

35

Wzmacniacze mocy

- Moc nie dostarczona do obciążenia jest zamieniana na ciepło.
- Duże amplitudy sygnałów powodują zniekształcenia nieliniowe.
- Do analizy pracy wzmacniaczy mocy nie można stosować modeli małosygnałowych

36

Parametry wzmacniacza mocy

- moc wyjściowa (podawana w watach przy określonym poziomie sygnału wejściowego)
- pasmo przenoszonych częstotliwości
- współczynnik sprawności energetycznej (podawany w procentach)
- współczynnik zniekształceń nieliniowych

37

Sprawność wzmacniacza

$$P_i + P_s = P_o + P_d \leftarrow \text{Zasada zachowania mocy}$$

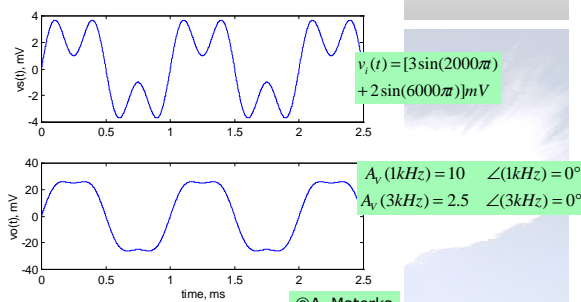
P_i – moc wejściowa
 P_s – moc pobrana ze źródła zasilania
 P_o – moc wyjściowa
 P_d – moc rozproszona w układzie

$$\eta = \frac{P_o}{P_s} \cdot 100\% \leftarrow \text{sprawność}$$

38

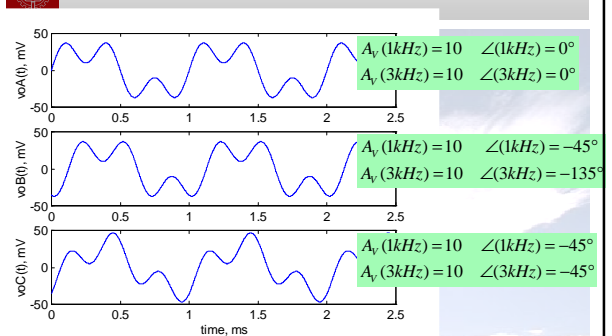
Zniekształcenia amplitudy

39

Zniekształcenia fazy

40

Zniekształcenia fazy

Sygnał wejściowy suma dwóch sinusoid:

1. częstotliwość = 1 kHz; amplituda = 2 V
2. częstotliwość = 3 kHz; amplituda = 1 V

Symulacja w programie MatLab:

m-file: PhaseDistortion.m

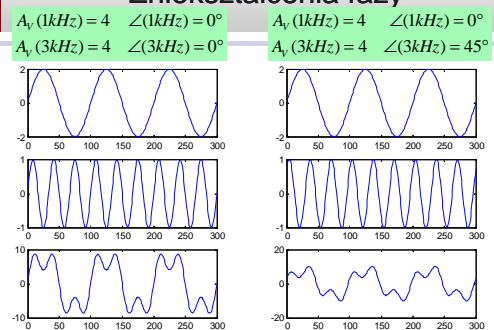
300 próbek

częstotliwość próbkowania = 100 kHz

41

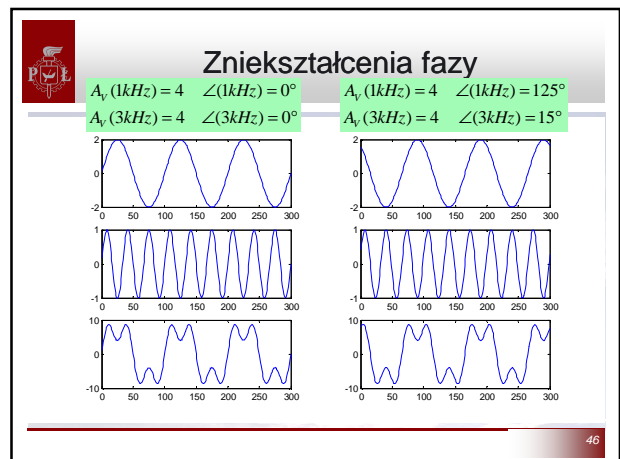
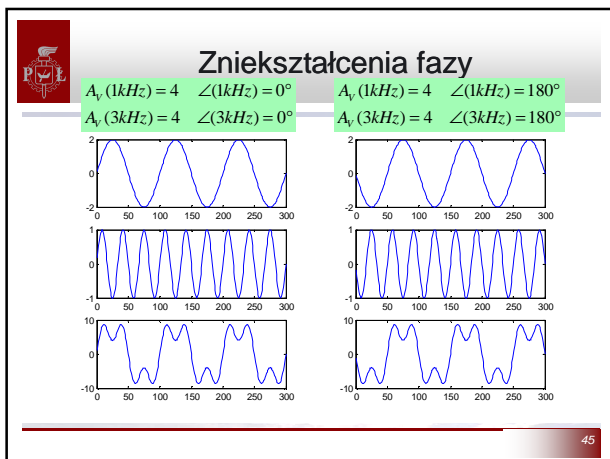
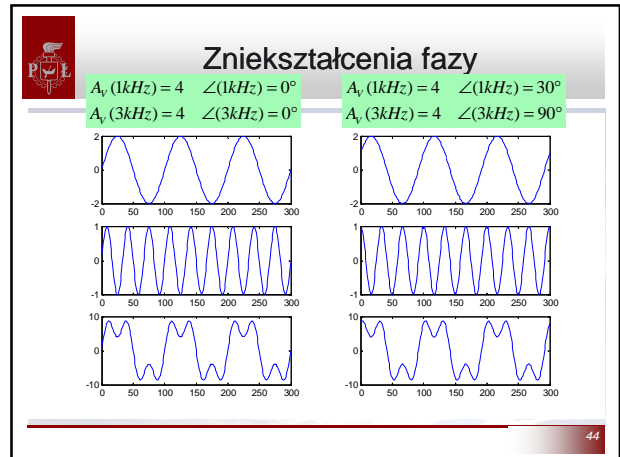
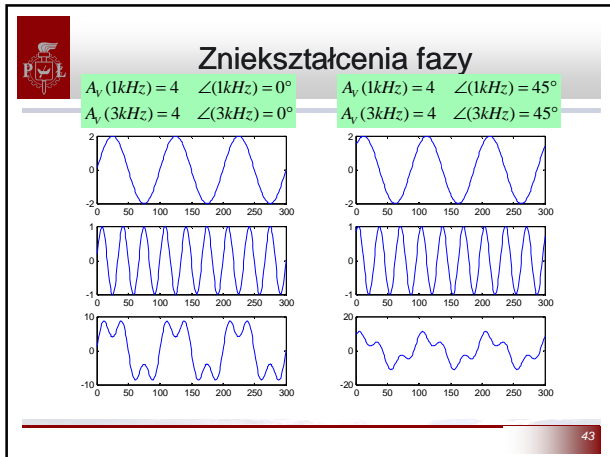

Zniekształcenia fazy

42

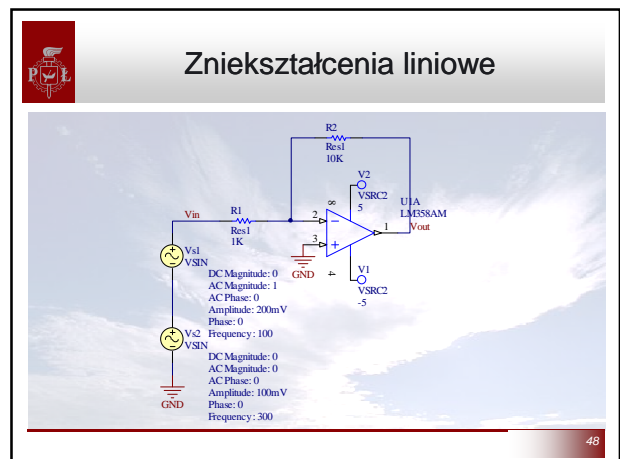

Zniekształcenia liniowe

Warunki niewystępowania zniekształceń liniowych:

- Warunek amplitudy: stałe wzmocnienie w całym paśmie sygnału użytecznego
 $A(f) = \text{const dla } f \in (f_L, f_h);$
- Warunek fazy: przesunięcie fazowe równe 0° , przesunięcie fazowe = 180° , przesunięcie fazowe proporcjonalne do częstotliwości w całym paśmie sygnału użytecznego
 $\varphi(f) = 0^\circ, \varphi(f) = 180^\circ, \varphi(f) = k \cdot f \text{ dla } f \in (f_L, f_h)$

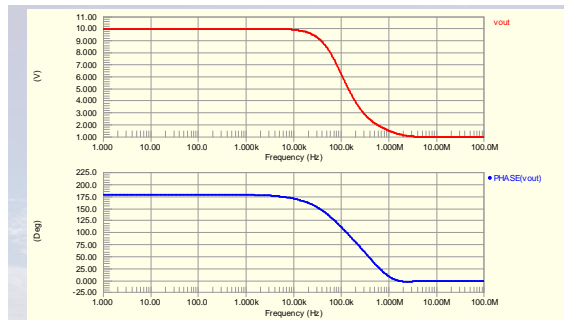
47

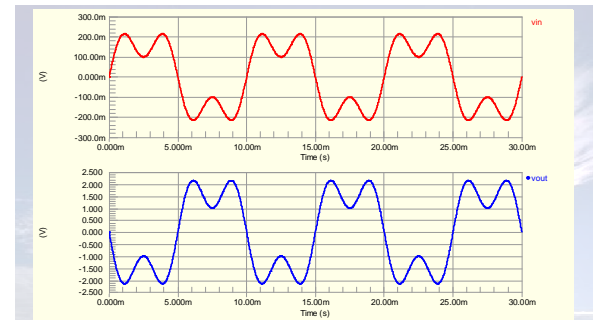
Zniekształcenia liniowe

49

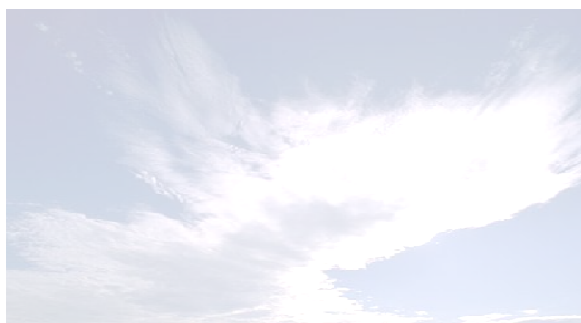
Zniekształcenia liniowe

50

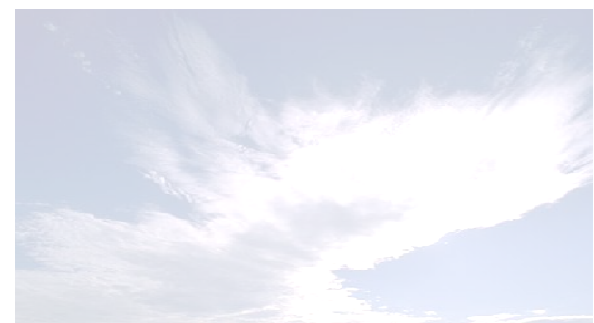
Zniekształcenia liniowe

51

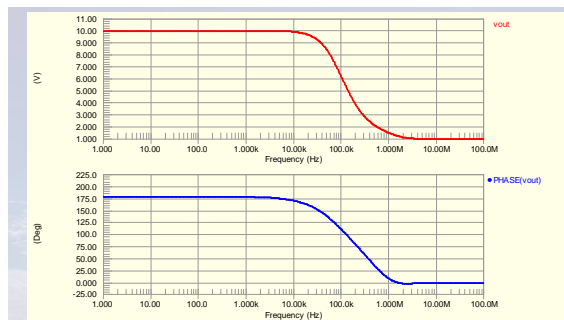
Zniekształcenia liniowe

52

Zniekształcenia liniowe

53

Zniekształcenia liniowe

54

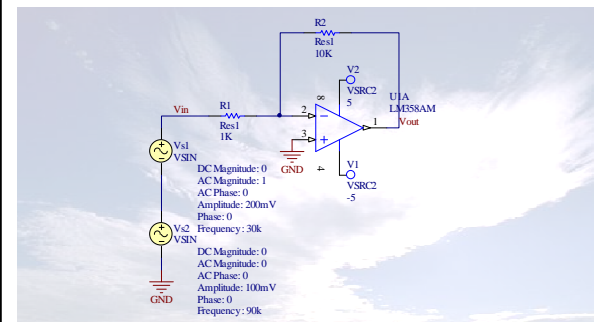

Zniekształcenia liniowe

55

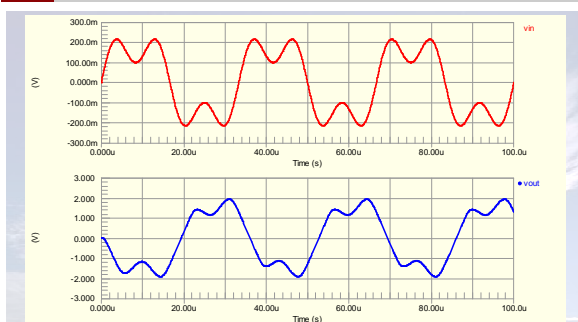
Zniekształcenia liniowe

56

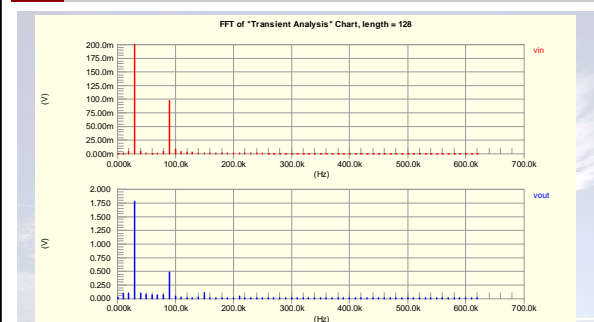
Zniekształcenia liniowe

57

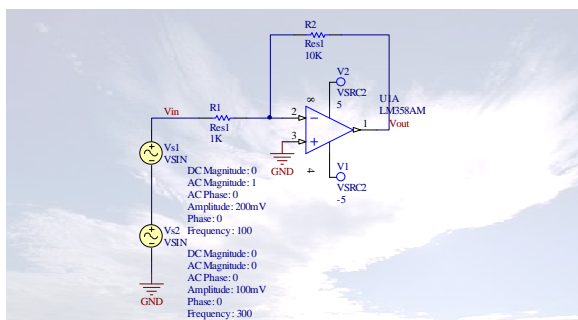
Zniekształcenia liniowe

58

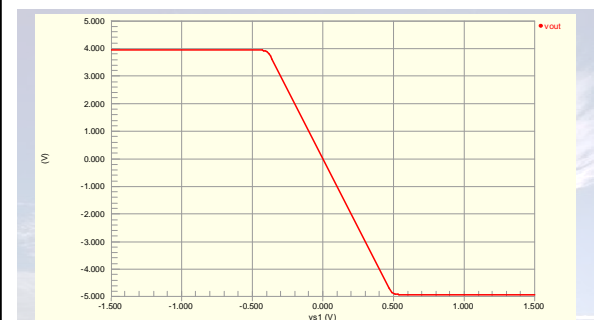
Zniekształcenia nieliniowe

59

Zniekształcenia nieliniowe

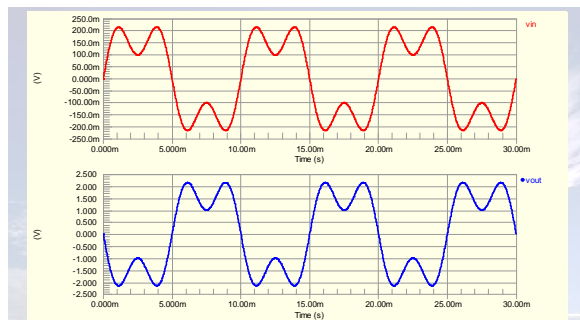

60

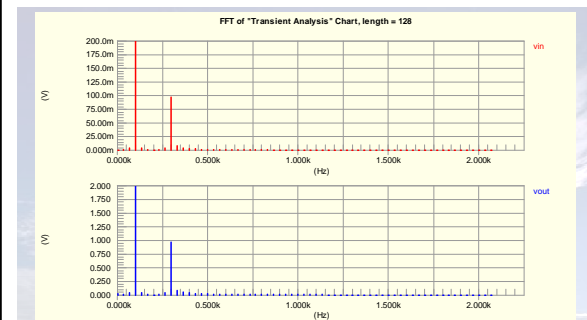
Zniekształcenia nieliniowe

61

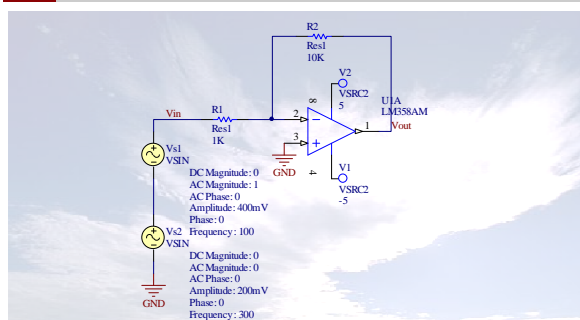
Zniekształcenia nieliniowe

62

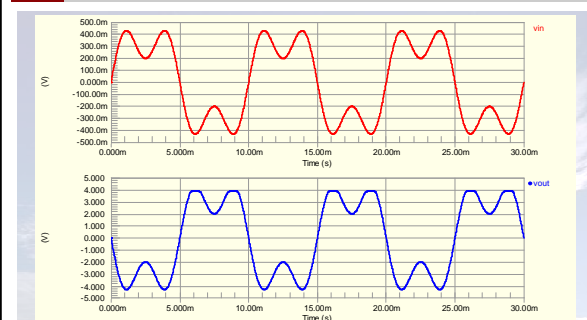
Zniekształcenia nieliniowe

63

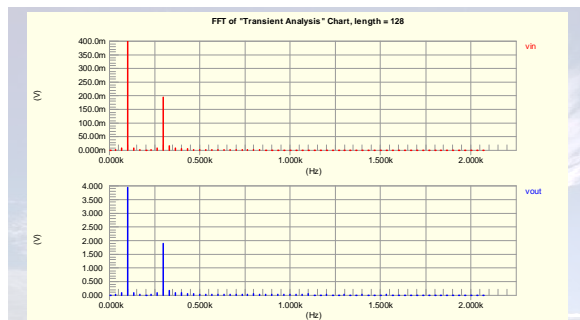
Zniekształcenia nieliniowe

64

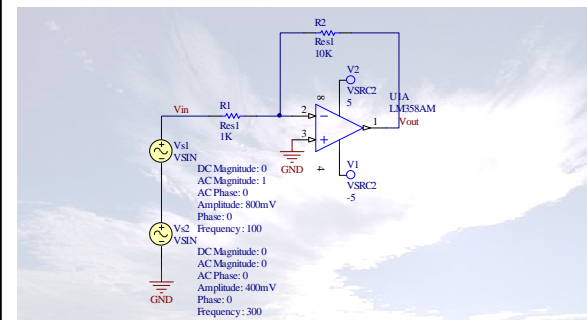
Zniekształcenia nieliniowe

65

Zniekształcenia nieliniowe

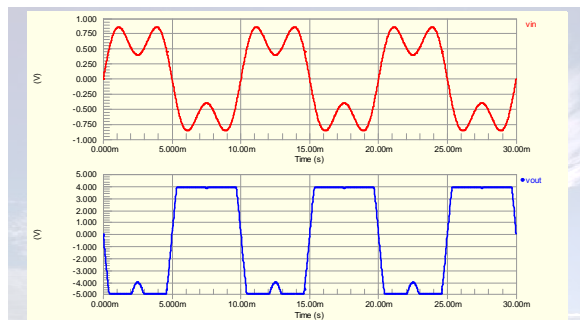

66

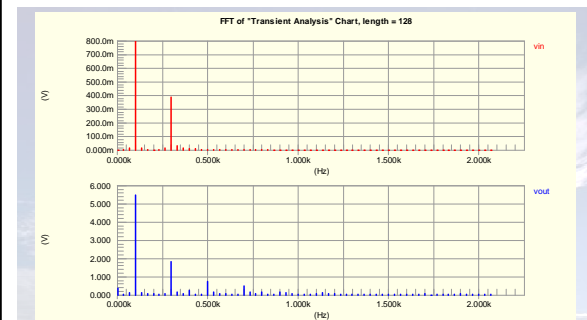
Zniekształcenia nieliniowe

67

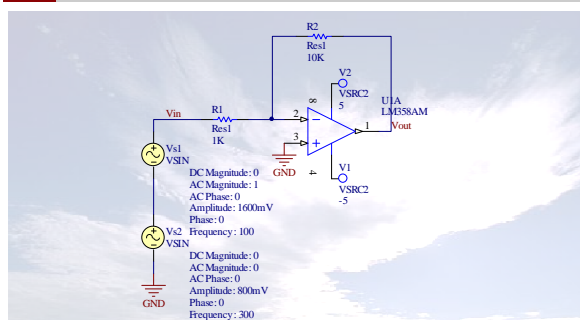
Zniekształcenia nieliniowe

68

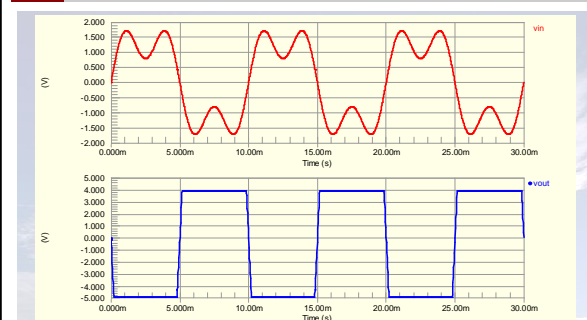
Zniekształcenia nieliniowe

69

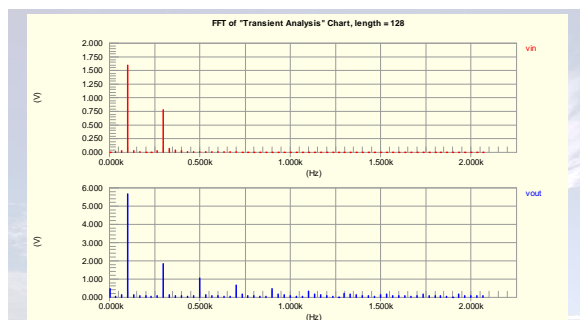
Zniekształcenia nieliniowe

70

Zniekształcenia nieliniowe

71

Zniekształcenia nieliniowe

Zniekształcenia nieliniowe powodują dodawanie do sygnału wyjściowego **harmonicznych** nie występujących w sygnale wejściowym

72

Współczynnik zawartości harmonicznych THD (ang. *Total Harmonic Distortion*)

stosunek wartości skutecznej wyższych harmonicznych sygnału, do wartości skutecznej składowej podstawowej, mierzony dla sygnału sinusoidalnego

$$THD = \frac{\sqrt{\sum_{k=2}^n V_k^2}}{V_1}$$

gdzie:

V_1 - skuteczna wartość napięcia składowej podstawowej

V_k - skuteczna wartość napięcia k-tej harmonicznej

$$THD + N = \frac{\sqrt{V_n^2 + \sum_{k=2}^n V_k^2}}{V_1}$$

gdzie:

V_n - skuteczna wartość napięcia szumu w paśmie pomiaru.

73

Poziomy THD w technice audio

- 10% (-20dB) - poziom zniekształceń wyraźnie odczuwalny (dyskwalifikujący urządzenie audio)
- 1% (-40dB) - poziom akceptowalny w prostych systemach odtwarzania dźwięku, odczuwalny w systemach hifi przez słuchaczy o wyrobionym słuchu muzycznym.
- 0,1% (-60dB) - poziom ogólnie akceptowany z wyjątkiem wysokiej klasy systemów hifi
- 0,01% (-80dB) - poziom reprezentatywny dla sprzętu hifi wysokiej klasy (np. odtwarzacze CD), akceptowany przez audiofilów
- 0,001% (-100dB) - poziom w zasadzie poza możliwościami systemów audio. Spotykany w odbiornikach radiowych wysokiej jakości.
- 0,0001% (-120dB) - poziom zbliżony do najniższych poziomów audio możliwych obecnie do zmierzenia w najkorzystniejszych warunkach.

74

Notacja (zapis) decybelowa

$$A_{vdB} = 20 \log |A_v| \text{ dB} \quad \text{Wzmocnienie napięciowe}$$

$$A_{idB} = 20 \log |A_i| \text{ dB} \quad \text{Wzmocnienie prądowe}$$

$$G_{dB} = 10 \log G \text{ dB} \quad \text{Wzmocnienie mocy}$$

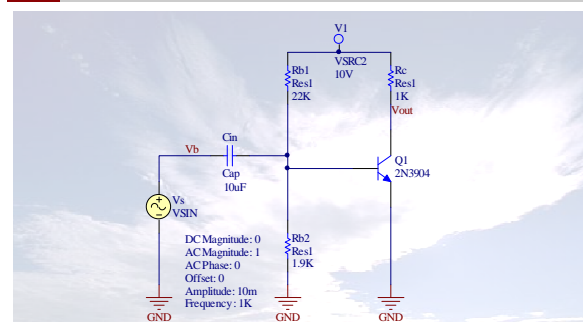
$A_v = 100$	$\rightarrow 40 \text{ dB},$	$G = 100$	$\rightarrow 20 \text{ dB},$
$A_v = 10$	$\rightarrow 20 \text{ dB},$	$G = 10$	$\rightarrow 10 \text{ dB},$
$A_v = 1$	$\rightarrow 0 \text{ dB},$	$G = 1$	$\rightarrow 0 \text{ dB},$
$A_v = 0.1$	$\rightarrow -20 \text{ dB}.$	$G = 0.1$	$\rightarrow -10 \text{ dB}.$

$$G_{dB} = A_{vdB} \Leftrightarrow R_L = R_i$$

75

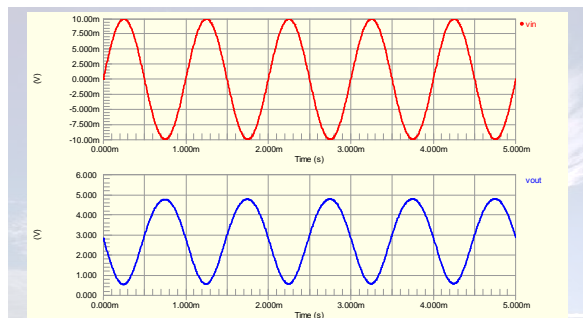
Wzmacniacz mocy przykładowa realizacja

76

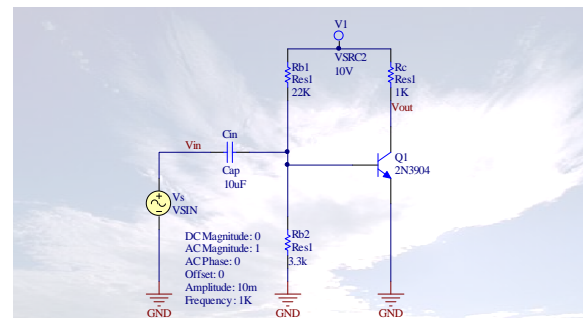
Wzmacniacz mocy przykładowa realizacja

77

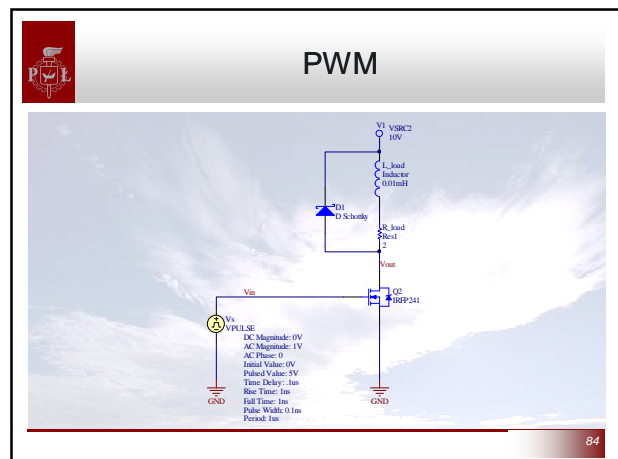
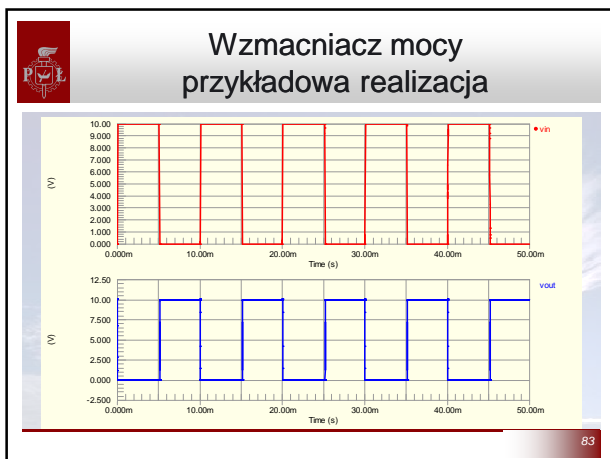
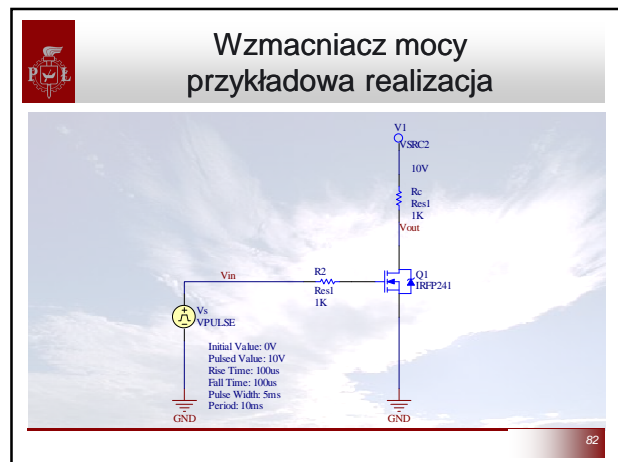
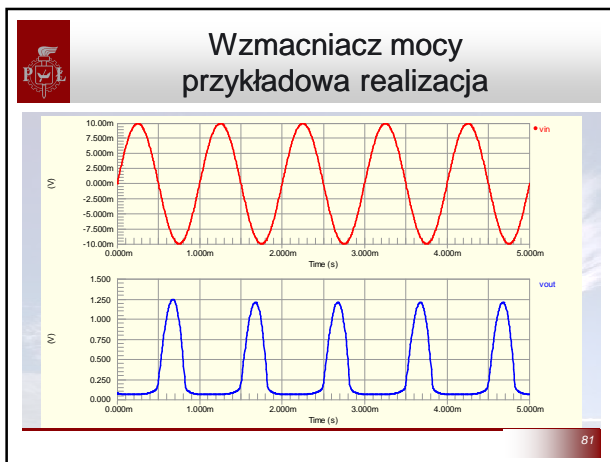
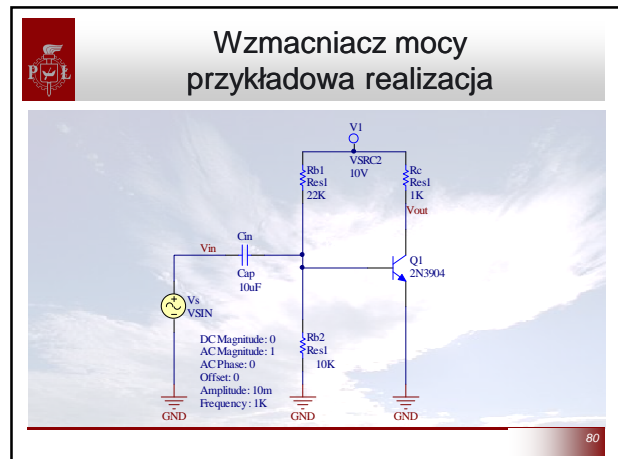
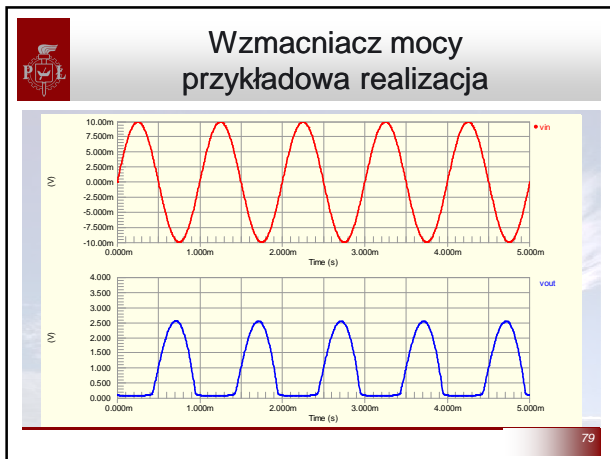

Wzmacniacz mocy przykładowa realizacja

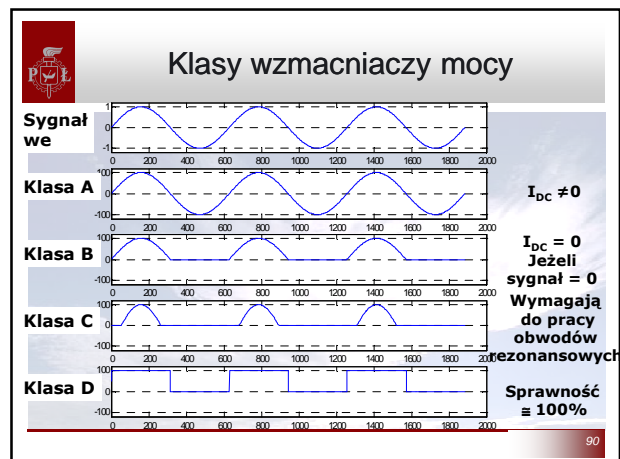
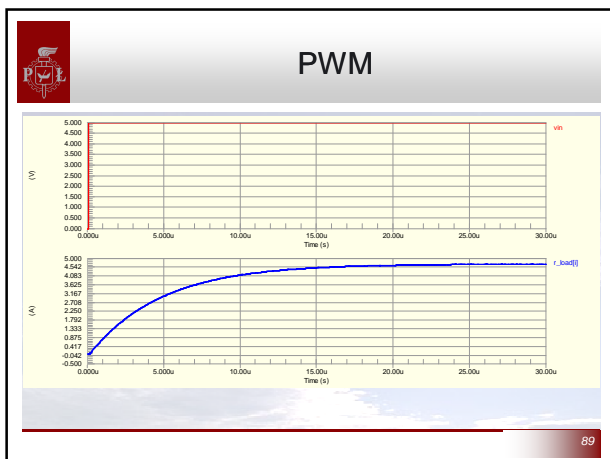
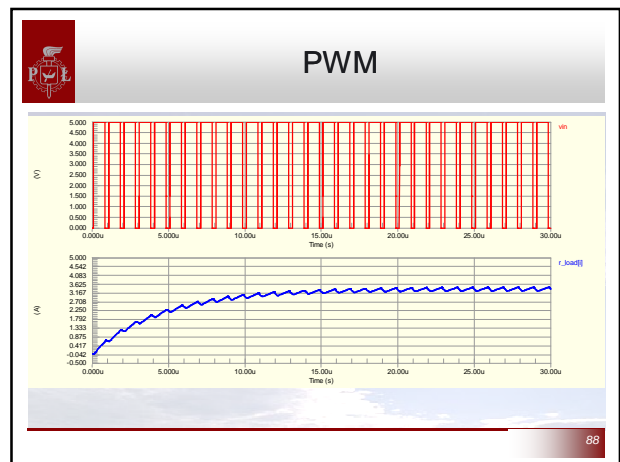
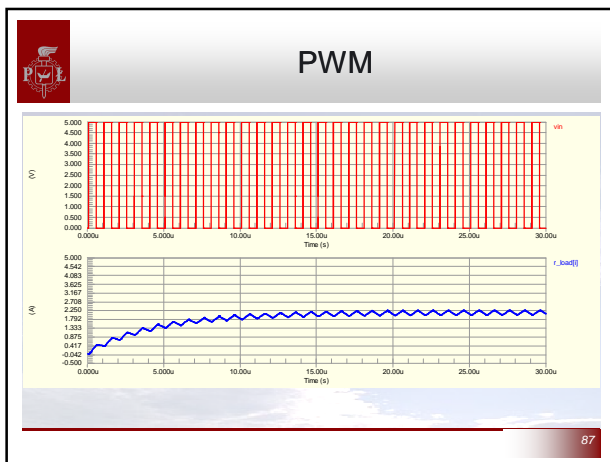
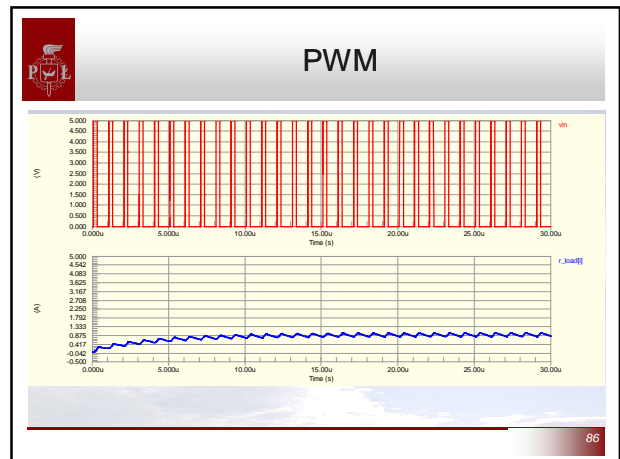
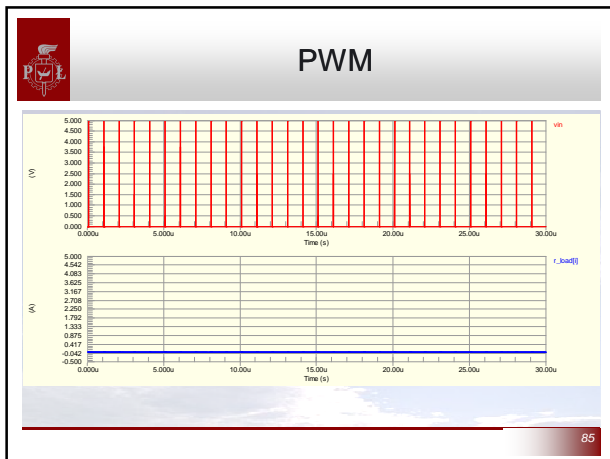

78

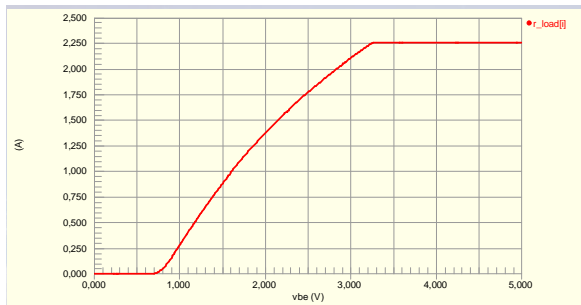

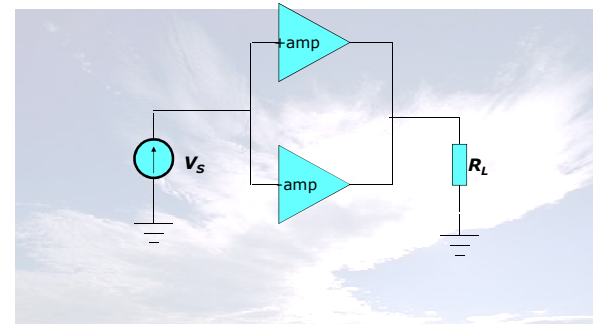
Charakterystyka przejściowa

91

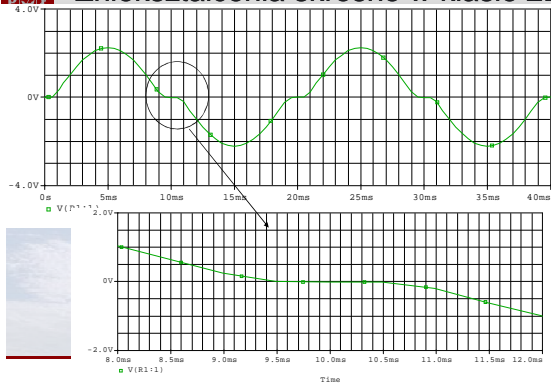
Klasa 2B

92

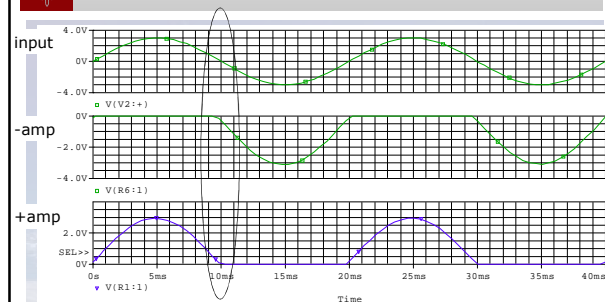
Zniekształcenia skrośne w klasie 2B

93

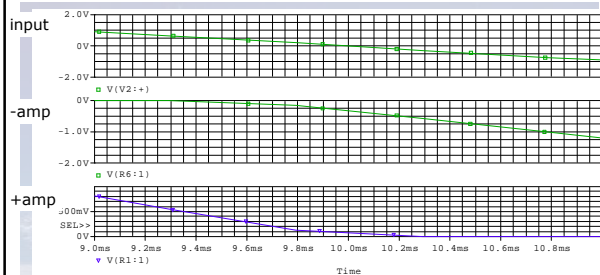
Zniekształcenia skrośne w klasie 2B

94

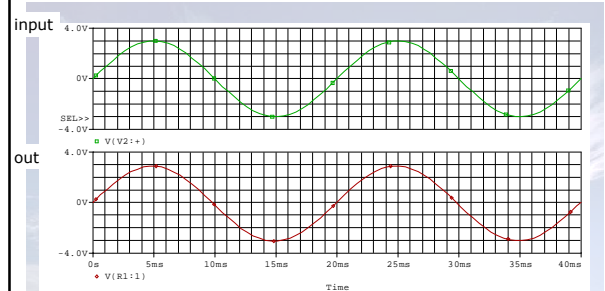
Klasa AB

95

Klasa 2AB

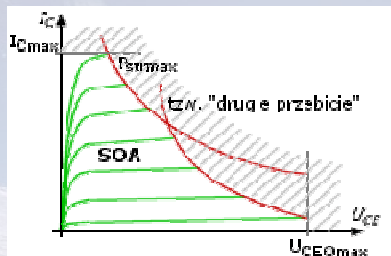

96

Bezpieczny obszar pracy SOA (ang. *Safe operation area*)

97

Układy scalone wzmacniaczy mocy.

- LM380 2.5W Audio Power Amplifier
- TDA7052 1 W BTL mono audio amplifier
- LM4780 Overture™ Audio Power Amplifier Series Stereo 60W, Mono 120W Audio Power Amplifier with Mute
- TDA8920B 2 x 100 W class-D power amplifier
- Class D Audio Amplifier Design International amplifier <http://www.irf.com/product-info/audio/classdtutorial.pdf>

98

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy
3. **Układy scalone wzmacniaczy pasmowych**
4. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone
10. Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

99

Układy scalone wzmacniaczy pasmowych i impulsowych

Literature:

- Józef Boksa, Analogowe układy elektroniczne, BTC, Warszawa 2007
- Waldemar Nawrocki, Krzysztof Arnold, Krzysztof Lange, Układy Elektroniczne, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1999
- Zbigniew Nosal, Jerzy Baranowski, Układy Analogowe Liniowe, Wydawnictwa Naukowo Techniczne Warszawa 2003

100

Układy scalone wzmacniaczy pasmowych i impulsowych

1. Wprowadzenie
2. Związki między charakterystykami częstotliwościowymi i przebiegami czasowymi układów liniowych
3. Przykładowe układy scalone wzmacniaczy pasmowych i impulsowych

101

Wzmacniacze szerokopasmowe i impulsowe

Bezwzględna szerokość pasma przenoszenia jest bardzo duża

$$(f_h - f_l) > \text{MHz}$$

$$\frac{f_h}{f_l} > 10$$

Przykładowe zastosowania:

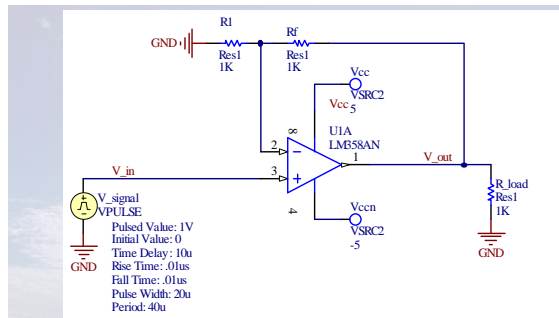
- odbiorniki telewizyjne (30Hz - 6MHz)
- oscyloskopy (DC do kilku GHz)
- urządzenia radarowe (do kilkunastu GHz)
- łączność światłowodowa (100kHz – 25GHz)

102

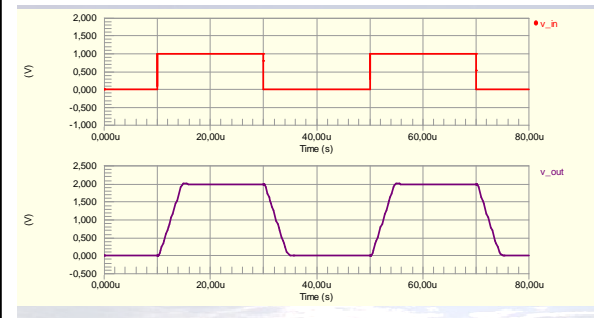
Odpowiedź impulsowa wzmacniaczy

103

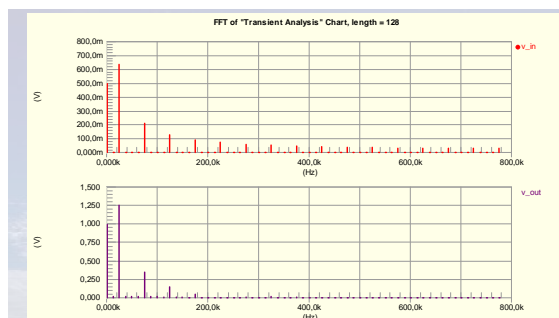
Odpowiedź impulsowa wzmacniaczy

104

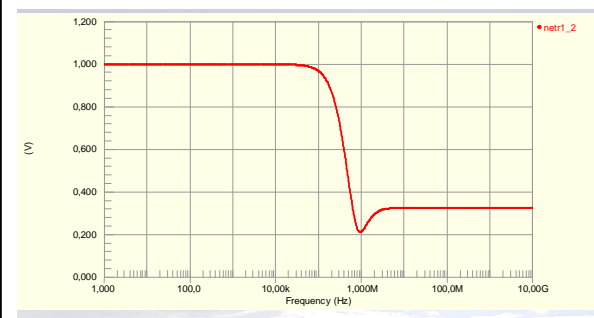
Odpowiedź impulsowa wzmacniaczy

105

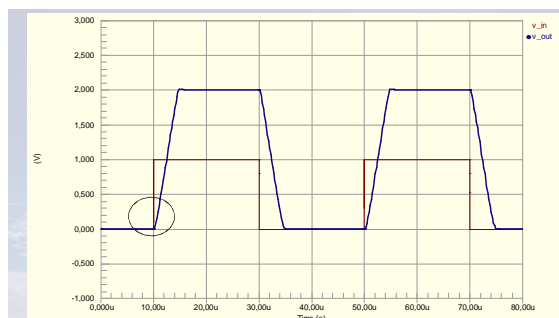
Odpowiedź impulsowa wzmacniaczy

106

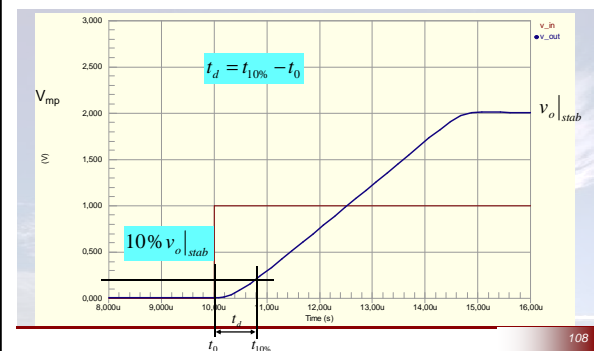
Odpowiedź impulsowa opóźnienie sygnału

107

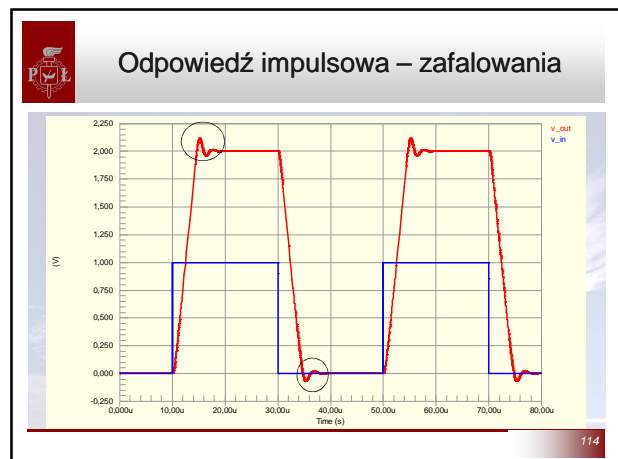
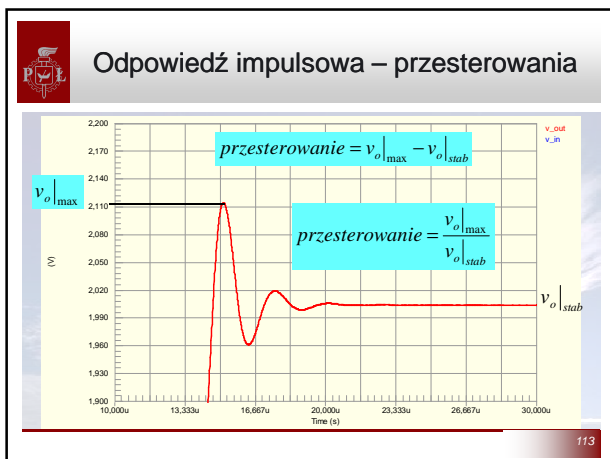
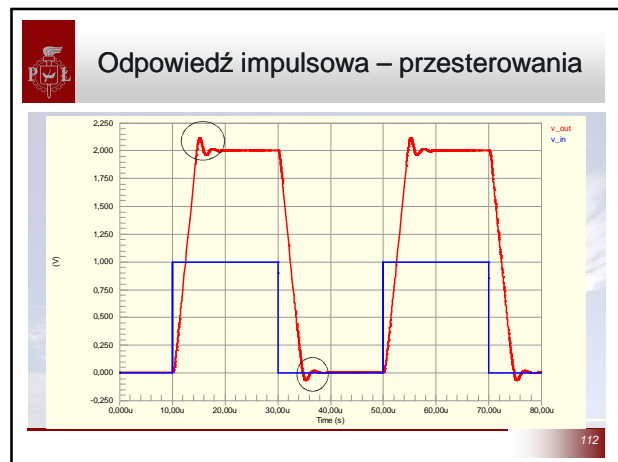
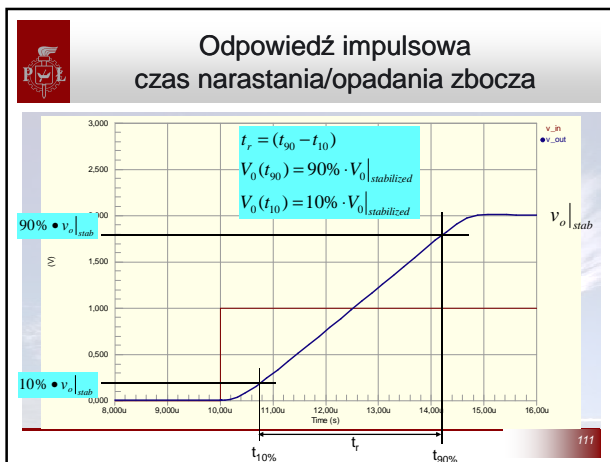
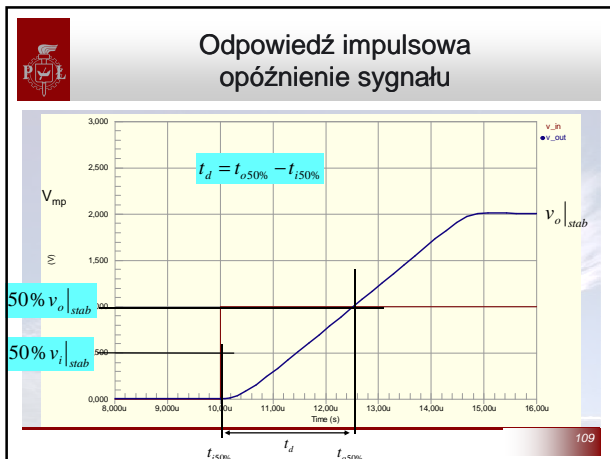

Odpowiedź impulsowa opóźnienie sygnału

108

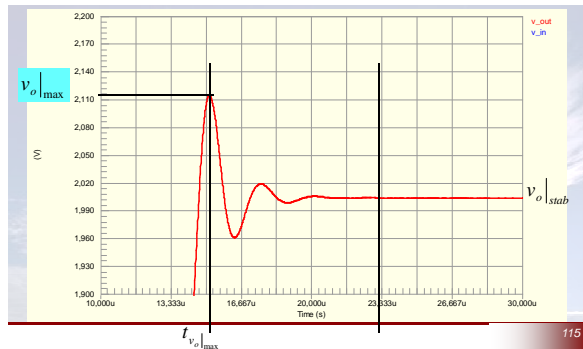

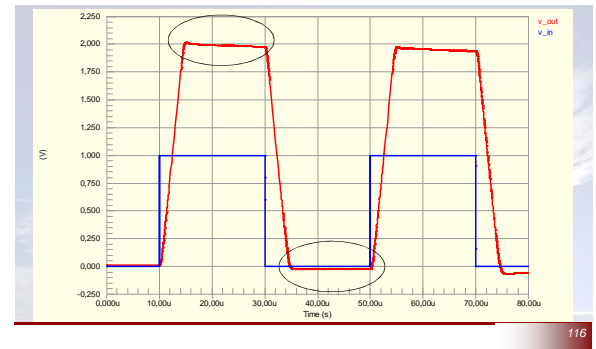
Odpowiedź impulsowa – zafalowania

115

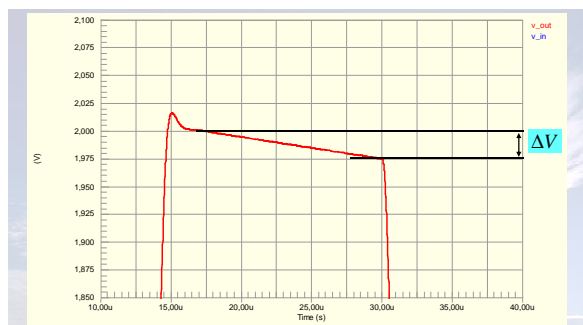
Odpowiedź impulsowa – opadanie sygnału

116

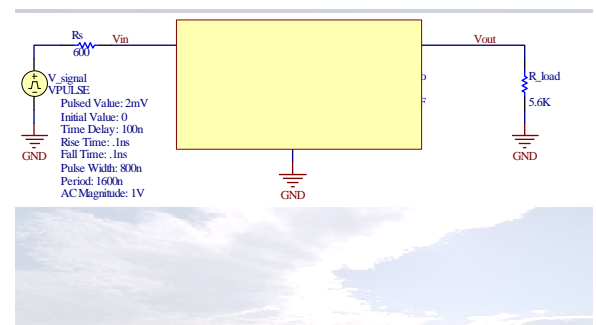
Odpowiedź impulsowa – opadanie sygnału

117

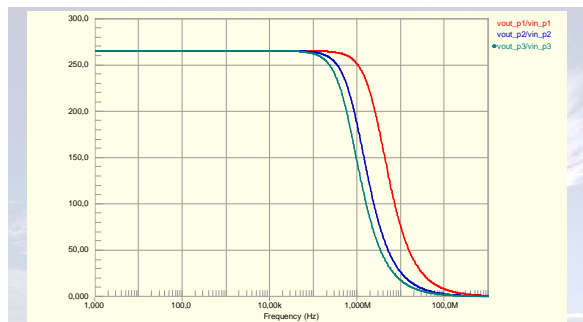
Odpowiedź impulsowa a charakterystyka częstotliwościowa

118

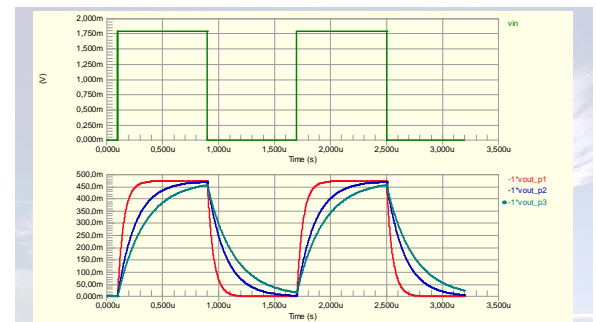
Odpowiedź impulsowa a charakterystyka częstotliwościowa

119

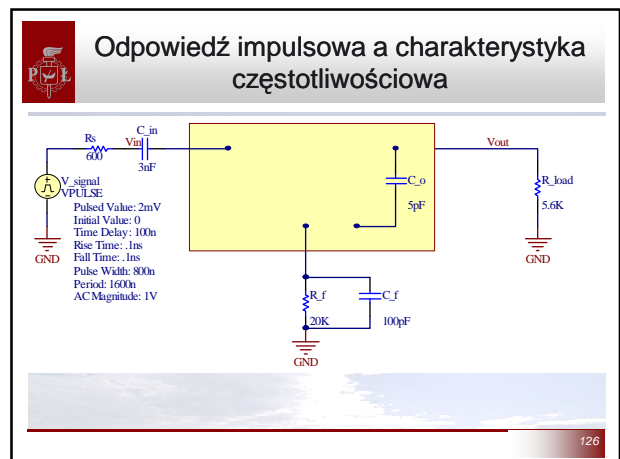
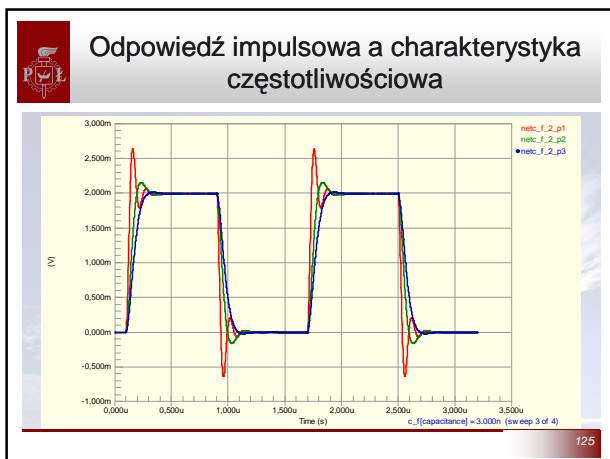
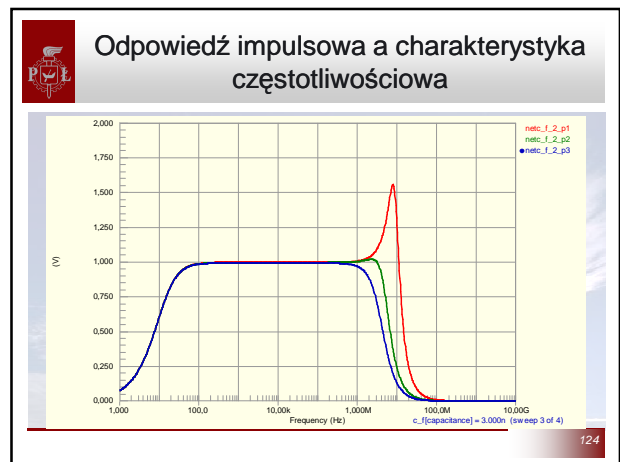
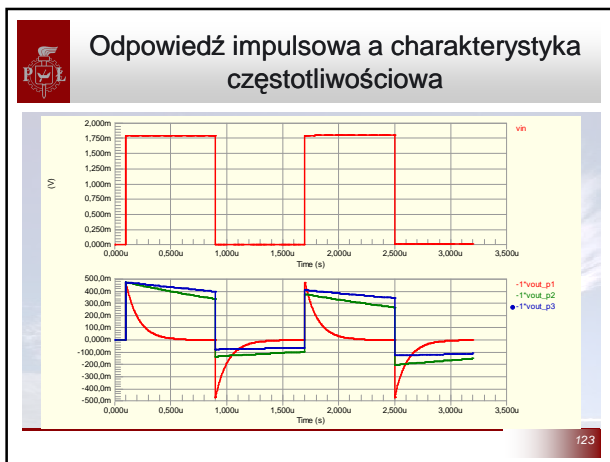
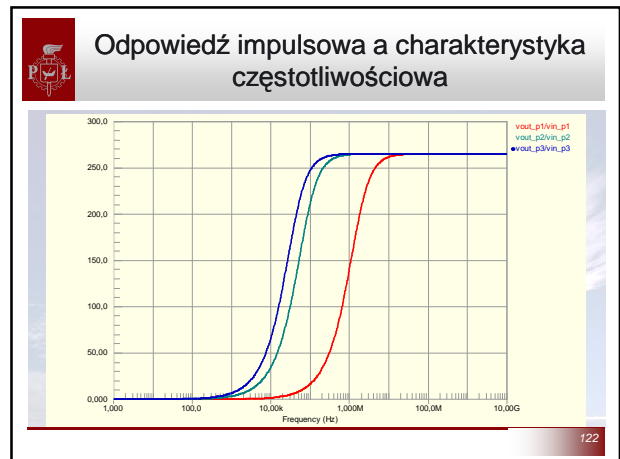
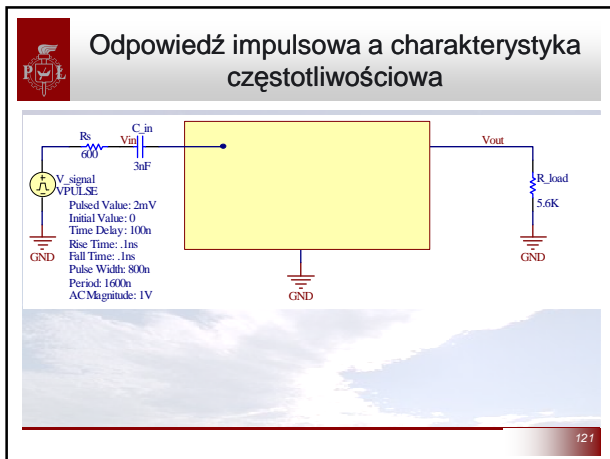

Odpowiedź impulsowa a charakterystyka częstotliwościowa

120

Odpowiedź impulsowa podsumowanie

- Odpowiedź impulsowa określa dynamiczne zachowanie wzmacniacza
- Występuje 5 rodzajów zniekształceń odpowiedzi impulsowej:
  - opóźnienie
  - „łagodne” (nieostre) zbocze
  - przesterowanie
  - zafalowania
  - opadanie

127

Związki między charakterystykami częstotliwościowymi a przebiegami czasowymi

$$h(t) = L^{-1} \left[\frac{k(s)}{s} \right]$$

Odpowiedź układu na skok jednostkowy $1(t)$

Gdzie :

$k(s)$ – operatorowa funkcja przenoszenia układu

$$\lim_{t \rightarrow \infty} h(t) = \lim_{\omega \rightarrow 0} k(j\omega)$$

Odpowiedź w zakresie grzbietu impulsu może być powiązana z przebiegiem charakterystyki $k(j\omega)$ w zakresie małych częstotliwości.

$$\lim_{t \rightarrow 0} h(t) = \lim_{\omega \rightarrow \infty} k(j\omega)$$

Odpowiedź w zakresie czoła impulsu może być powiązana z przebiegiem charakterystyki $k(j\omega)$ w zakresie dużych częstotliwości.

128

Związki między charakterystykami częstotliwościowymi a przebiegami czasowymi

Jednobiegunowa transmitancja dolnoprzepustowa

$$k(s) = \frac{k_0}{1 + \frac{s}{\omega_h}}$$

$$h(t) = 1k_0(1 - e^{-t\omega_h})$$

$$t_r = t_{90\%} - t_{10\%}$$

$$t_{90\%} = t|_{h(t)=0.9k_0}$$

$$t_{10\%} = t|_{h(t)=0.1k_0}$$

$$t_r = \frac{2,303}{\omega_h} - \frac{0,105}{\omega_h} = \frac{2,198}{\omega_h} = \frac{2,198}{2\pi f_h} \approx \frac{0,35}{f_h}$$

129

Związki między charakterystykami częstotliwościowymi a przebiegami czasowymi

Jednobiegunowa transmitancja górnoprzepustowa

$$k(s) = \frac{k_0}{1 + \frac{\omega_l}{s}}$$

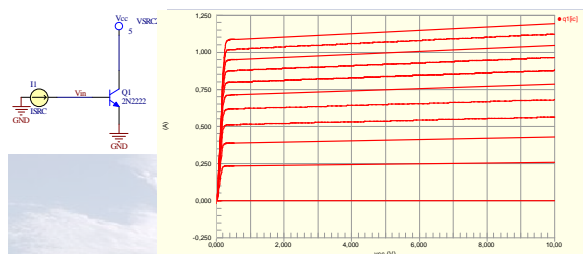
$$h(t) = 1k_0 e^{-t\omega_l}$$

$$\Delta V = \frac{h(0) - h(t)}{h(0)} = \frac{1k_0 - 1k_0 e^{-t\omega_l}}{1k_0} = 1 - e^{-t\omega_l} \approx t\omega_l \Big|_{t \ll \frac{1}{\omega_l}}$$

130

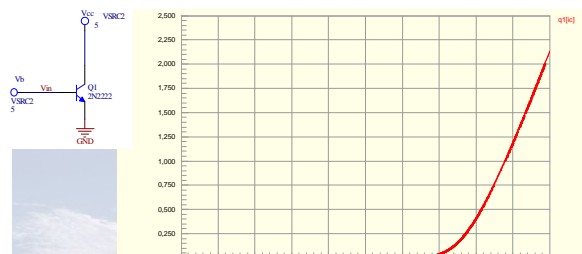
Wzmacniacz WE

131

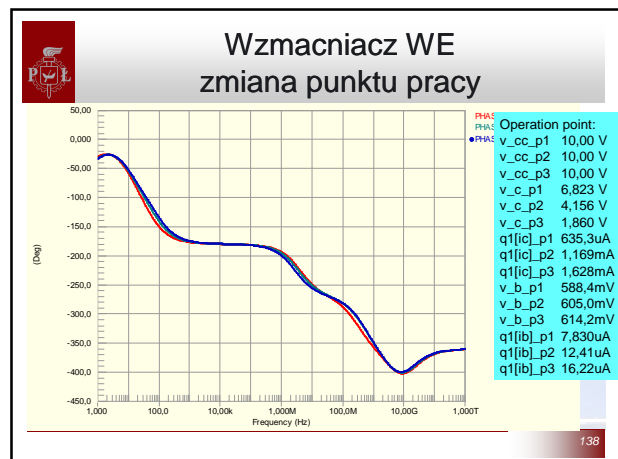
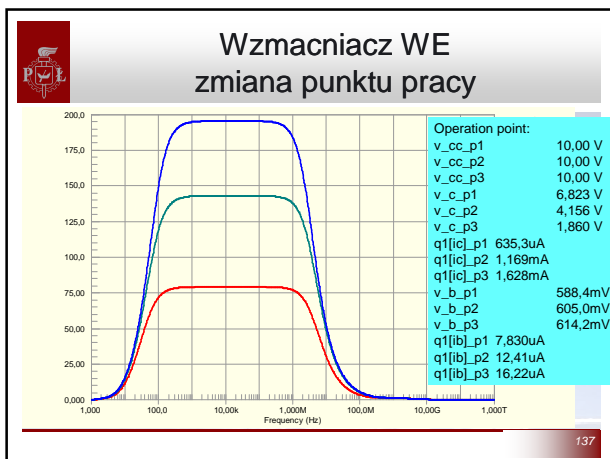
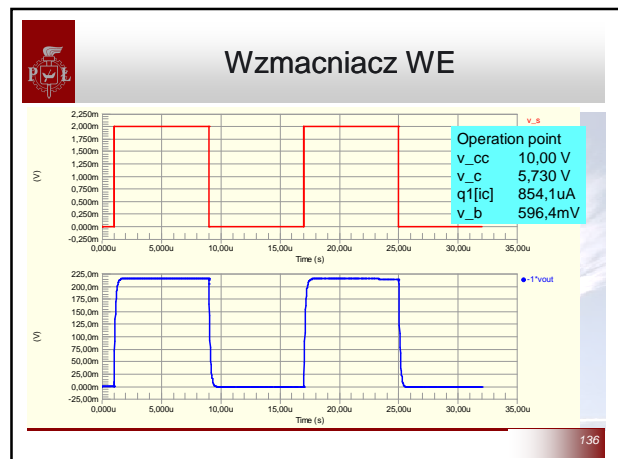
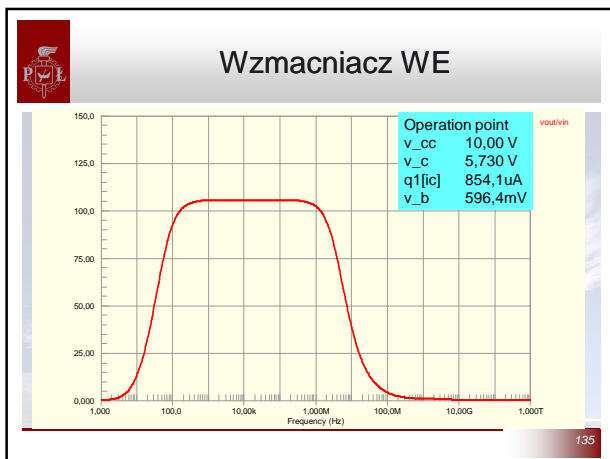
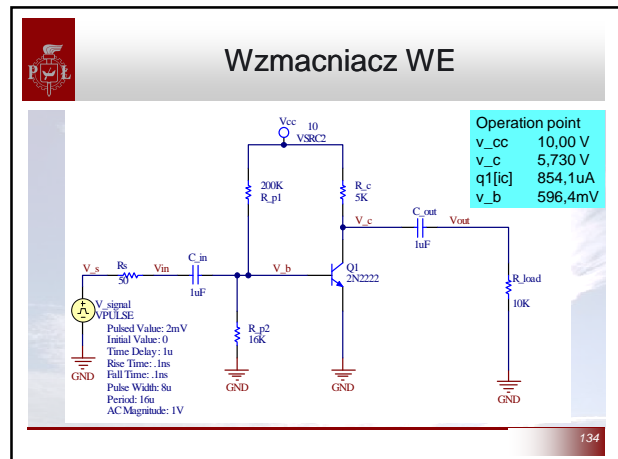
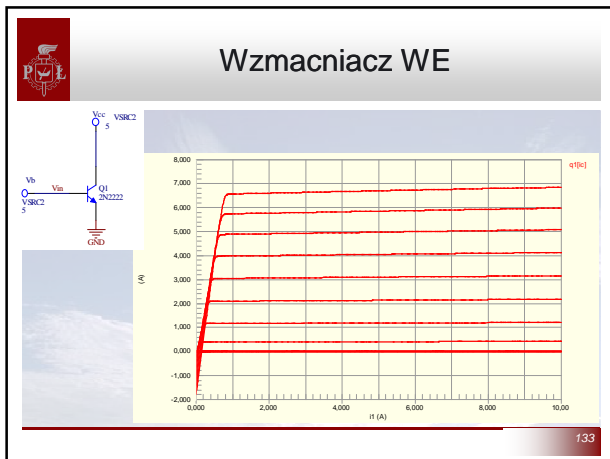

Wzmacniacz WE

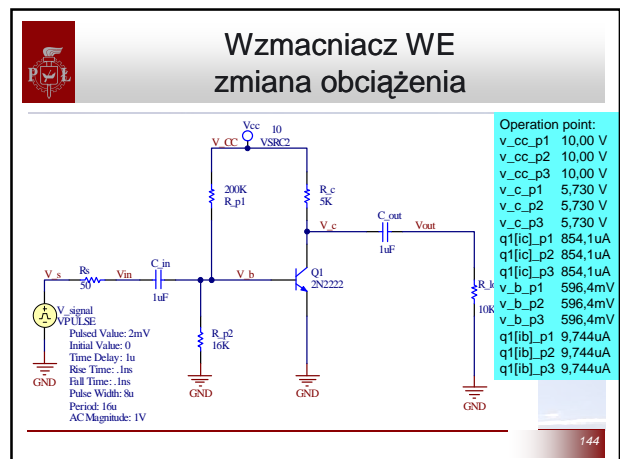
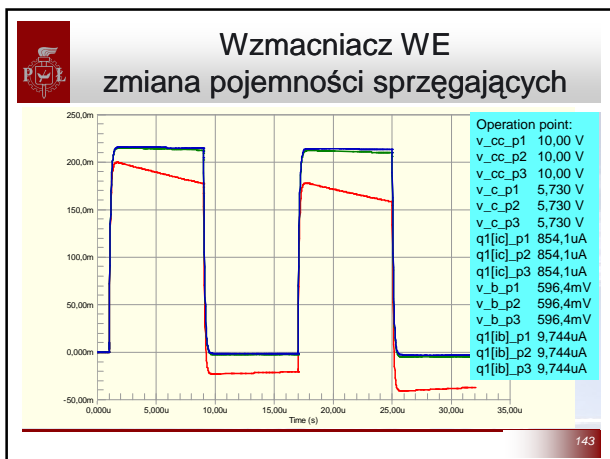
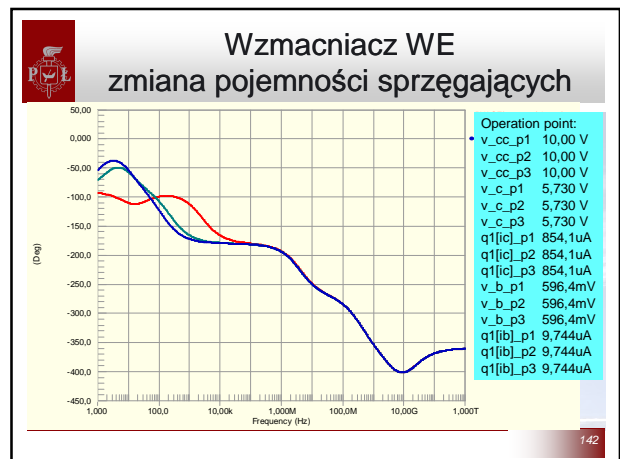
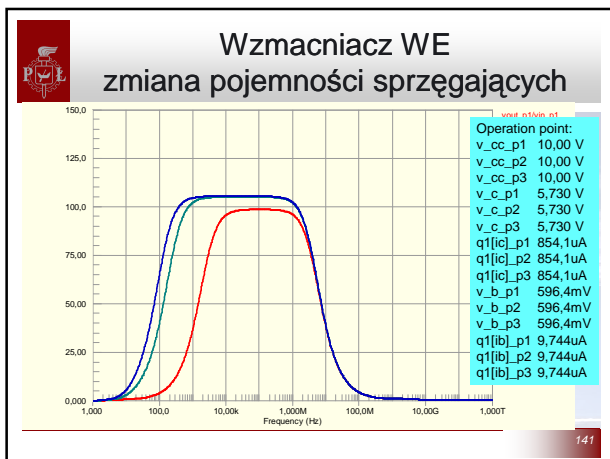
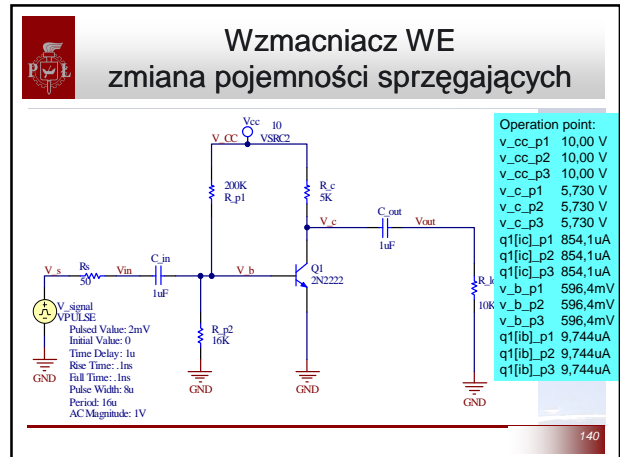
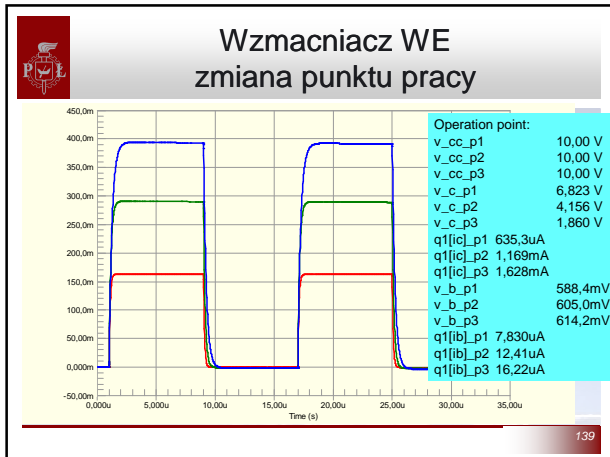

132

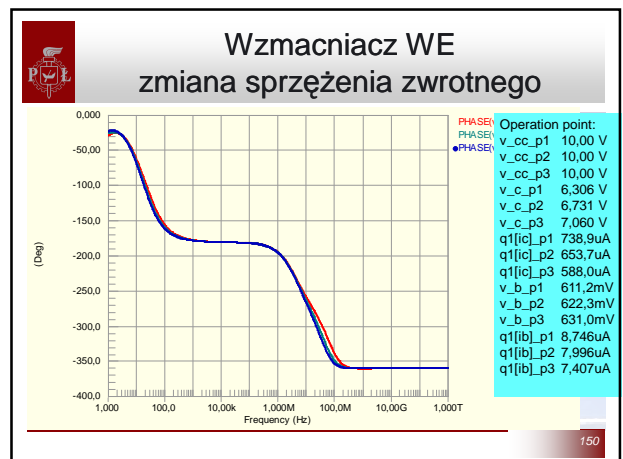
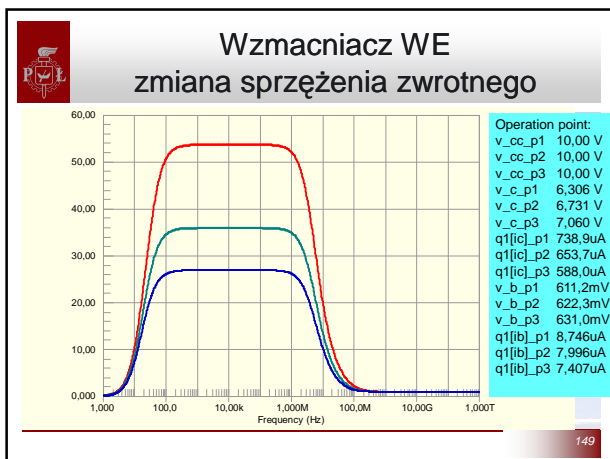
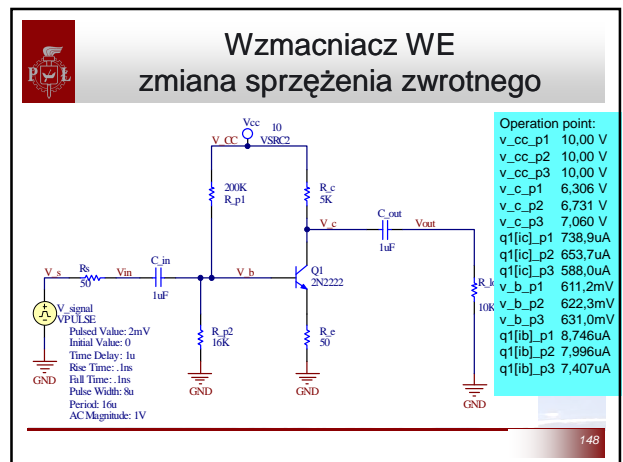
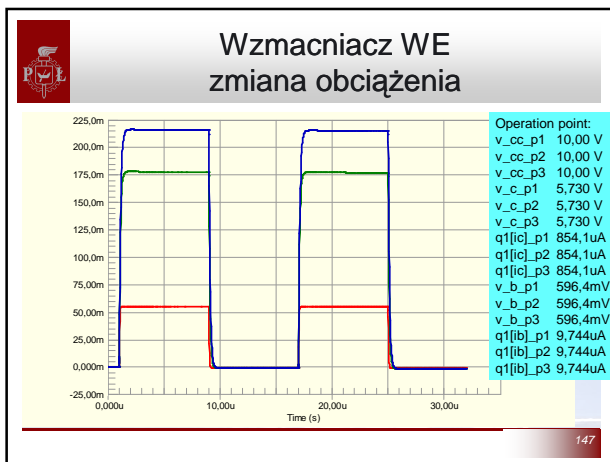
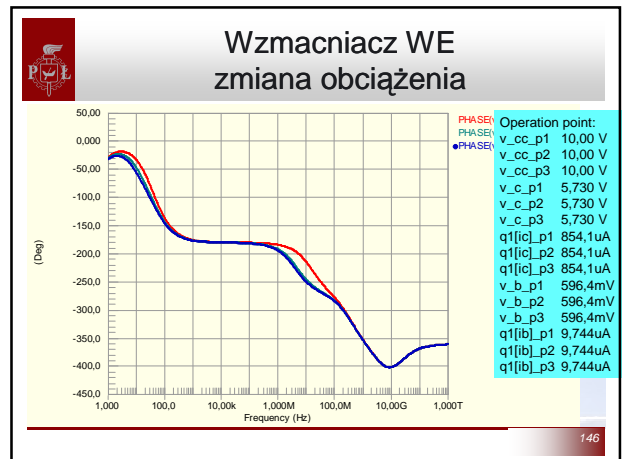
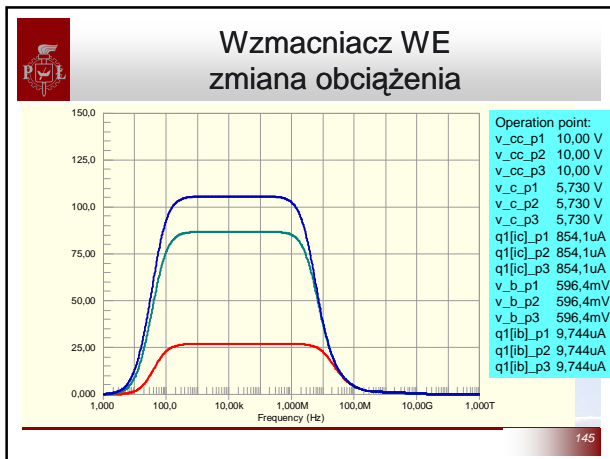

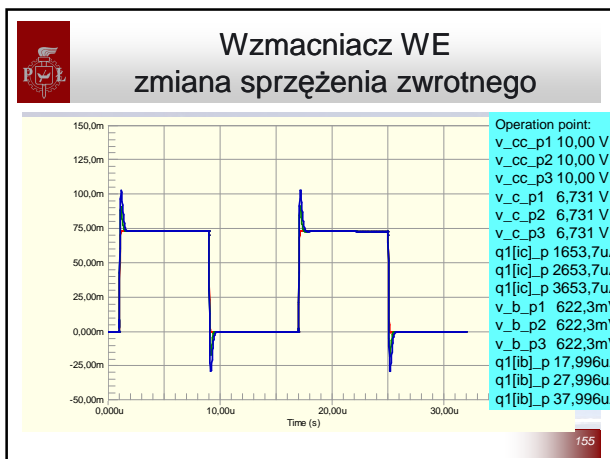
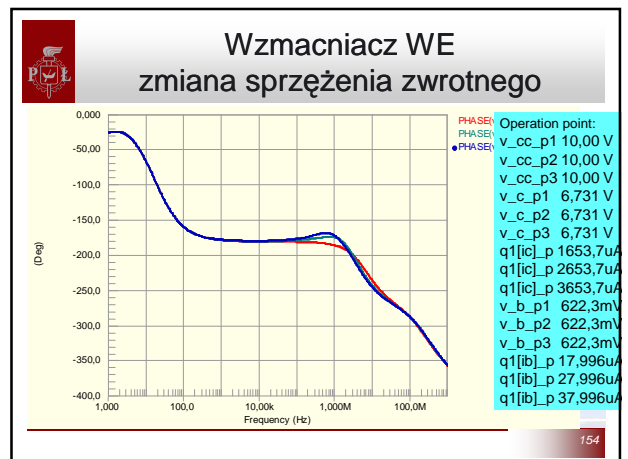
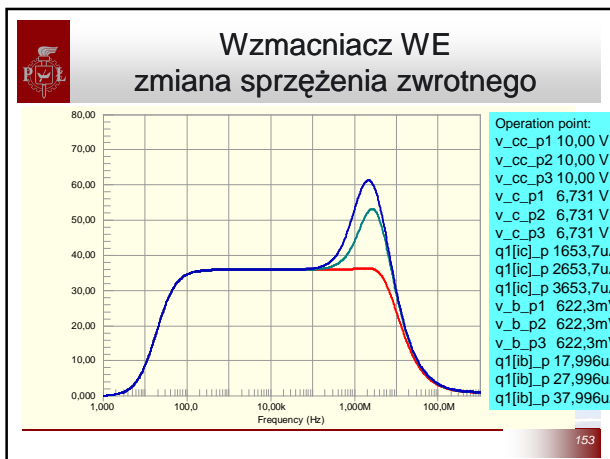
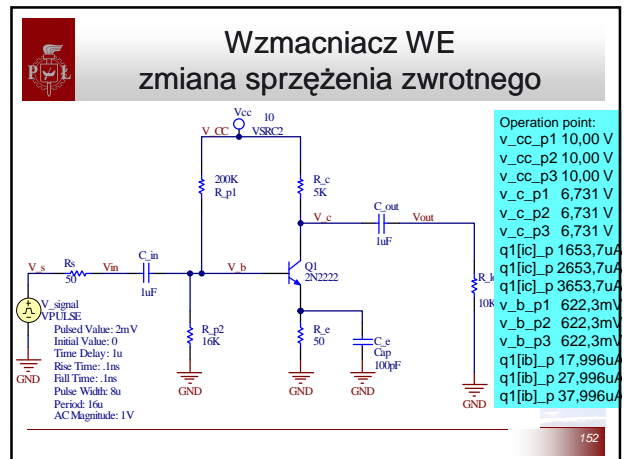
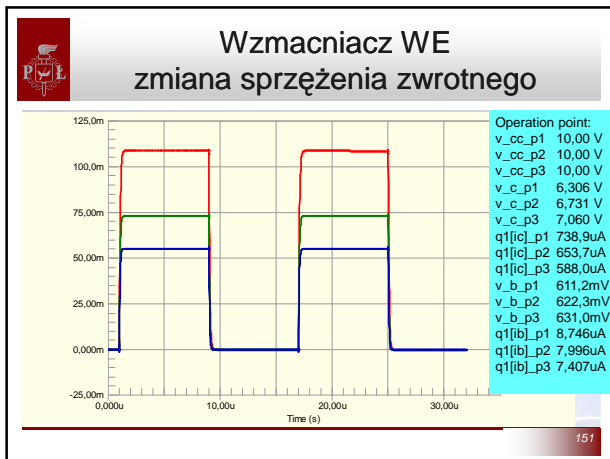

Układy scalone wzmacniaczy pasmowych

- LM2904, LM358/ LM358A, LM258/ LM258A Dual Operational Amplifier
- AD829 High Speed, Low Noise Video Op
- AD8597/AD8599 Single and Dual, Ultralow Distortion, Ultralow Noise Op Amps
- TL072 TL072A TL072B Low noise JFET dual operational amplifiers

156

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. Układy scalone wzmacniacze mocy
3. Układy scalone wzmacniacze pasmowych
4. **Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego**
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone
10. Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

157

Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego

Literatura:

U. Tietze, Ch. Shenck, Electronics circuits, design and applications, Springer-Verlag, 2001

158

Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego.

1. Filtry pasywne
2. Charakterystyki filtrów
3. Filtry aktywne czasu ciągłego
4. Filtry z przełączanymi pojemnościami
5. Filtry DSP
6. Przykłady scalonych filtrów analogowych

159

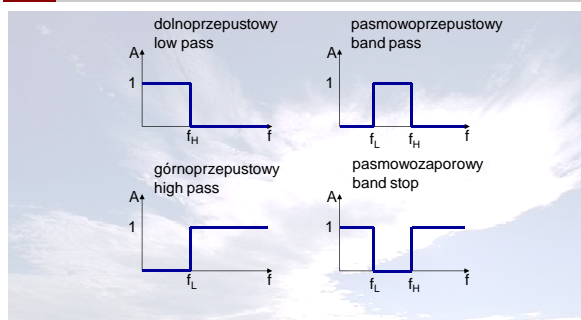
Filtr

Fragment obwodu elektrycznego lub obwodu elektronicznego odpowiedzialny za przepuszczanie lub blokowanie sygnałów o określonym zakresie częstotliwości lub zawierającego określone harmoniczne. (Wikipedia)

160

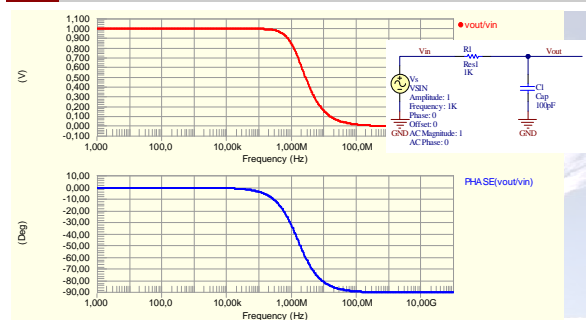
Filtry idealne

161

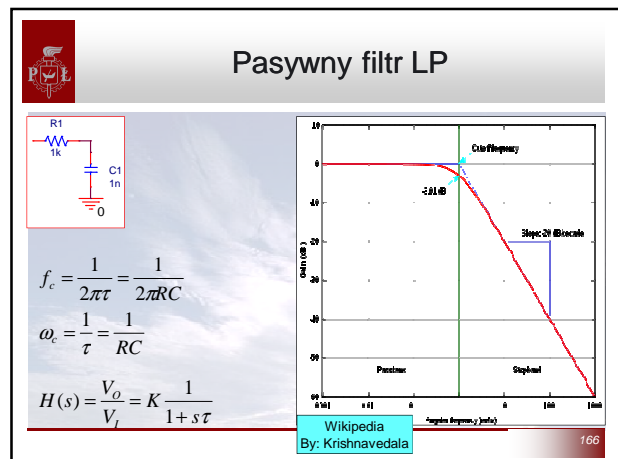
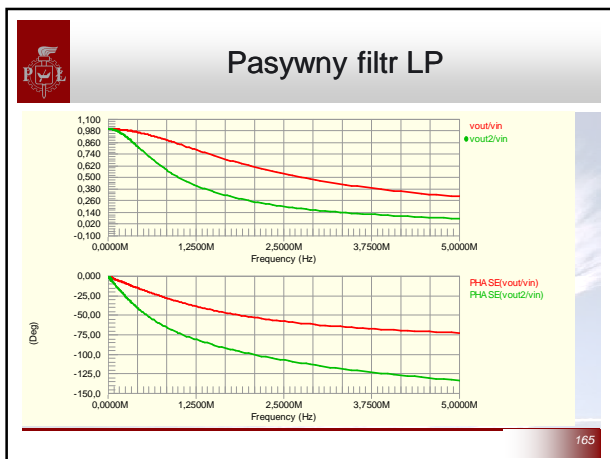
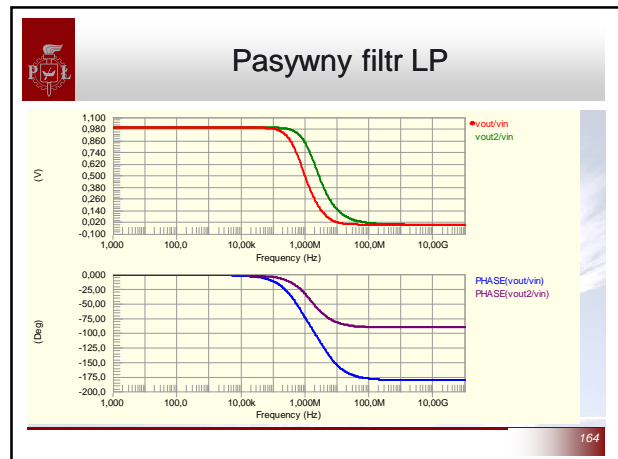
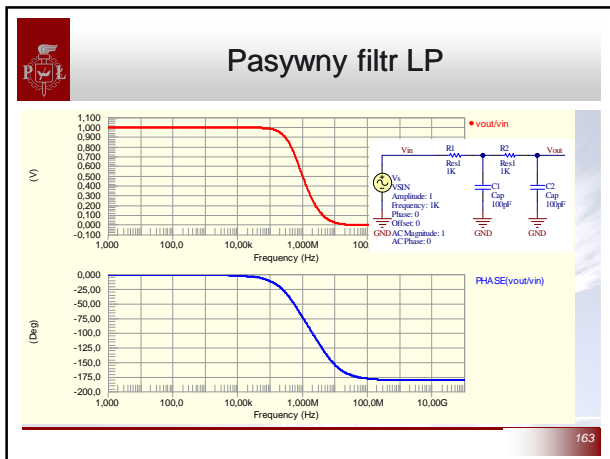

Pasywny filtr LP

162

Filtr LP

Zastosowania:

- Zwrotnica w kolumnach głośnikowych – sterowanie głośnikami niskotonowymi
- Nadajniki radiowe – blokowanie emisji harmoniczných
- Filtry telefoniczne przy DSL
- Filtry antyaliasingowe na wejściach przetworników A/D
- Filtry wygładzające na wyjściach przetworników DA

167

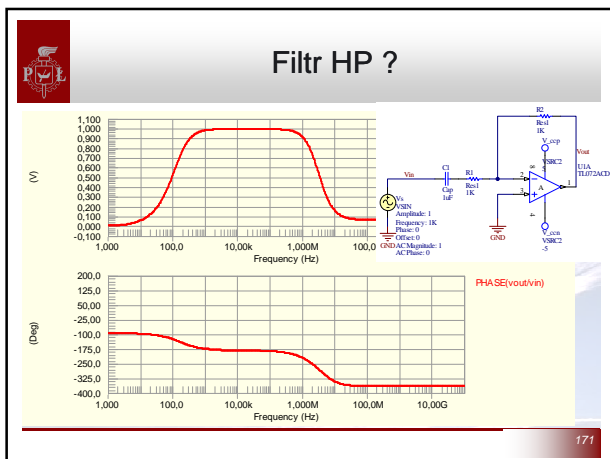
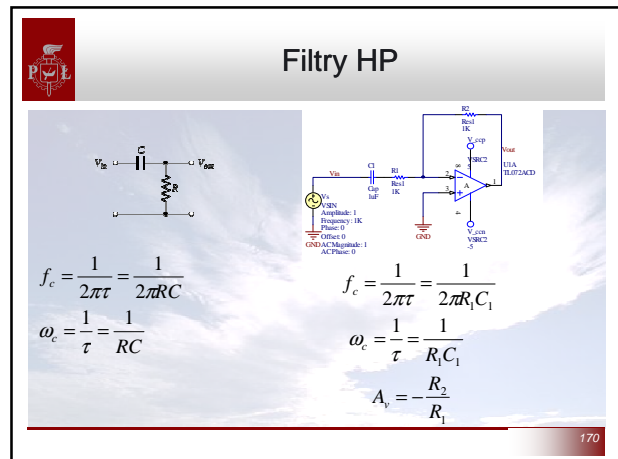
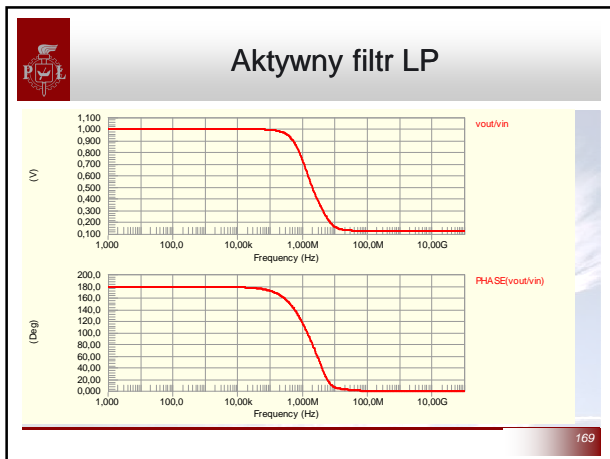
Aktywny filtr LP

Frequency (Hz)

PHASE(vout/vin)

168

- ### Pozostałe typy filtrów
- pasmowoprzepustowe
  - pasmowozaporowe
  - (notch filter)
  - grzebieniowy (comb filter)
  - pełnoprzepustowe (all pass filter)
- 172

- ### Parametry filtrów
- Częstotliwość odcięcia (Cutoff frequency) podawana zazwyczaj dla konkretnego tłumienia np 3dB.
  - (Roll-off)
  - Pasmo przenoszenia (Transition band),
  - Zafalowania w paśmie przenoszenia (Ripple).
  - Rząd filtru (The order of a filter)
- 173

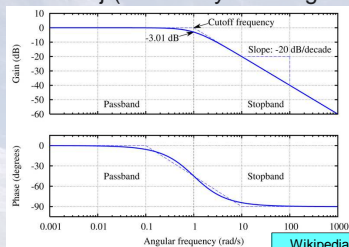
- ### Filtr aktywne wyższych rzędów
- Klasyfikacja ze względu na kształt charakterystyki częstotliwościowej:
- Butterworta (Butterworth filter)
  - Czebyszewa typ 1 (Chebyshev filter type I)
  - Czebyszewa typ 2 (Chebyshev filter type II)
  - Bessela (Bessel filter)
  - Eliptyczny (Elliptic filter)
  - Optymalny typu L (Optimum "L" filter)
  - Gausowski (Gaussian filter)
  - (Hourglass filter)
  - (Raised-cosine filter)
- 174

Filtr Butterworta (Butterworth filter)

Filtr o maksymalnie płaskiej odpowiedzi częstotliwościowej (maximally flat magnitude filter)

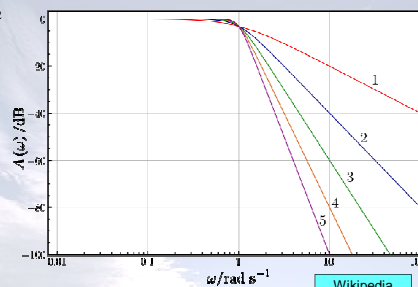
Wikipedia
by Omegatron

175

Butterworth filter

$$G^2(\omega) = |H(j\omega)|^2 = \frac{G_0^2}{1 + \left(\frac{\omega}{\omega_c}\right)^{2n}}$$

Wikipedia
by Inductiveload

176

Filtr Butterworta (Butterworth filter)

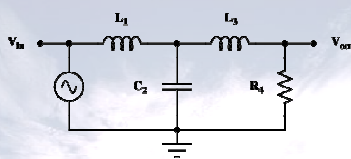
$$C_2 = 1F$$

$$R_4 = 1\Omega$$

$$L_1 = \frac{3}{2}H$$

$$L_3 = \frac{1}{2}H$$

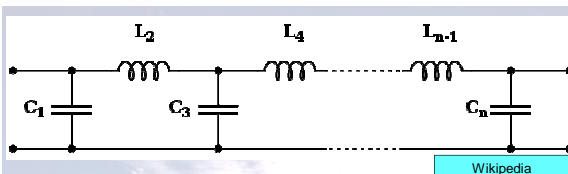
$$H(s) = \frac{V_o}{V_i} = \frac{1}{1 + 2s + 2s^2 + s^3}$$

177

Filtr Butterworta (Butterworth filter)

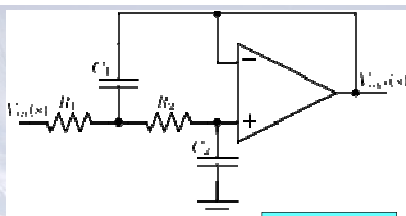

Wikipedia
by Alessio Damato

178

Filtr Butterworta (Butterworth filter)

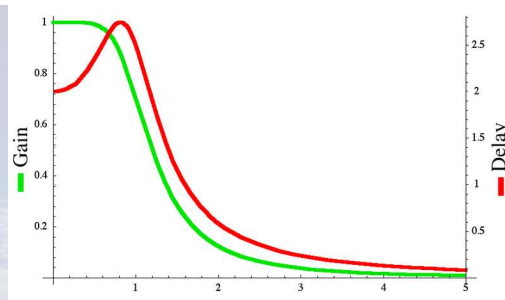
Wikipedia
by Guillaume Simard

$$H(s) = \frac{V_o(s)}{V_i(s)} = \frac{1}{1 + C_2(R_1 + R_2)s + C_1C_2R_1R_2s^2}$$

179

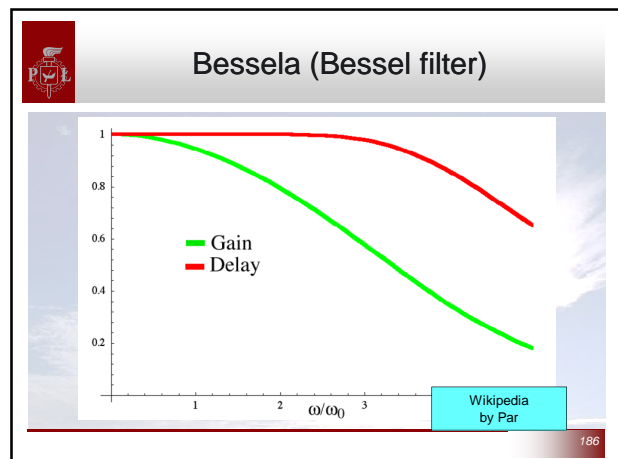
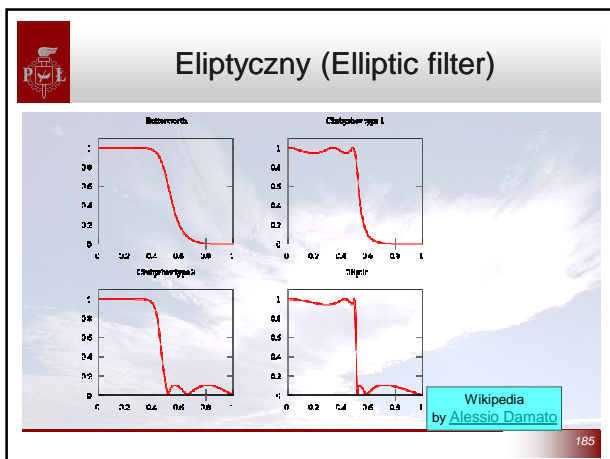
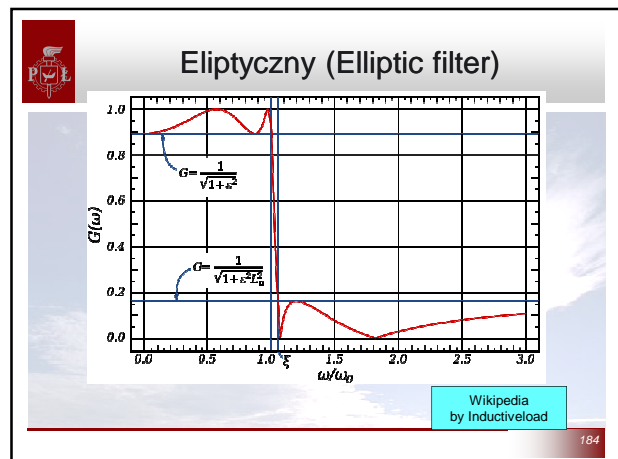
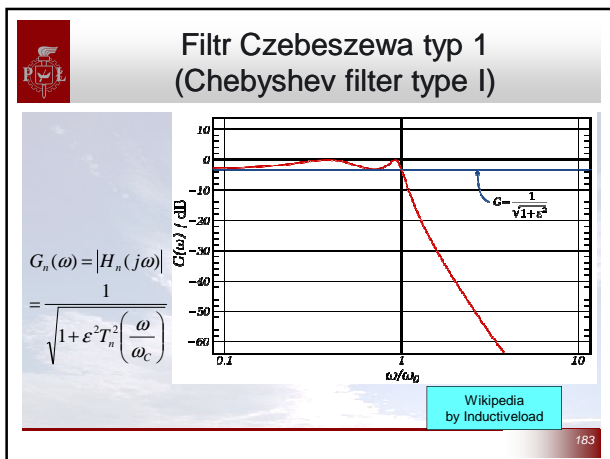
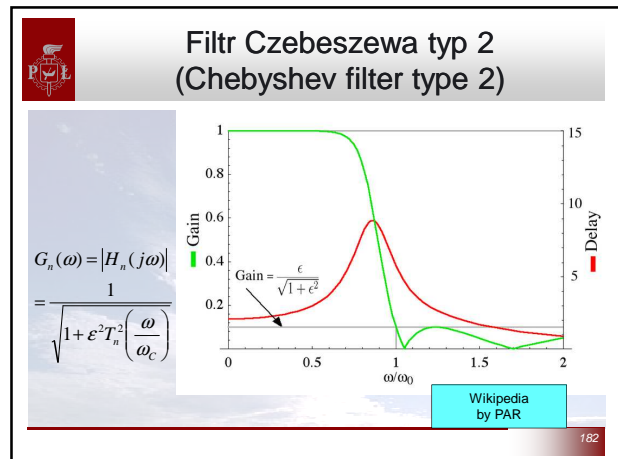
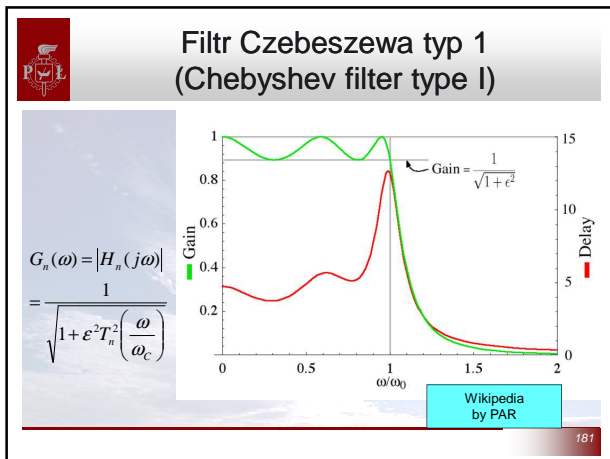
Filtr Butterworta (Butterworth filter)

Wikipedia
by PAR

180

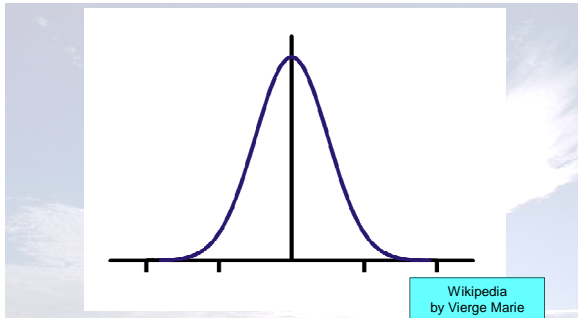

Filtr Gaussa (Gaussian filter)

187

Filtry aktywne wyższych rzędów

- Klasyfikacja ze względu na kształt charakterystyki częstotliwościowej
- Butterworth filter – no gain ripple in pass band and stop band, slow cutoff
  - Chebyshev filter (Type I) – no gain ripple in stop band, moderate cutoff
  - Chebyshev filter (Type II) – no gain ripple in pass band, moderate cutoff
  - Elliptic filter – gain ripple in pass and stop band, fast cutoff
  - Bessel filter – no group delay ripple, no gain ripple in both bands, slow gain cutoff
  - Optimum "L" filter
  - Gaussian filter – no ripple in response to step function
  - Hourglass filter
  - Raised-cosine filter

188

Filtry czasu dyskretnego

- Układy z przełączanymi pojemnościami (Switched capacitor)
- Procesory sygnałowe DSP (Digital Signal Processor)

189

Układy z przełączanymi pojemnościami (Switched capacitor)

Zasada działania opiera się na przenoszeniu ładunku z i do kondensatorów podczas przełączania łączników

Do sterowania przełącznikami służą nienakładające się sygnały zegarowe. Stąd w żadnej chwili czasowej nie są załączone wszystkie łączniki.

W przeciwieństwie do filtrów czasu ciągłego filtry z przełączanymi pojemnościami bazują na proporcjach pomiędzy pojemnościami a nie na określonych wartościach pojemności

190

Rezystor z przełączanymi pojemnościami

$$q = CV$$

$$q_{In} = C_S V_{In}$$

$$q_{Out} = C_S V_{Out}$$

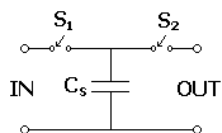
$$q = q_{Out} - q_{Out} = C_S (V_{Out} - V_{In})$$

$$I = qf$$

$$I = C_S (V_{Out} - V_{In}) f$$

$$V = V_{Out} - V_{In}$$

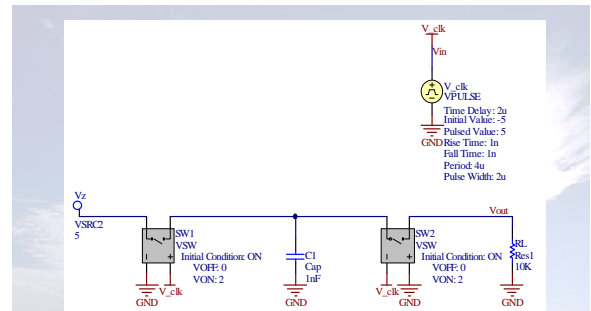
$$R = \frac{V}{I} = \frac{1}{C_S f}$$

191

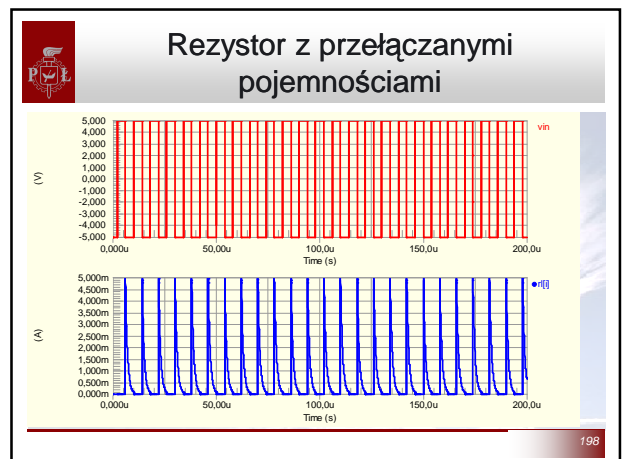
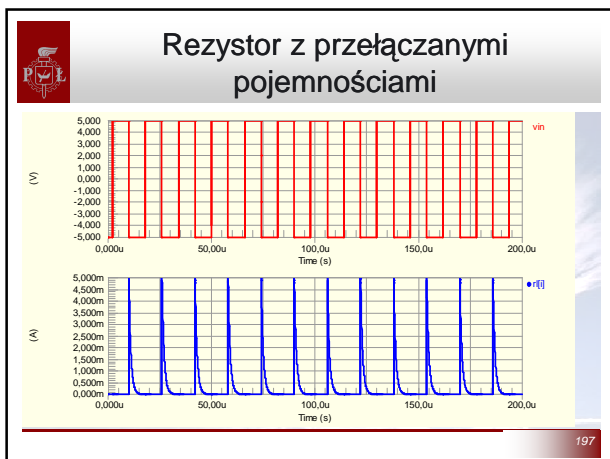
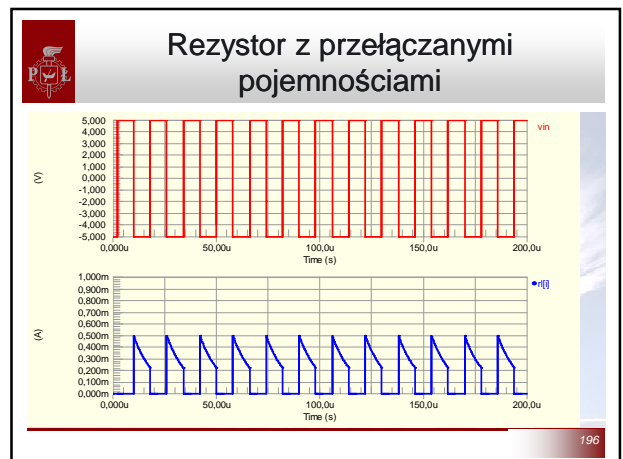
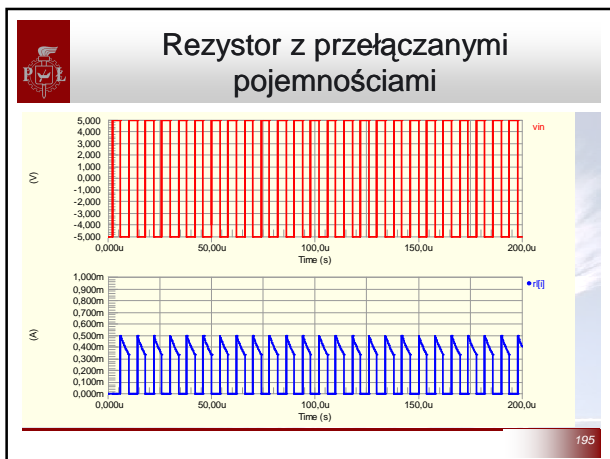
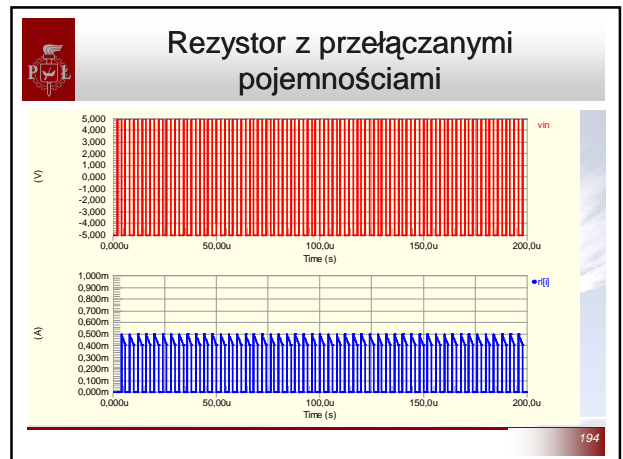
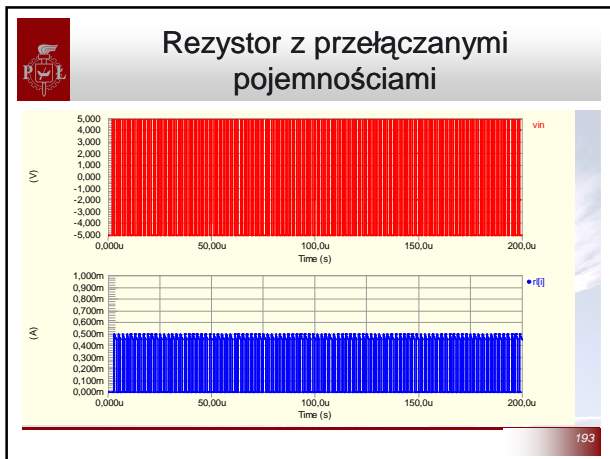

Rezystor z przełączanymi pojemnościami

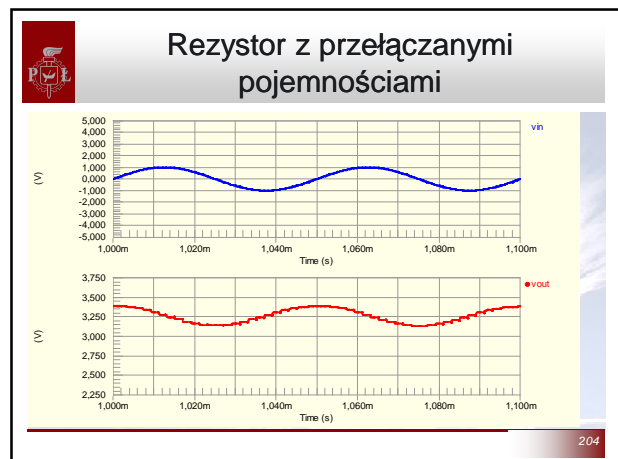
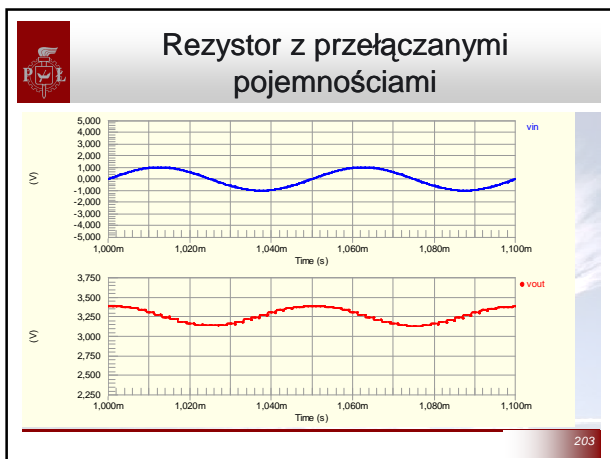
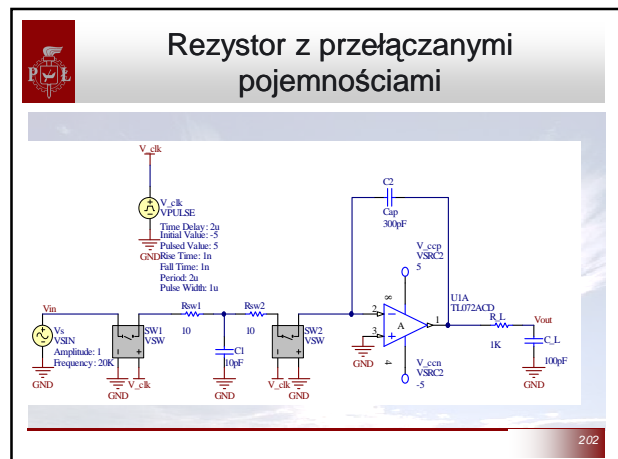
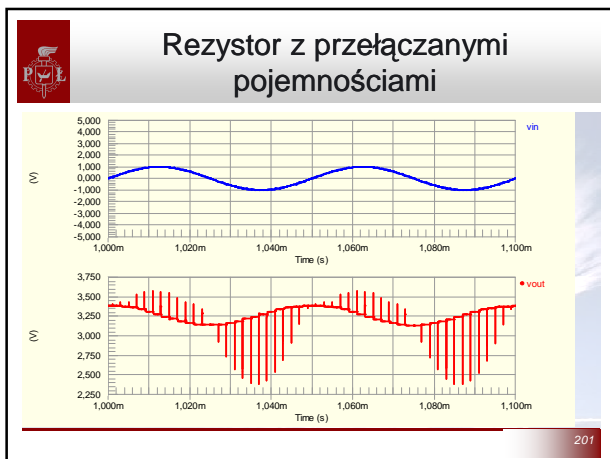
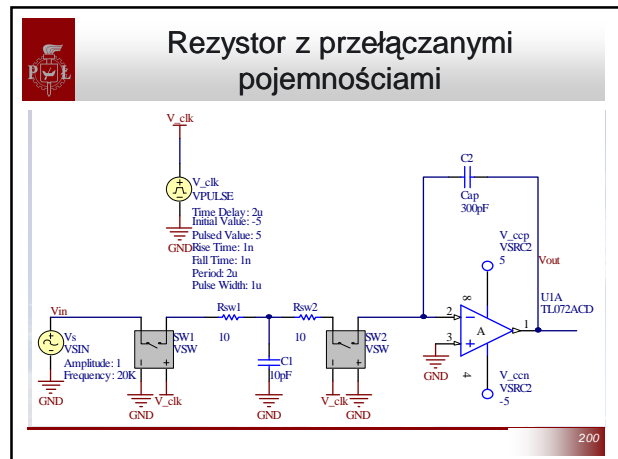
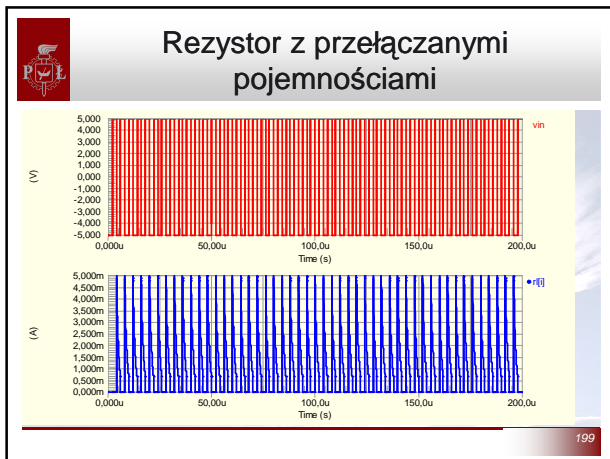

192

Układy scalone filtrów analogowych

- LTC1062
- LTC1562
- LTC1569-7
- DF1704
- LTC1060
- MAX270
- MAX271
- MAX274
- MAX275
- MAX280
- MAX7480

205

Plan wykładu

1. Szumy układów aktywnych
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy
3. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych
4. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego
5. **Analogowe układy mnożące i jego zastosowania**
6. Pętla fazowa i jej zastosowania
7. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego
8. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania
9. Specjalizowane układy scalone

206

Analogowe układy mnożące

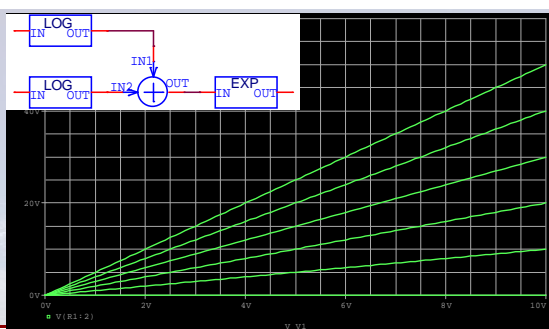
Literatura:

U. Tietze, Ch. Shenck, Electronics circuits, design and applications, Springer-Verlag, 2001

207

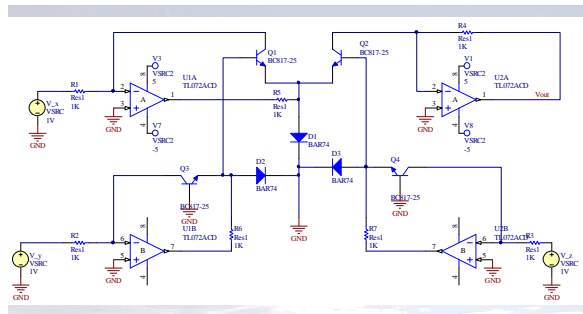
Analogowe układ mnożący

208

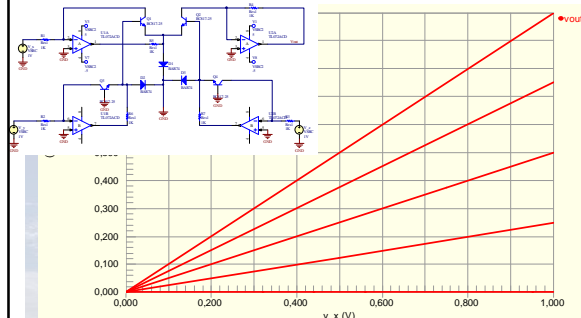
Analogowe układ mnożący

209

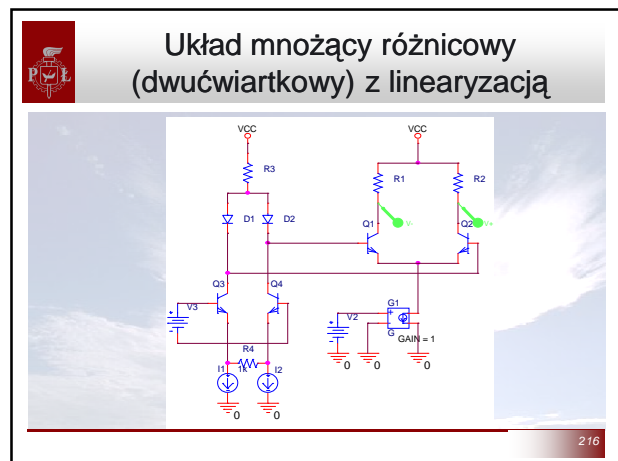
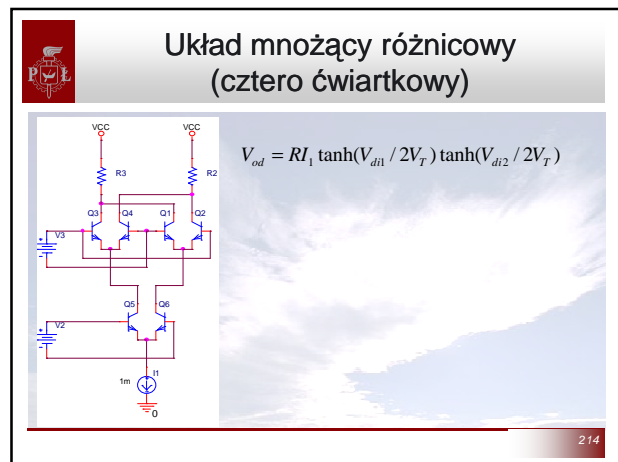
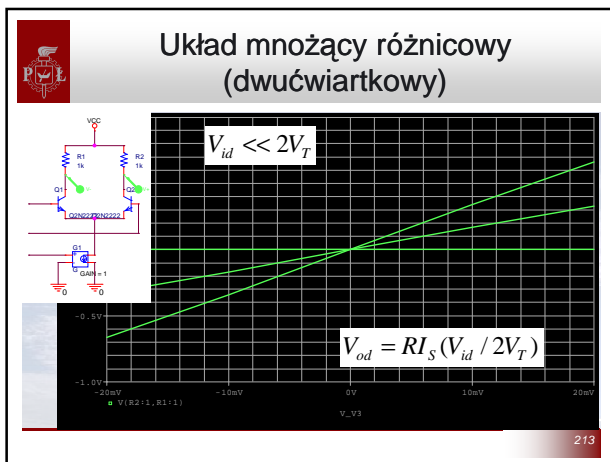
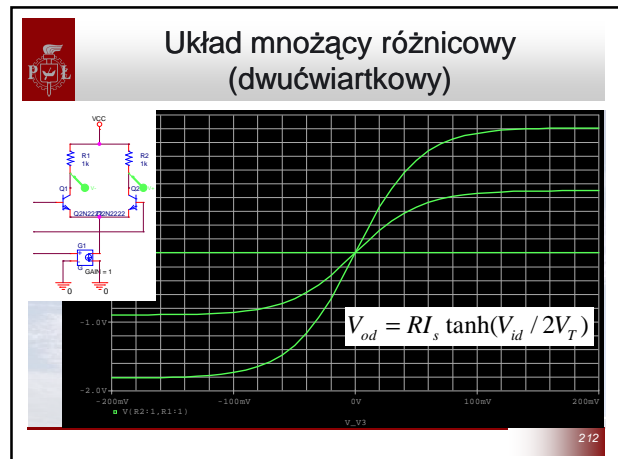
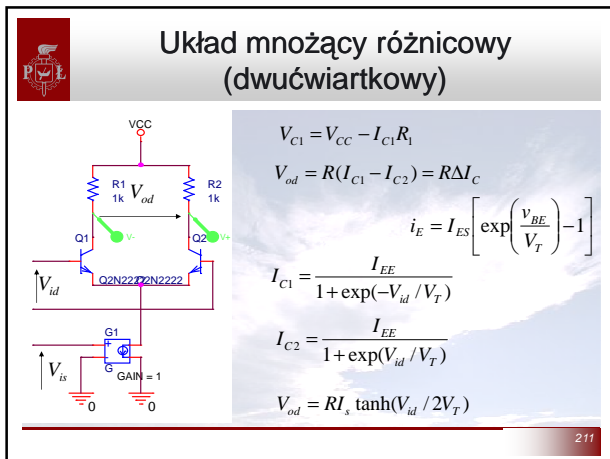

Analogowe układ mnożący

210

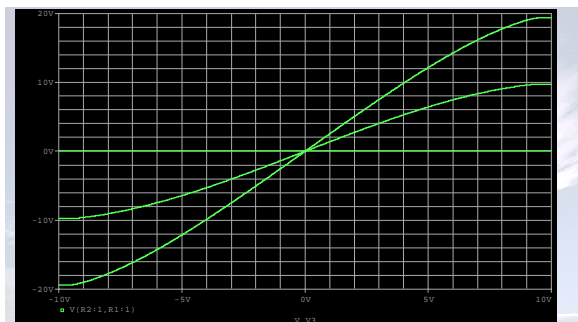

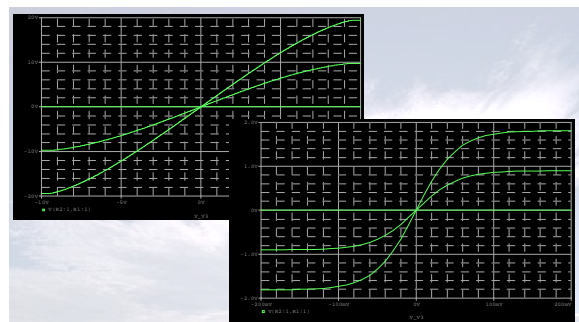
Układ mnożący różnicowy (dwuźwiartkowy) z linearyzacją

217

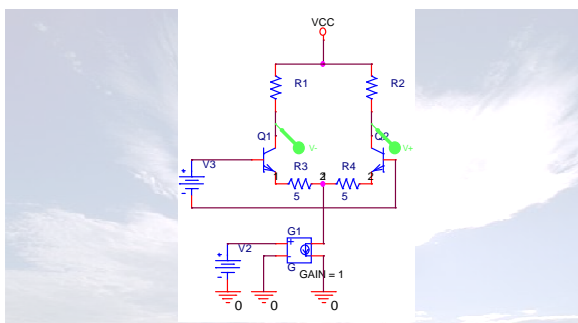
Układ mnożący różnicowy (dwuźwiartkowy) z linearyzacją

218

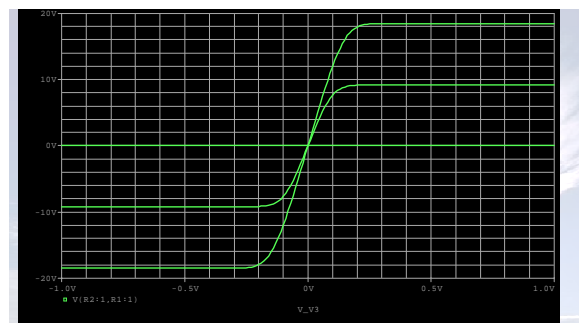
Układ mnożący różnicowy (dwuźwiartkowy) z linearyzacją

219

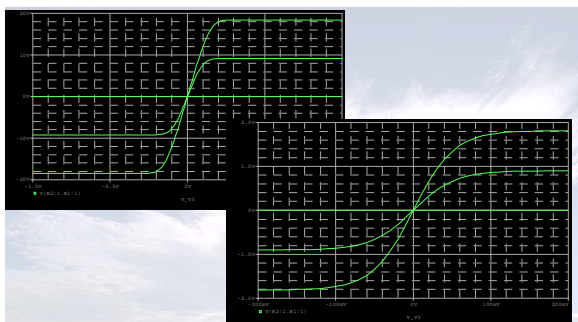
Układ mnożący różnicowy (dwuźwiartkowy) z linearyzacją

220

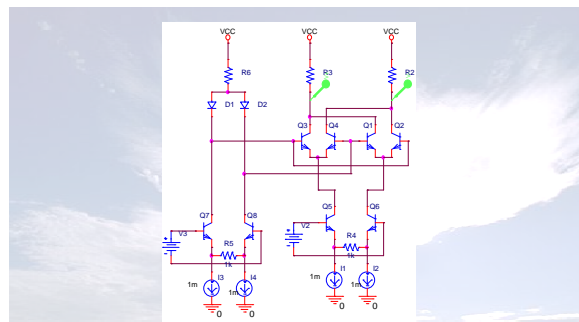
Układ mnożący różnicowy (dwuźwiartkowy) z linearyzacją

221

Układ mnożący różnicowy (czteru ćwiartkowy) z linearyzacją

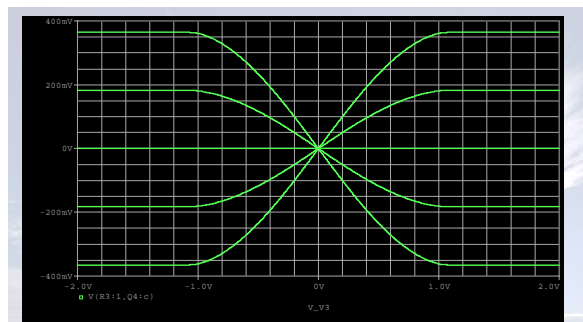

222

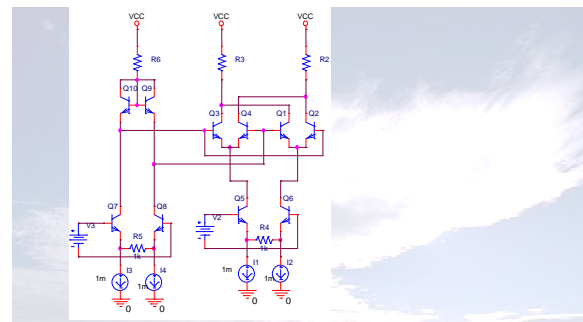
Układ mnożący różnicowy (cztero ćwiartkowy) z linearyzacją

223

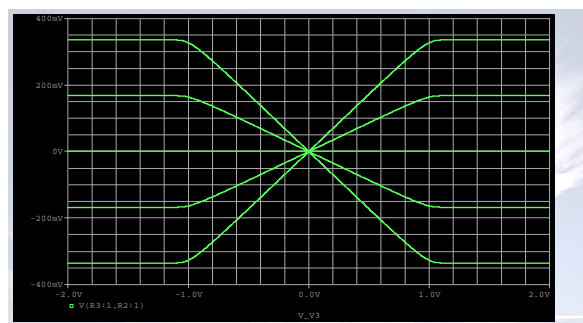
Układ mnożący różnicowy (cztero ćwiartkowy) z linearyzacją

224

Układ mnożący różnicowy (cztero ćwiartkowy) z linearyzacją

225

Układy mnożące zastosowania

- Modulacja amplitudy
- Detekcja amplitudy
- Detekcja fazy
- Detekcja częstotliwości
- Przemiana częstotliwości

226

Plan wykładu

1. Informacje wstępne.
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy.
3. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego.
4. **Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego.**
5. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania.
6. Specjalizowane układy scalone.
7. Szumy układów aktywnych.
8. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania.
9. Pętla fazowa i jej zastosowania.
10. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych.

227

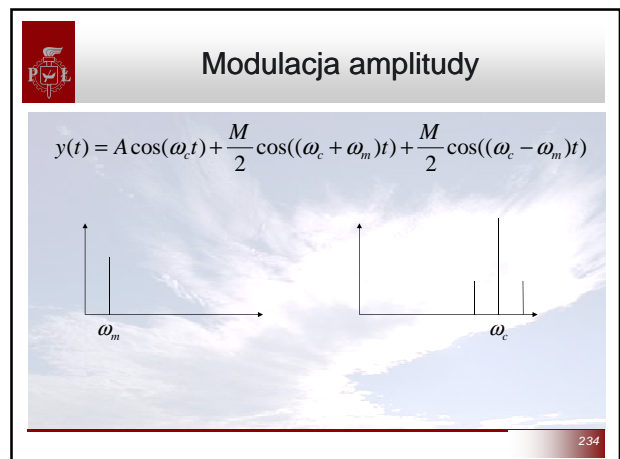
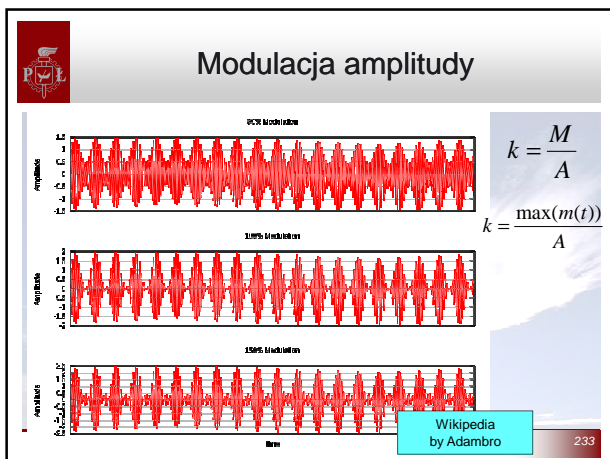
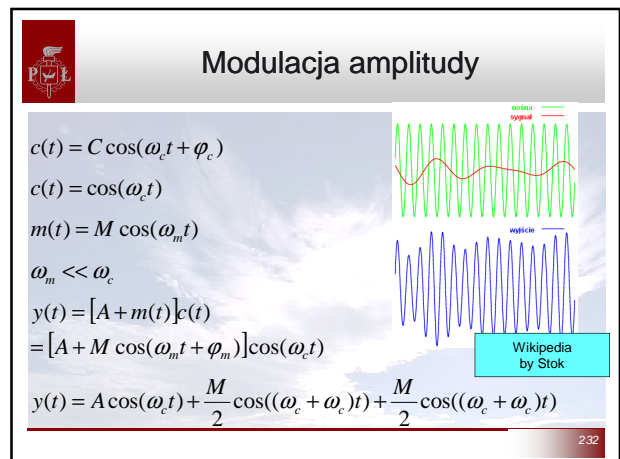
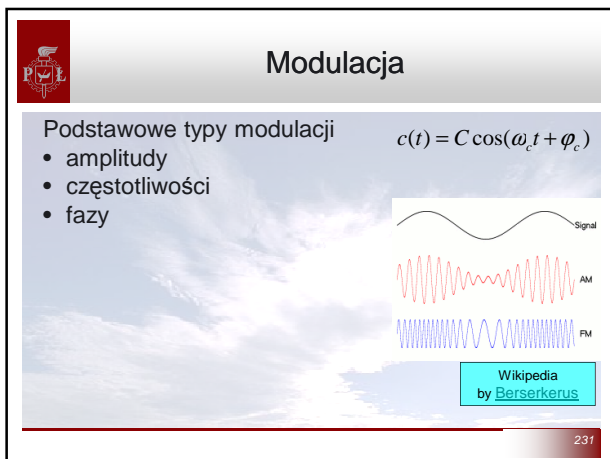
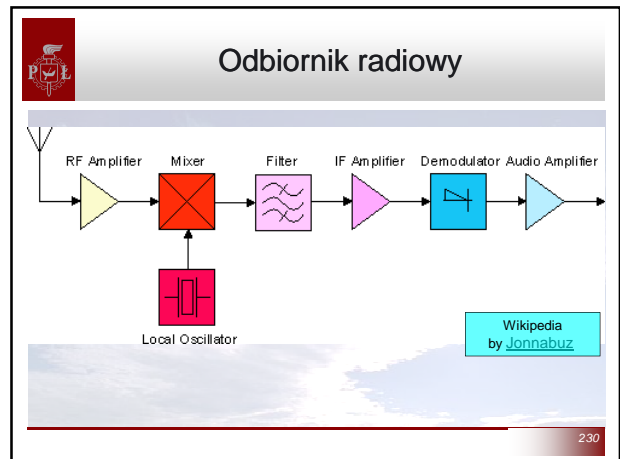
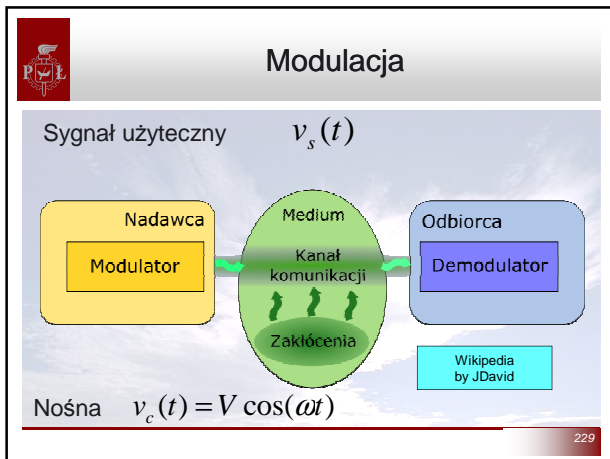

Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego.

- Modulacje
- Budowa odbiornika radiowego
- Detekcja amplitudy
- Detekcja częstotliwości
- Detekcja fazy
- Rozwiązania w układach scalonych

228

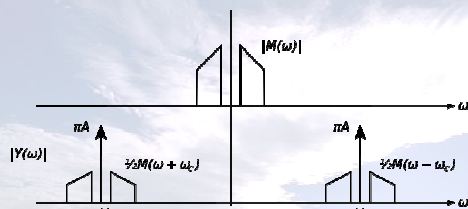

Modulacja amplitudy

$$y(t) = A \cos(\omega_c t) + \frac{M}{2} \cos((\omega_c + \omega_m)t) + \frac{M}{2} \cos((\omega_c - \omega_m)t)$$

Wikipedia
by Qef

235

Modulacja amplitudy

$$y(t) = A \cos(\omega_c t) + \frac{M}{2} \cos((\omega_c + \omega_m)t) + \frac{M}{2} \cos((\omega_c - \omega_m)t)$$

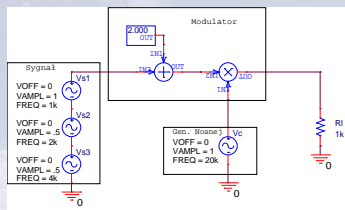
- Modulacje amplitudy
  - DSB-LC (inaczej AM) (ang. Double-Sideband Large Carrier) - modulacja dwuwstęgowa z nośną
  - DSB-SC (ang. Double-Sideband Suppressed Carrier) - modulacja dwuwstęgowa z wytłumioną nośną
  - SSB (ang. single-sideband modulation) - modulacja jednowstęgowa (może to być wstęga górna lub dolna)
  - VSB (ang. vestigial-sideband modulation) - modulacja amplitudy z częściowo tłumioną wstęgą boczną

236

Modulacja amplitudy

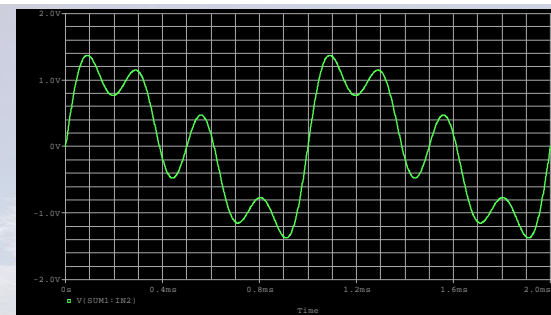
$$y(t) = [A + m(t)]c(t) = [A + M \cos(\omega_m t + \phi_m)]\cos(\omega_c t)$$

237

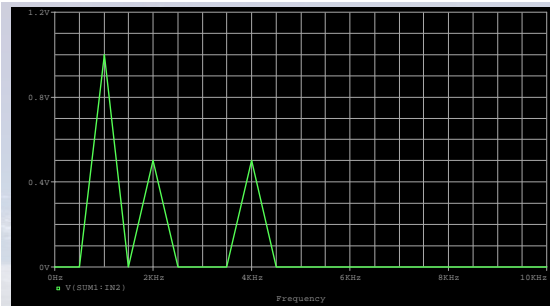
Modulacja amplitudy

238

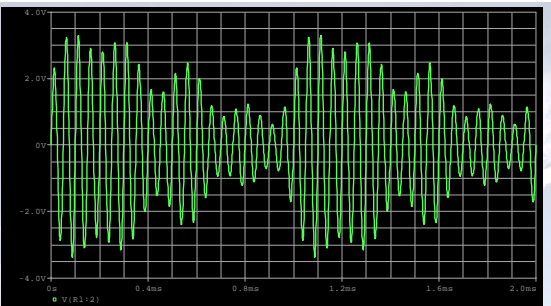
Modulacja amplitudy

239

Modulacja amplitudy

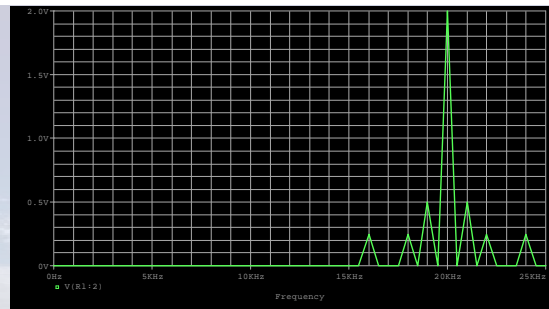

240

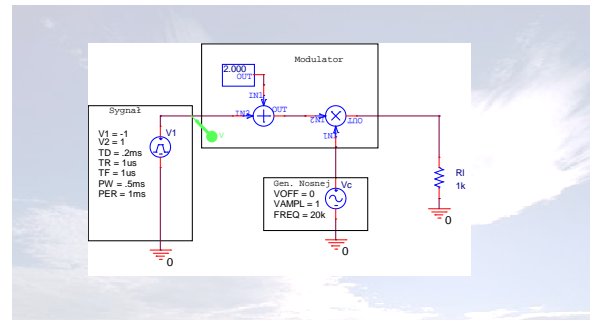
Modulacja amplitudy

241

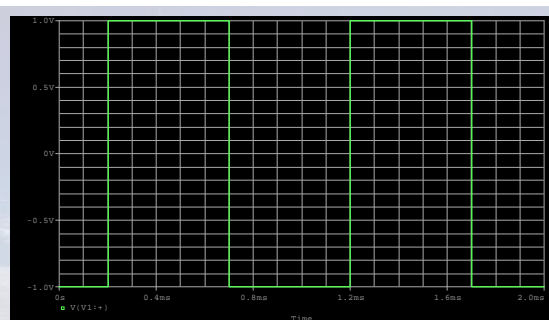
Modulacja amplitudy

242

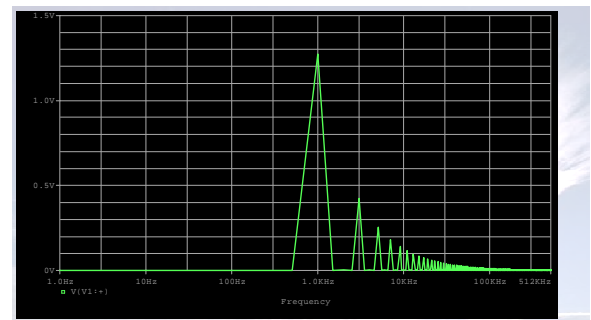
Modulacja amplitudy

243

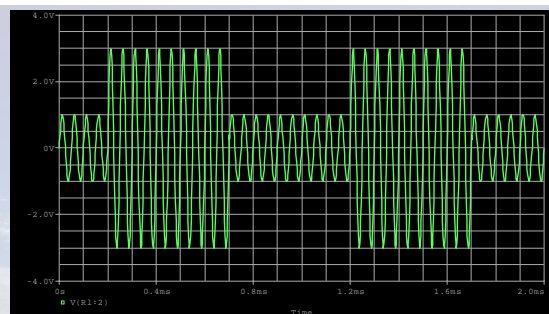
Modulacja amplitudy

244

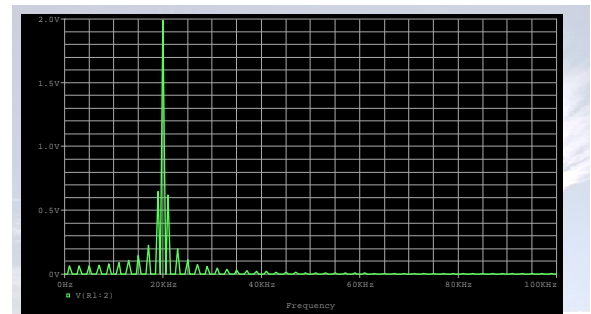
Modulacja amplitudy

245

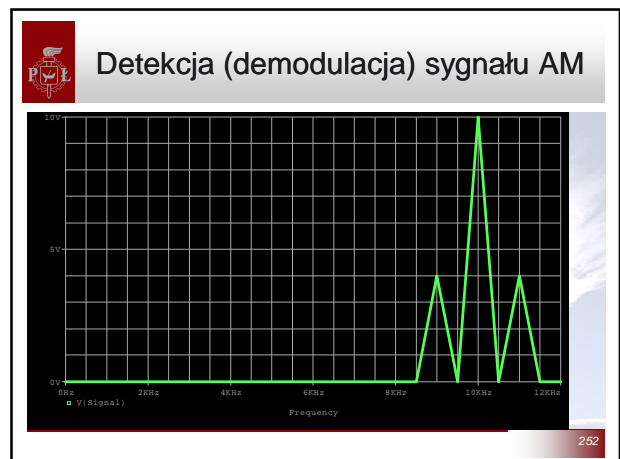
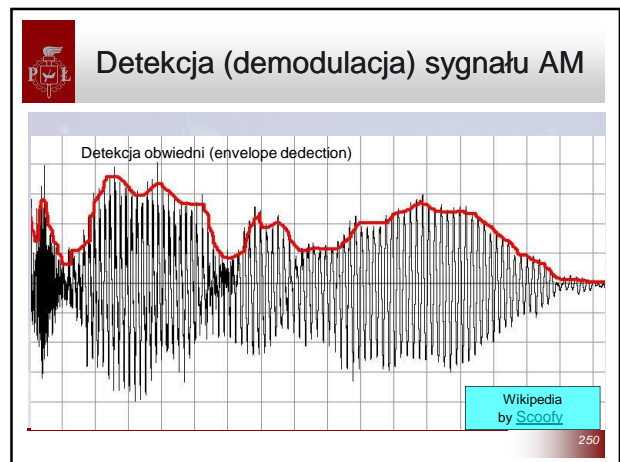
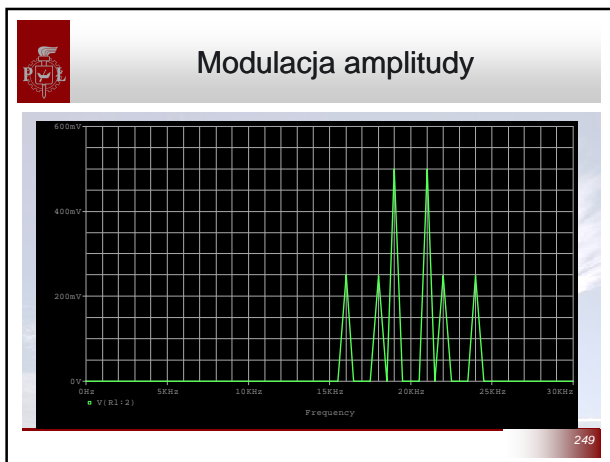
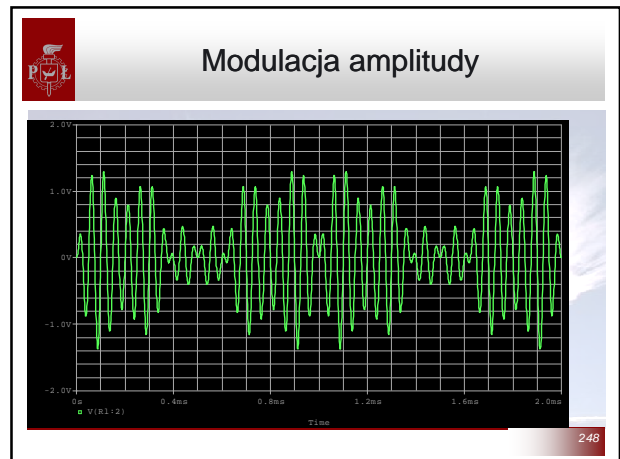
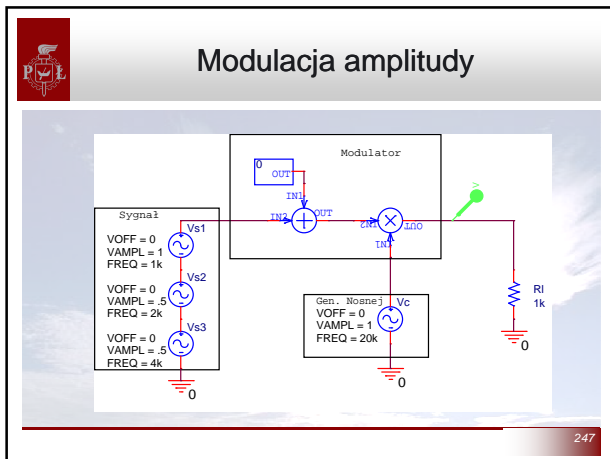

Modulacja amplitudy

246

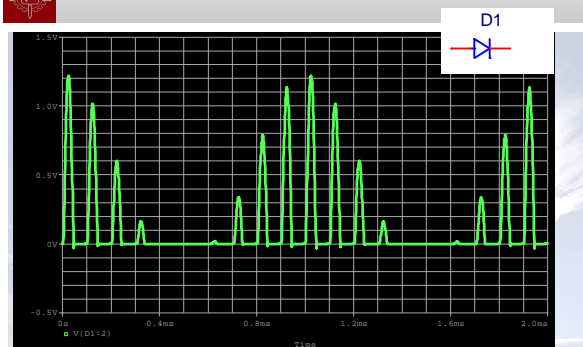

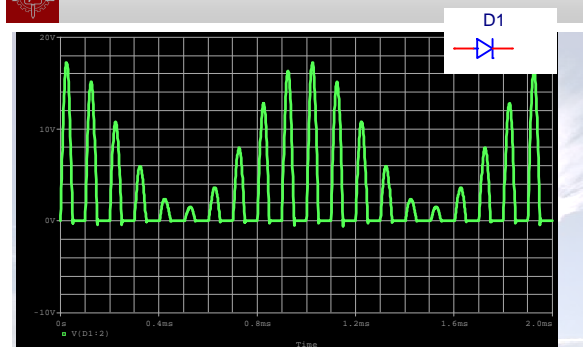
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

253

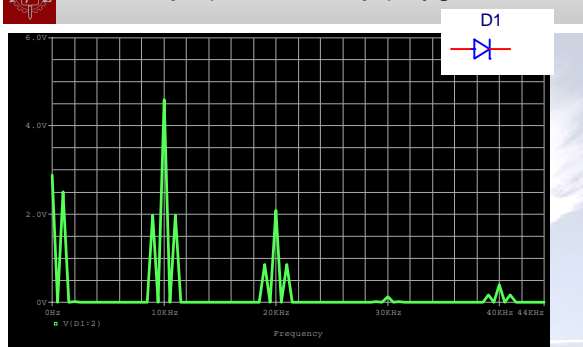
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

254

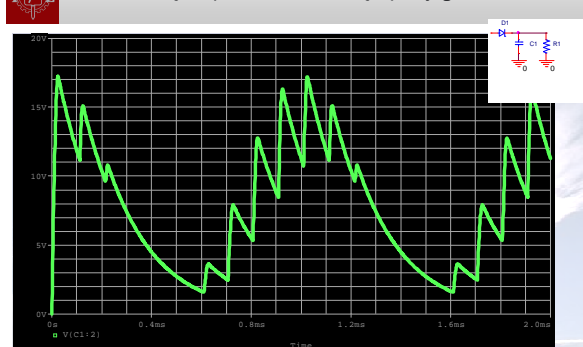
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

255

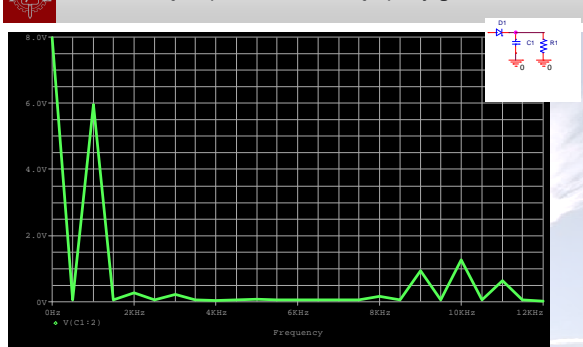
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

256

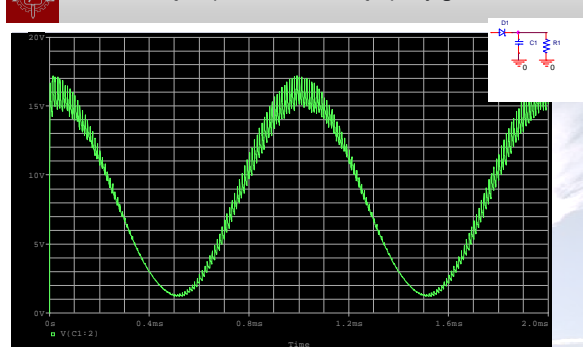
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

257

Detekcja (demodulacja) sygnału AM

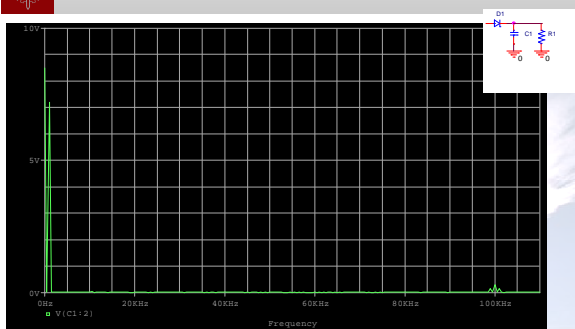

258

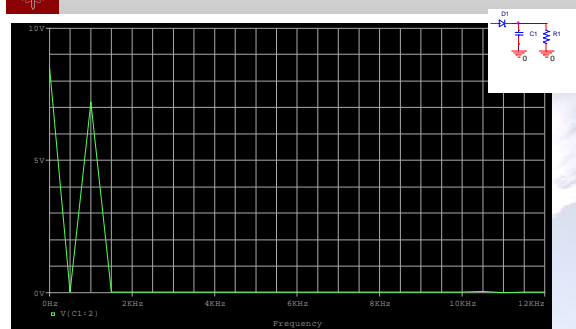
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

259

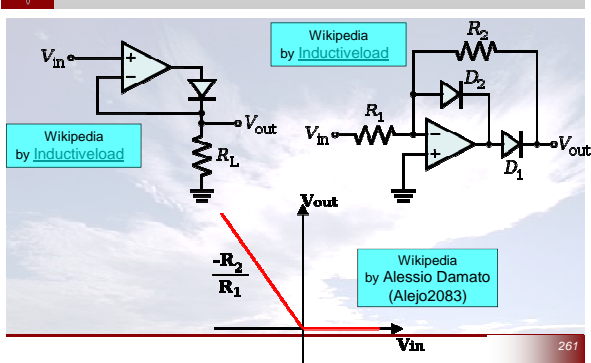
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

260

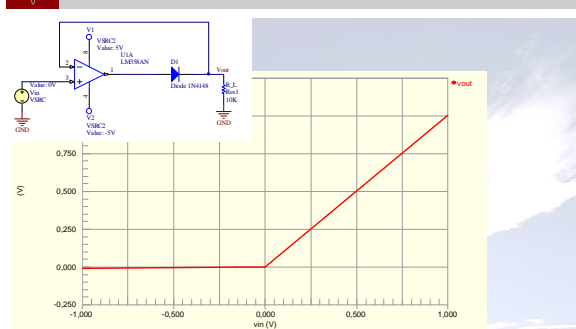
Superdiody

261

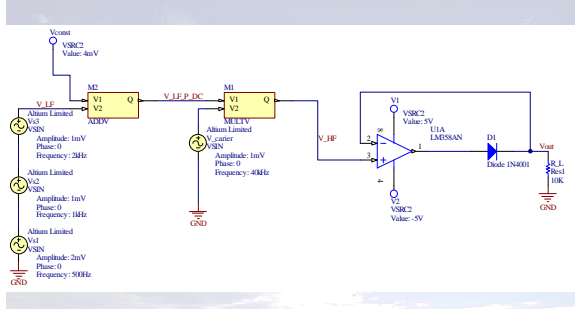
Superdioda

262

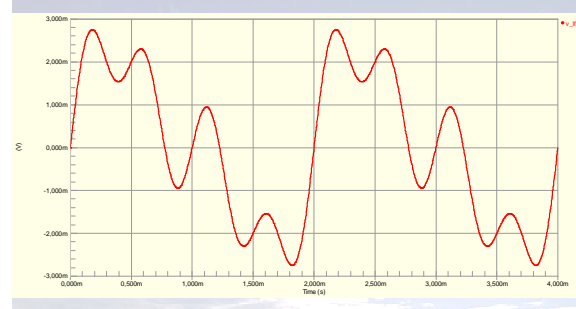
Detekcja sygnału AM z układem superdiody

263

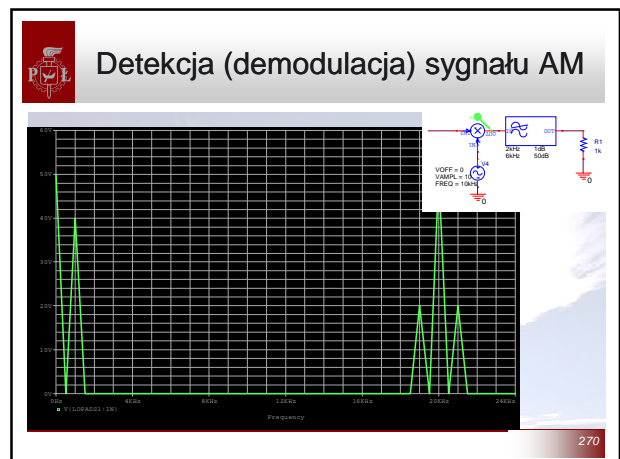
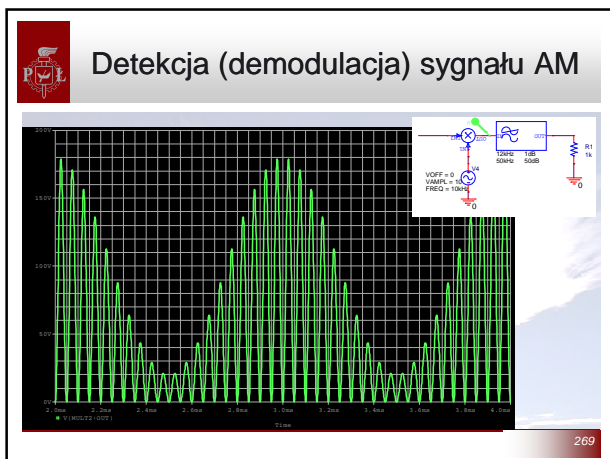
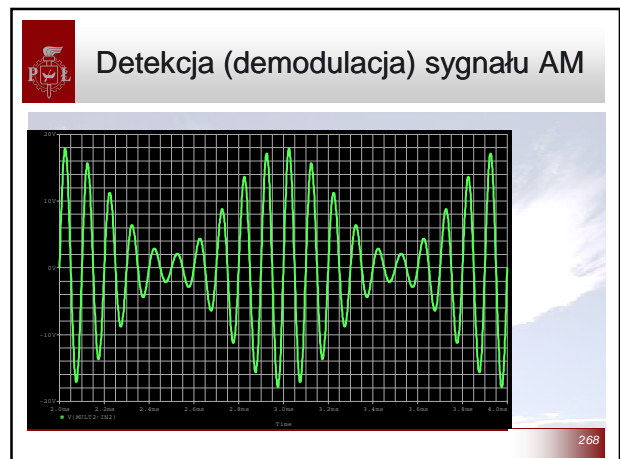
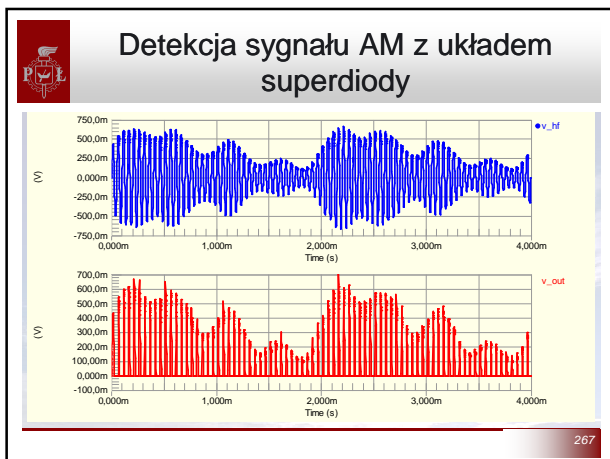
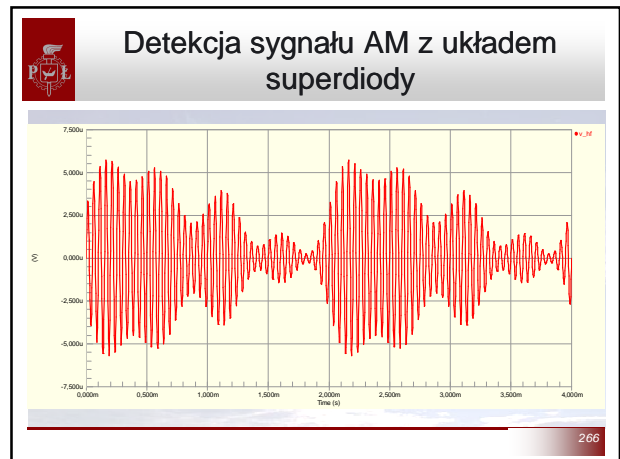
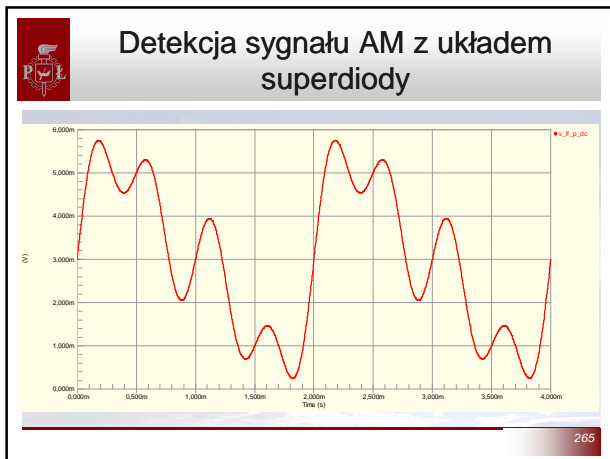

Detekcja sygnału AM z układem superdiody

264

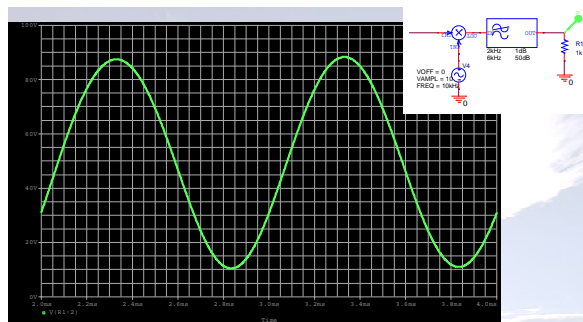

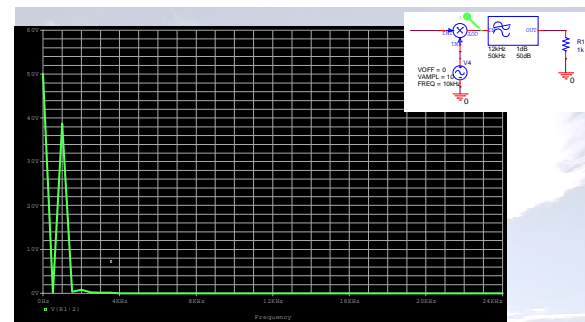
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

271

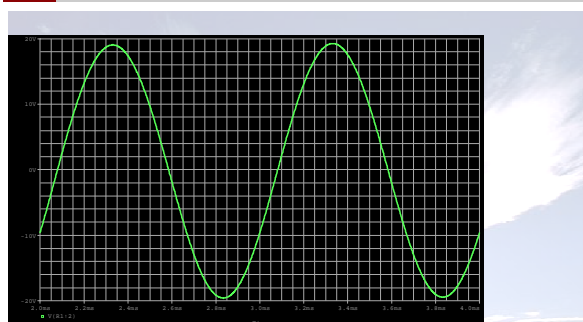
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

272

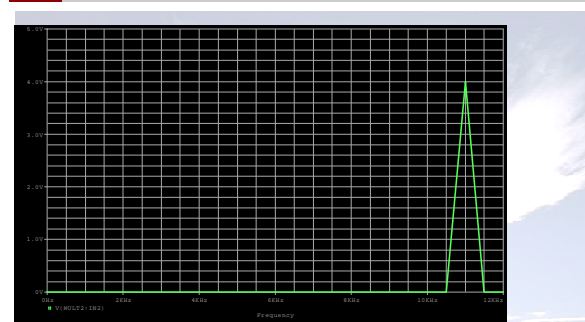
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

273

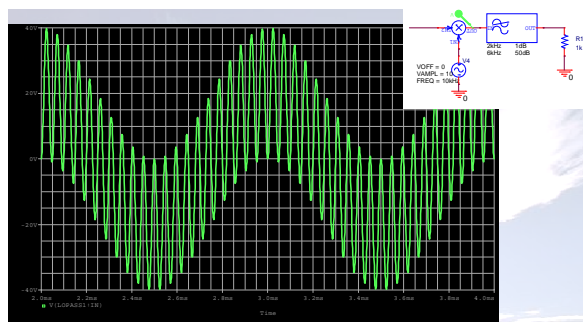
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

274

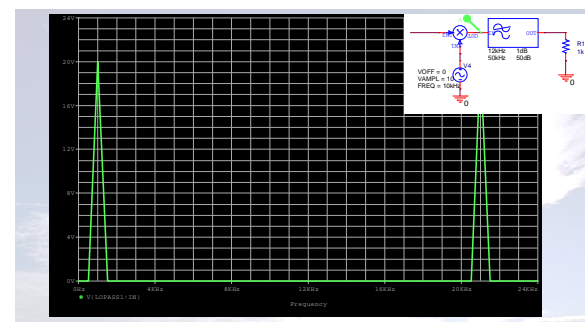
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

275

Detekcja (demodulacja) sygnału AM

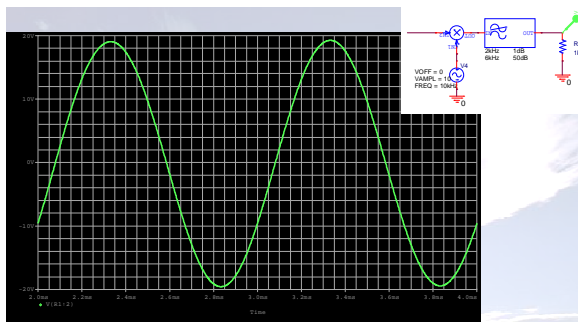

276

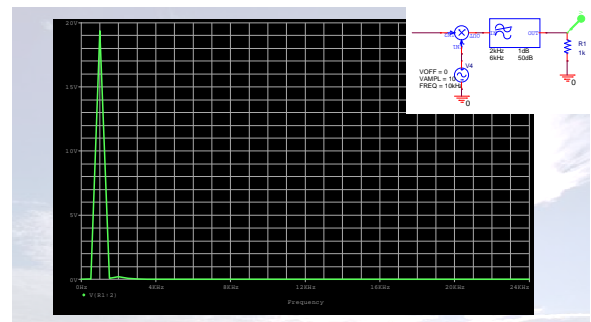
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

277

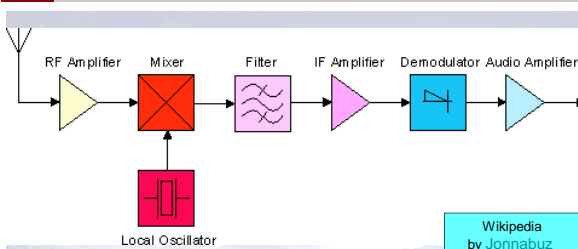
Detekcja (demodulacja) sygnału AM

278

Detekcja (demodulacja) sygnału AM

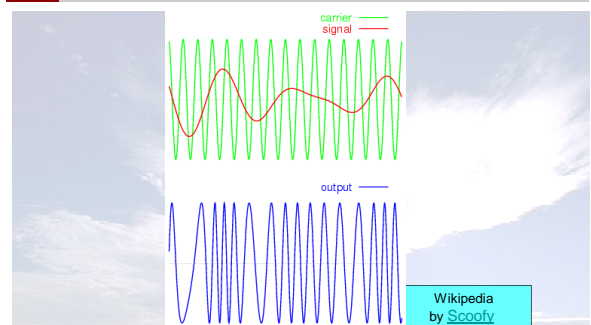

Wikipedia
by Jonnabuz

279

Detekcja (demodulacja) sygnału FM

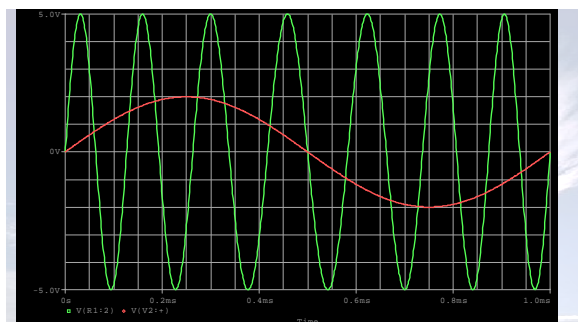

Wikipedia
by Scoofy

280

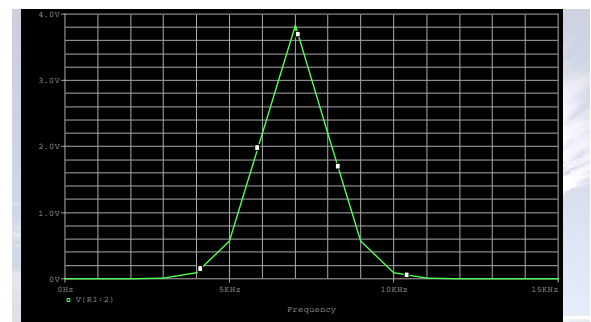
Sygnał FM (nośna 7kHz sygnał modujący 1kHz)

281

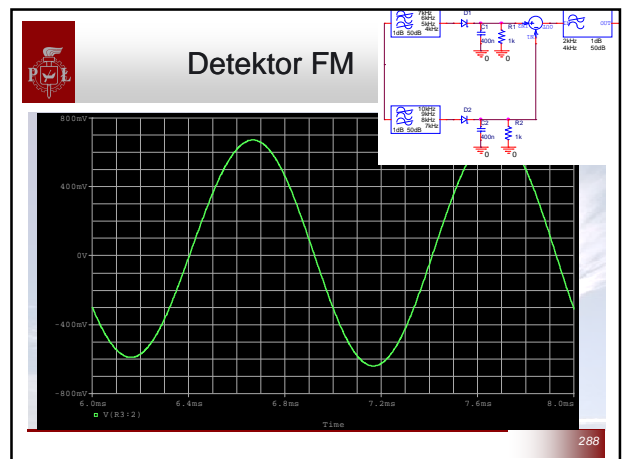
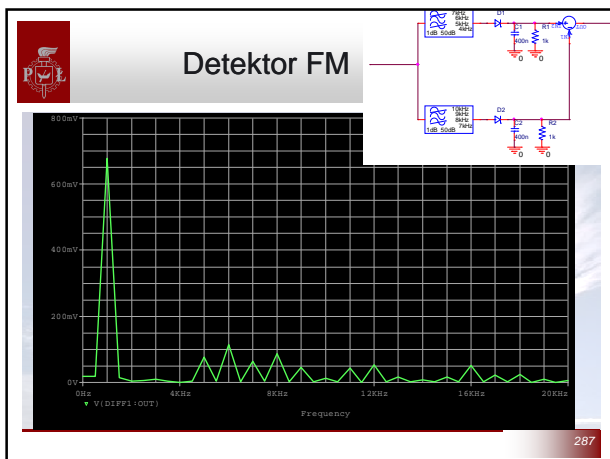
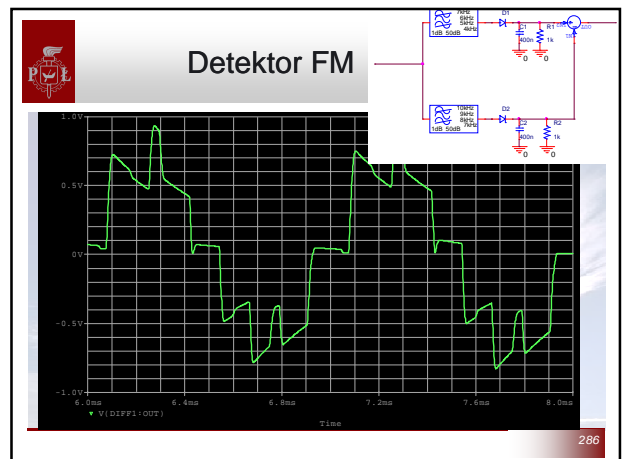
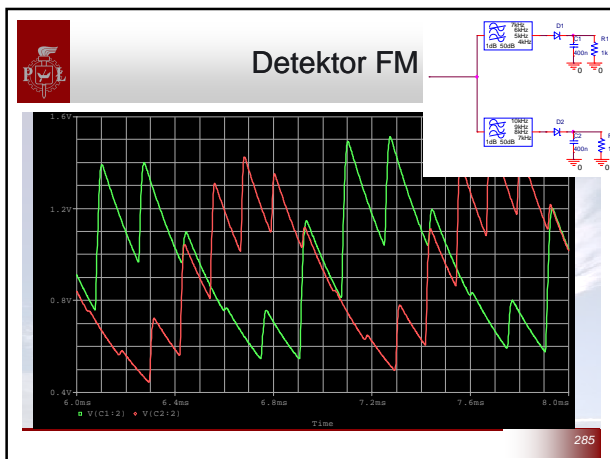
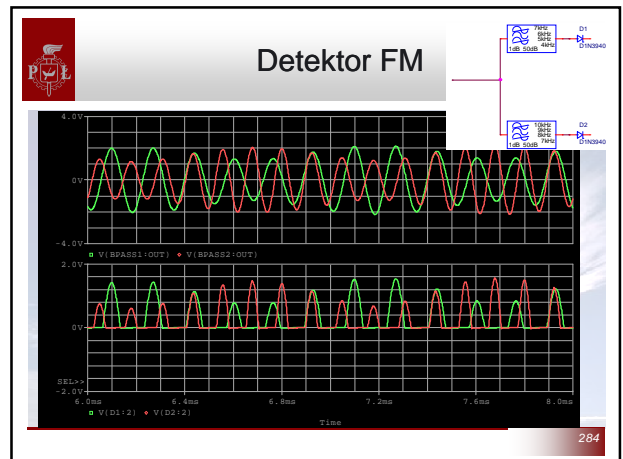
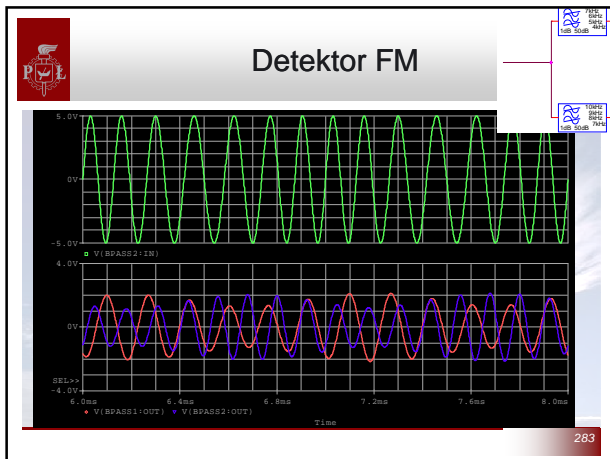

Sygnał FM (nośna 7kHz sygnał modujący 1kHz)

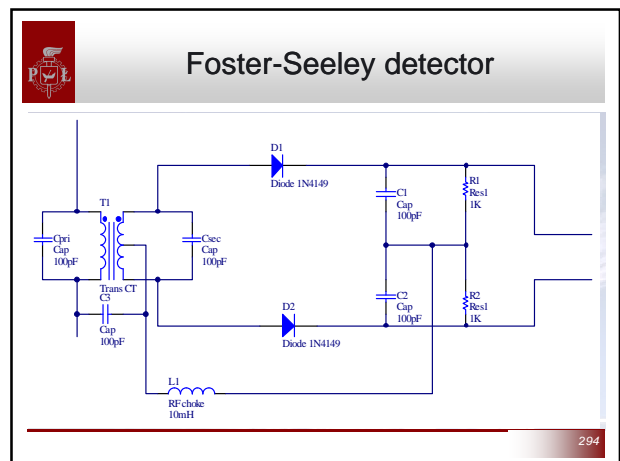
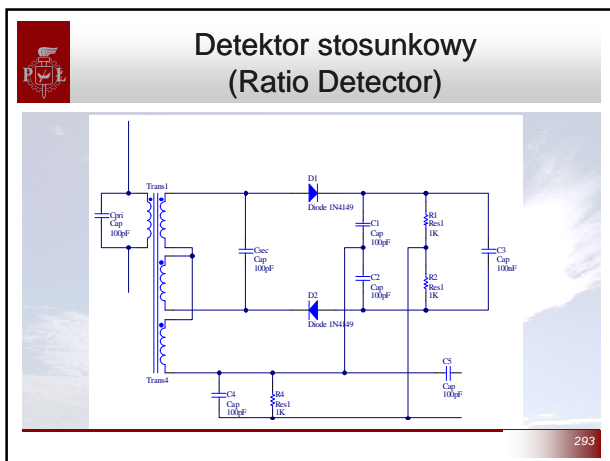
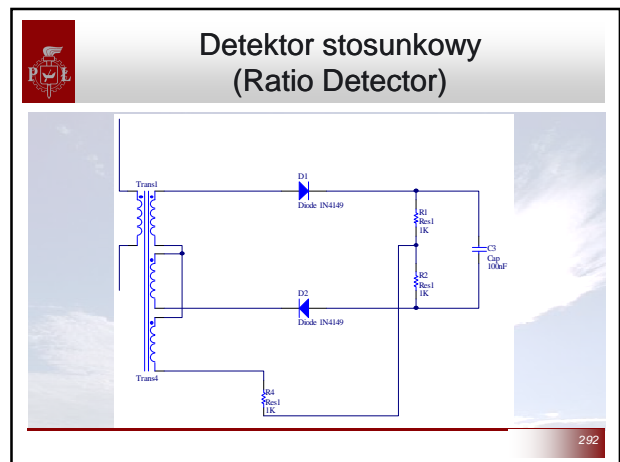
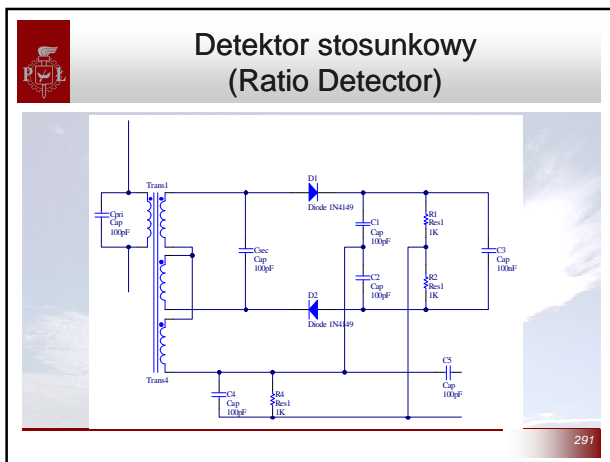
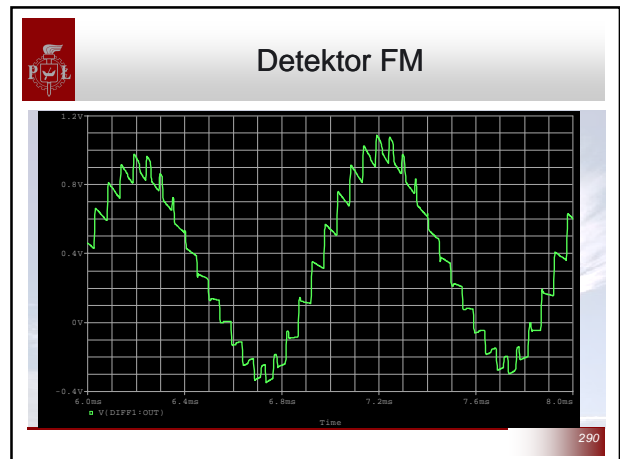
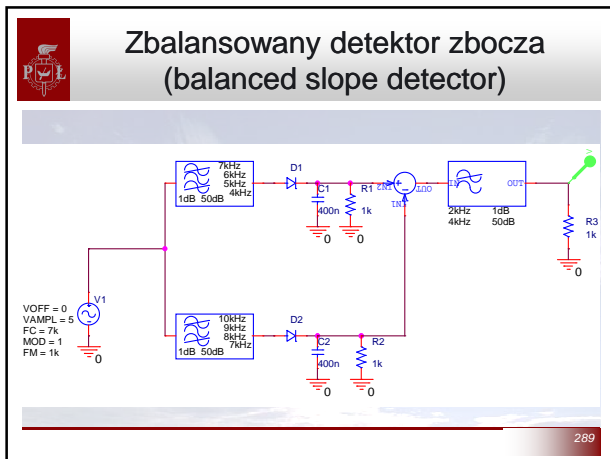

282

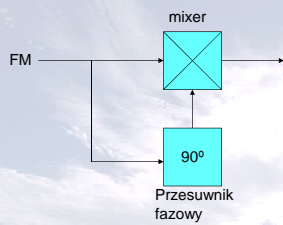

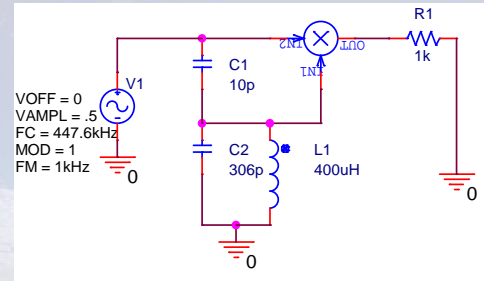

Detektor kwadraturowy (Quadrature FM detector)

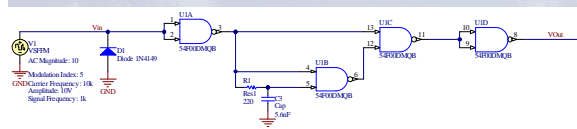
295

Detektor kwadraturowy (Quadrature FM detector)

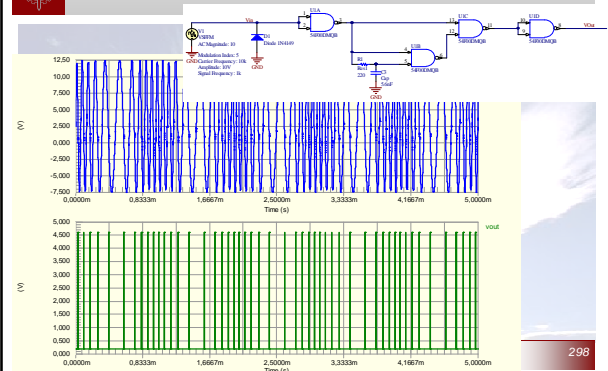
296

Detektor FM zliczający impulsy

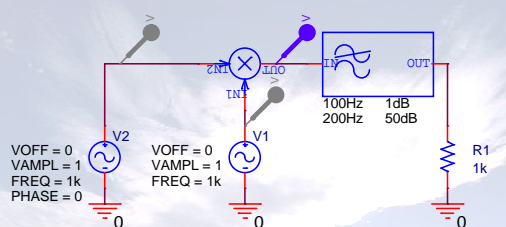
297

Detektor FM zliczający impulsy

298

Detektor fazy

299

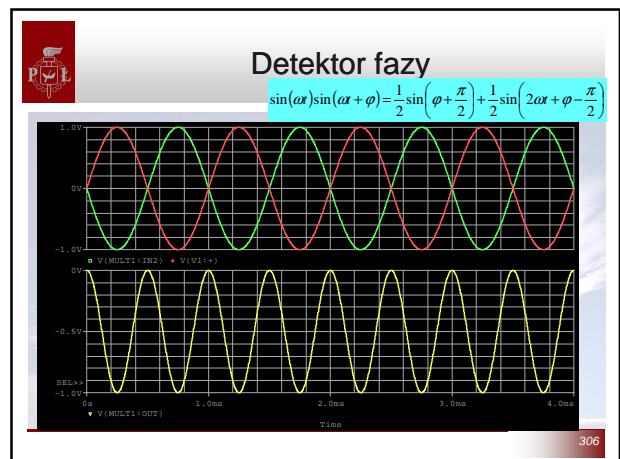
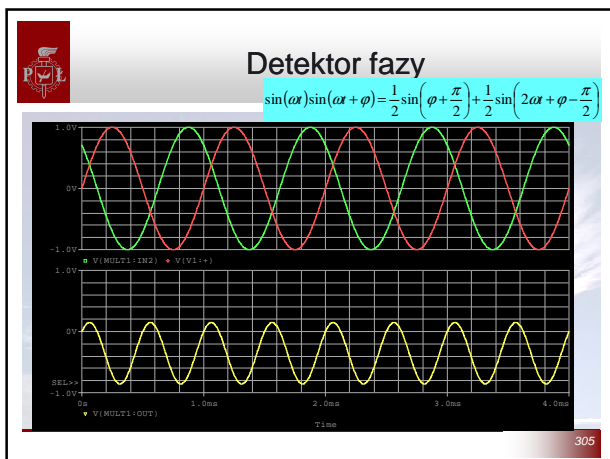
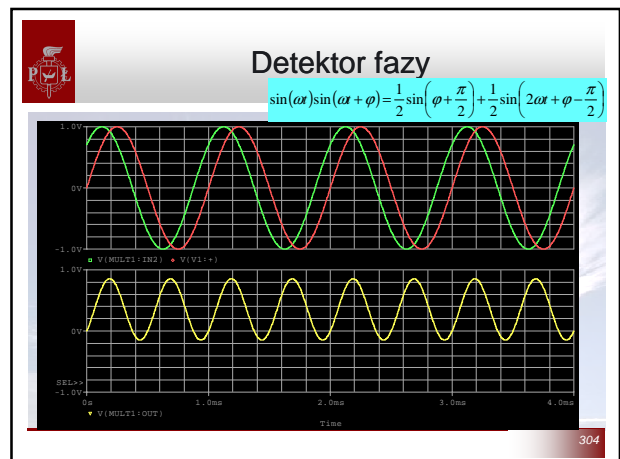
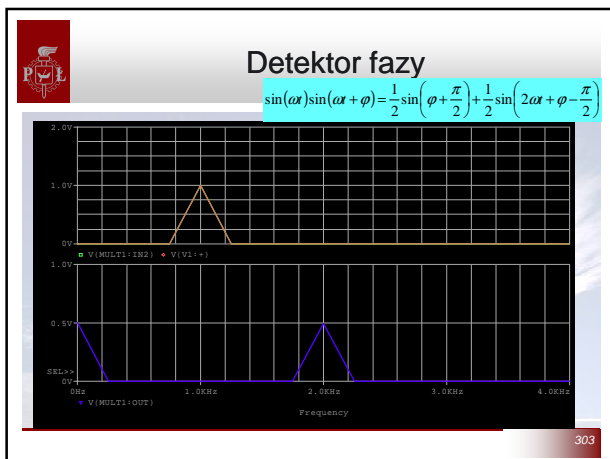
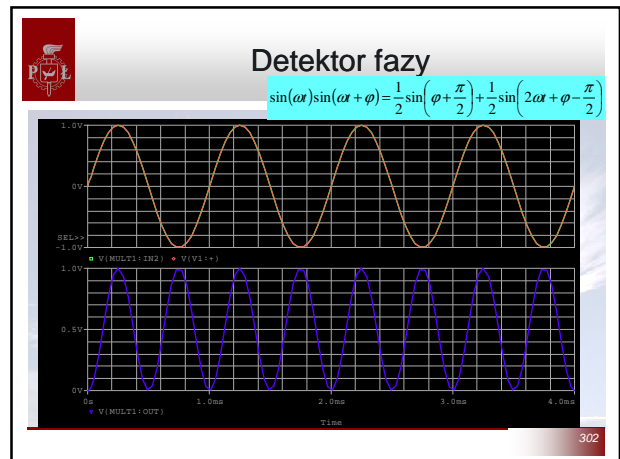
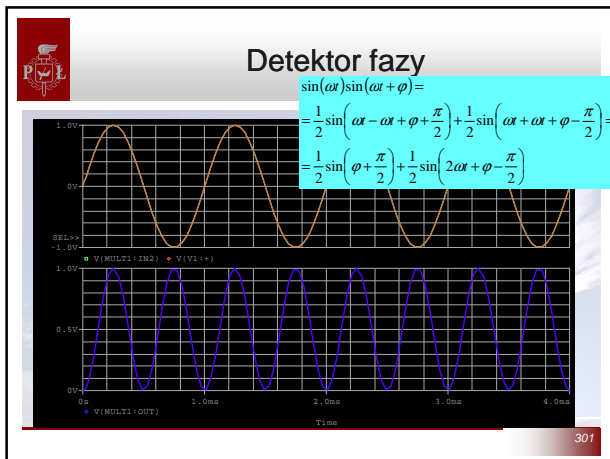
Mnożenie sygnałów sinusoidalnych

$$\begin{aligned} \sin(2\pi f_1 t + \phi_1) & \sin(2\pi f_2 t + \phi_2) & \sin(\alpha) \sin(\beta) &= \frac{1}{2} \cos(\alpha - \beta) - \frac{1}{2} \cos(\alpha + \beta) \\ \sin(\omega_1 t + \phi_1) & \sin(\omega_2 t + \phi_2) & \cos(\alpha) &= \sin(\alpha + 90^\circ) = \sin\left(\alpha + \frac{\pi}{2}\right) \\ & & -\sin(\alpha) &= \sin(\alpha + \pi) \end{aligned}$$

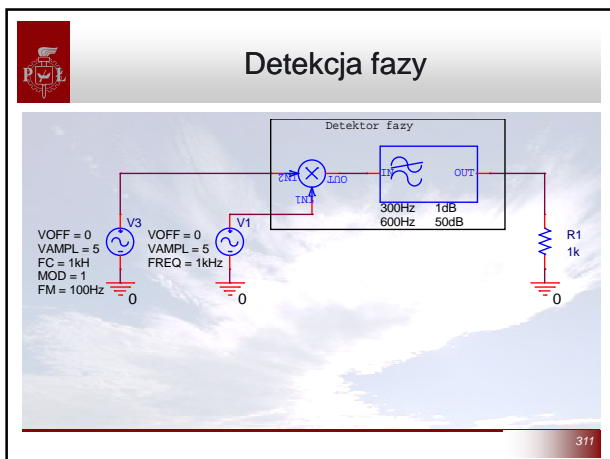
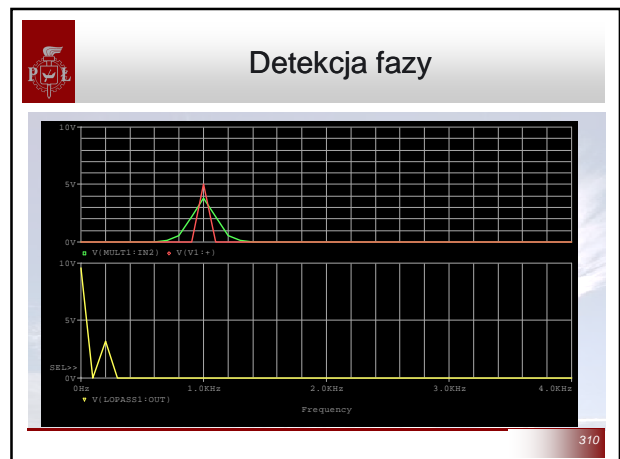
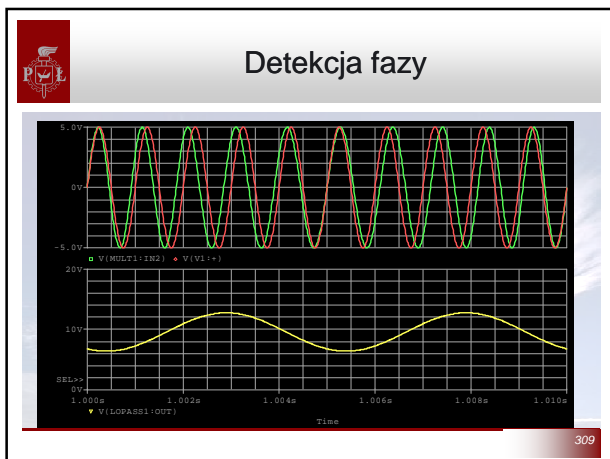
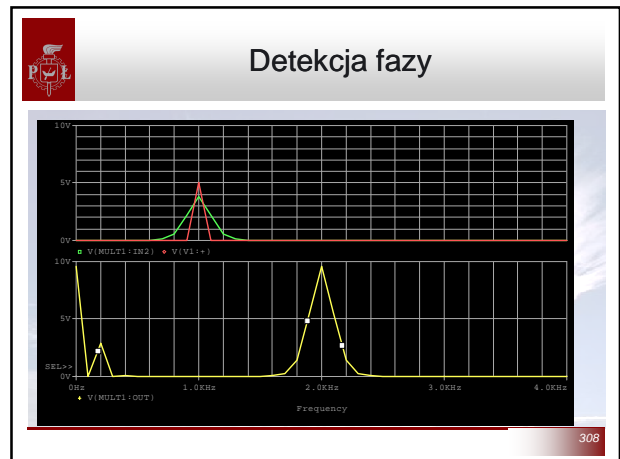
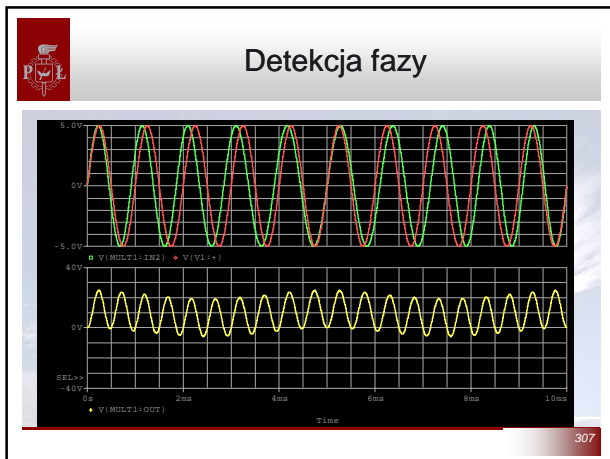
$$\begin{aligned} \sin(\omega_1 t + \phi_1) \sin(\omega_2 t + \phi_2) &= \\ &= \frac{1}{2} \cos(\omega_1 t - \omega_2 t + \phi_1 - \phi_2) - \frac{1}{2} \cos(\omega_1 t + \omega_2 t + \phi_1 + \phi_2) = \\ &= \frac{1}{2} \sin\left(\omega_1 t - \omega_2 t + \phi_1 - \phi_2 + \frac{\pi}{2}\right) - \frac{1}{2} \sin\left(\omega_1 t + \omega_2 t + \phi_1 + \phi_2 + \frac{\pi}{2}\right) = \\ &= \frac{1}{2} \sin\left(\omega_1 t - \omega_2 t + \phi_1 - \phi_2 + \frac{\pi}{2}\right) + \frac{1}{2} \sin\left(\omega_1 t + \omega_2 t + \phi_1 + \phi_2 - \frac{\pi}{2}\right) \end{aligned}$$

300

Phase-locked loop (PLL)

PLL jest systemem sterowania, który generuje sygnał mający ustaloną zależność do fazy sygnału odniesienia.

Układ PLL reaguje zarówno na zmianę fazy i częstotliwości sygnału wejściowego. Częstotliwość sygnału wyjściowego jest automatycznie zwiększana lub zmniejszana w taki sposób aby częstotliwość i faza sygnału wyjściowego odpowiadała częstotliwości i fazie sygnału wejściowego

PLL jest przykładem układu sterowania wykorzystującego ujemne sprzężenie zwrotne

Wikipedia

312

Phase-locked loop (PLL)

Zastosowania:

- telekomunikacja radio, telecommunications,
- technika komputerowa,
- inne zastosowania elektroniczne.

Zadania:

- Generacja sygnałów o stabilnej częstotliwości,
- Odzyskiwanie sygnałów z zaszumionych kanałów komunikacyjnych,
- Dystrybucja sygnałów zegarowych w układach cyfrowych np. w mikroprocesorach.

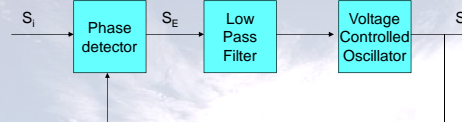
Kompletne układy PLL mogą być wbudowywane jako bloki funkcyjne do układów scalonych. Dzięki temu technika PLL jest szeroko wykorzystywana w nowoczesnych urządzeniach elektronicznych pracujących w zakresie częstotliwości od ułamków Hz do wielu GHz.

Wikipedia

313

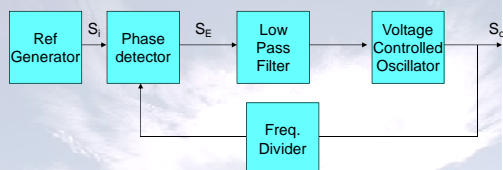
PLL schemat blokowy

314

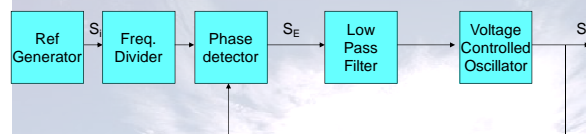
PLL – n-krotnego zwielokrotniania częstotliwości wzorcowej

315

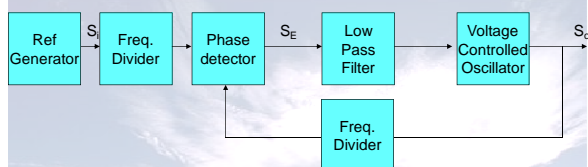
PLL – układ n-krotnego podziału częstotliwości wzorcowej

316

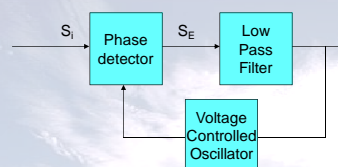
PLL układ dowolnej (wymiernej) modyfikacji częstotliwości wzorcowej

317

PLL jako demodulator FM demodulator

318

Plan wykładu

1. Informacje wstępne.
2. Układy scalone wzmacniaczy mocy.
3. Analogowe filtry aktywne czasu ciągłego i dyskretnego.
4. Detektory amplitudy, częstotliwości i przesunięcia fazowego.
5. Analogowe układy mnożące i jego zastosowania.
6. Pętla fazowa i jej zastosowania.
7. Programowalne układy analogowe i ich zastosowania.
8. Specjalizowane układy scalone.
9. Szumy układów aktywnych.
10. Układy scalone wzmacniaczy pasmowych.

319

Programowalne układy analogowe i ich zastosowania

Podstawowe informacje na temat układów programowalnych i reprogramowalnych

1. Pojęcia podstawowe - założenia budowy i działania układów programowalnych
  2. Komórka pamięci jako podstawowy element składowy układów programowalnych - budowa, technologie wykonania
  3. Elementy konstrukcyjne układów programowalnych - przegląd
  4. Interfejsy programujące: koncepcja układów ISP, IAP, interfejs JTAG, dynamiczne reprogramowanie w systemie
- II. Klasyfikacja układów programowalnych, cechy charakterystyczne, preferencje zastosowa
1. Cyfrowe układy programowalne PLD (PAL/GAL, PLA, CPLD, FPGA)
  2. Cyfrowe układy programowalne bazujące na rdzeniach procesorów oraz programowalne układy peryferyjne
  3. Analogowe układy programowalne, układy hybrydowe
  4. Układy PSoc (Programmable System-on-Chip)

320

Programowalne układy analogowe i ich zastosowania literatura

- http://www.wzpt.tele.pw.edu.pl/artykuly/an_uk_pro.pdf
- Jacek Dębowski, „Programowalne układy analogowe przy sterowaniu diodami high-power LED”
http://www.elektronikab2b.pl/component/option,com_content/Itemid,58/id,1684/view,article/
- Lattice „ispPAC Overview”
<http://www.latticesemi.com/lit/docs/datasheets/pac/pacover.pdf>
- Lattice „ispPAC 10”
<http://www.latticesemi.com/lit/docs/datasheets/pac/pac10.pdf>

321

Przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe (ADC, DAC)

- Przetwarzanie sygnału cyfrowego na analogowy
- Konstrukcje przetworników
- Błędy przetwarzania
- Przykładowe scalone przetworniki analogowo cyfrowe i cyfrowo analogowe

322

Sygnały analogowe i cyfrowe

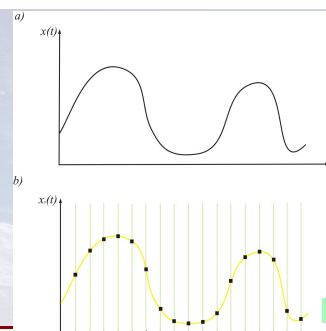
Sygnał Analogowy – ciągła funkcja czasu

Sygnał Dyskretny - zdefiniowany w dyskretnych chwilach czasu $t_0, t_1, t_2, \dots$ takich, że: $t_i - t_{i-1} = \Delta t$ gdzie Δt jest okresem próbkowania

Sygnał Cyfrowy – ciąg liczb reprezentujący skwantowanie wartości próbek

Próbkowanie sygnału analogowego

©D. Młynarski

Sygnały dyskretne

Twierdzenie Kotelnikova-Shannona :

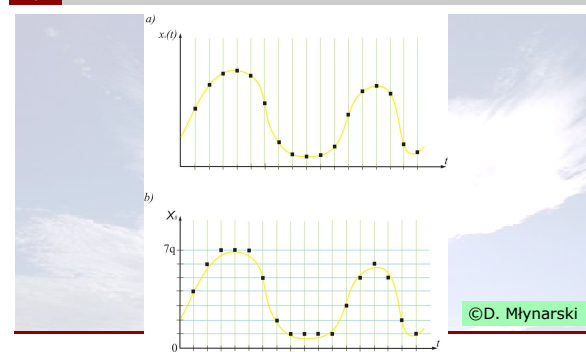
Sygnał analogowy $x(t)$ może być bezbłędnie zrekonstruowany na podstawie jego dyskretnej wersji jeżeli:

1. $x(t)$ ma ograniczone pasmo, tzn. $X(f)=0$, dla $f \leq f_h$
2. częstotliwość próbkowania $f_s = 1/\Delta t$ równa lub większa $2f_h$

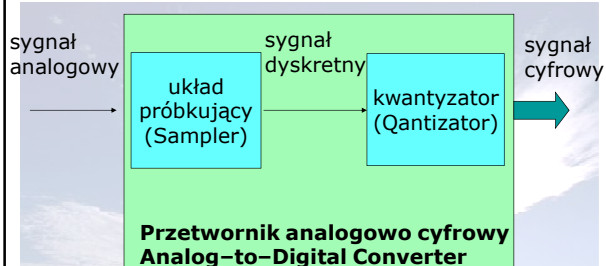
Sygnał dyskretny jest nadal sygnałem analogowym ale nie jest ciągłą funkcją czasu.

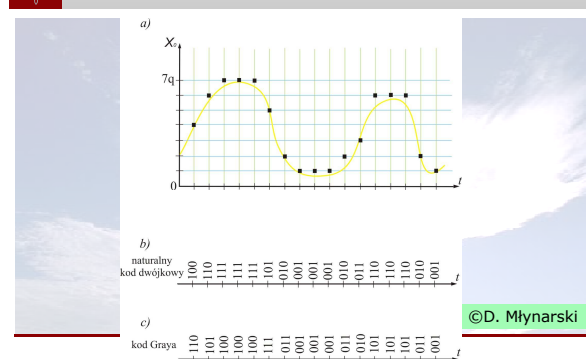
Kwantyzacja sygnału dyskretnego

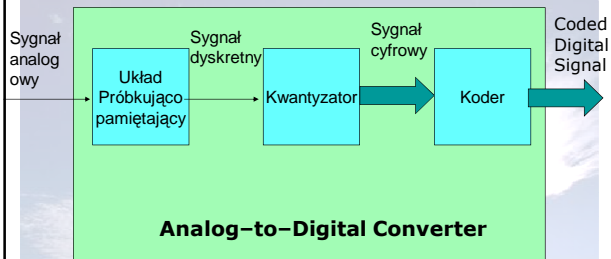
Sygnały cyfrowe

Kodowanie sygnału cyfrowego

Przetwornik analogowo cyfrowy

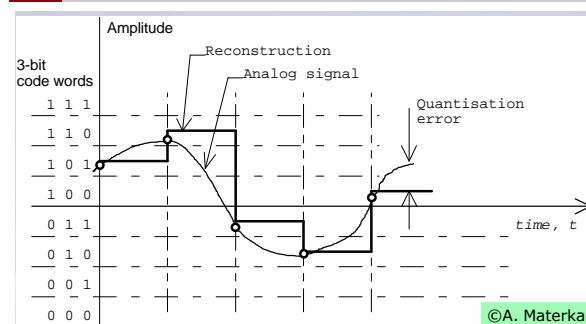

Electronic Circuits 2010

329

Rekonstrukcja sygnału analogowego

Sygnały cyfrowe

Liczba dyskretnych (skwantowanych) poziomów sygnału

$$N = 2^k$$

k=8 -> N = 256

k=16 -> N = 65536

k=24 -> N = 16 777 216

10-bit – pomiary przemysłowe,

16-bit – odtwarzacz kompaktowy

24-bit – przetwarzanie obrazów kolorowych (3 x 8 bitów, inaczej 8 bitów na kolor)

Zalety cyfrowego przetwarzania sygnałów

Wynikające z właściwości układów cyfrowych

- elastyczność (układy cyfrowe są programowalne),
- mniejsza tolerancja elementów,
- niższa czułość na czynniki zewnętrzne (np. temperaturę i wewnętrzne (starzenie się elementów, dryft),
- dokładność przetwarzania sterowana za pomocą długości słowa reprezentującego próbki,
- układy są powtarzalne (nie wymagają strojenia),
- brak wzmacniania szumu -> nieskończona liczba kolejnych operacji.,
- łatwa realizacja w postaci układów scalonych (brak dużych indukcyjności i pojemności).

Zalety cyfrowego przetwarzania sygnałów

powiązane z ograniczeniami elektroniki analogowej

- „idealna pamięć” do przechowywania sygnałów nieskończenie długo-> sygnały o małej częstotliwości mogą być przetwarzane bez potrzeby użycia dużych L i C
- filtry o liniowej fazie nieosiągalne w technice analogowej,
- systemy adaptacyjne,
- dokładne transformaty sygnałów,
- przetwarzane sygnałów 2D i 3D.

Wady cyfrowego przetwarzania sygnałów

- większy pobór mocy (nie istnieją pasywne układy cyfrowe),
- ograniczenie do przetwarzania stosunkowo małych częstotliwości,
- w przypadku przetwarzania sygnałów analogowych wymagają skomplikowanych przetworników AC i CA
- kłopoty z przetwarzaniem na sygnał cyfrowy bardzo słabych i bardzo silnych sygnałów -> wymagane układy analogowe do wstępnego przetwarzania sygnałów,
- Ta sama informacja w postaci cyfrowej wymaga większego pasma niż w postaci analogowej.

Właściwości układów analogowych

- mniejsza dokładność,
- wrażliwość na szum,
- możliwość przetwarzania sygnałów o dużej częstotliwości, małych i dużych sygnałów.

Nowoczesne i przyszłościowe systemy elektroniczne zawierają zarówno analogowe jak i cyfrowe obwody. Takie układy nazywane są układami mieszanymi.

Przetworniki AD

- <http://ww1.microchip.com/downloads/en/devicedoc/21841a.pdf>
- <http://www.maxim-ic.com/app-notes/index.mvp/id/641/CMP/ELK-11>
- <http://www.analog.com/library/analogDialogue/archives/39-06/architecture.html>
- <http://www.beis.de/Elektronik/DeltaSigma/DeltaSigma.html>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Analog-to-digital_converter
- <http://www.maxim-ic.com/app-notes/index.mvp/id/1870>
- http://www.analog.com/static/imported-files/data_sheets/AD7714.pdf